

SOUHVĚZDÍ LÁSEK

Marta Urbanová

SOUHVĚZDÍ LÁSEK

Do kanceláře vstoupil muž. Okamžitě jsem poznala, že není zdejší, neboť všichni lidé si s sebou nosí kousek domova.

Představil se: Rudolf Berka. V dlani držel svazek klíčů a hleděl nejistě, téměř prosebně.

„Ráno jsem odvezl sestru do domova důchodců a vracím vám klíče od jejího bytu.“

„Byty přebírá OPBH,“ informovala jsem ho.

Rozpačitě přešlápl a řekl:

„V bytě sestry zůstal nábytek. Myslel jsem, že by se vám hodil, třeba na chalupu.“

„Pane Berko, já žádný nábytek nepotřebuji.“

„Prosím vás, vezměte si ho! Prodejte ho, rozdejte, vyhodte nebo spalte, jen s ním, prosím vás, něco udělejte!“

„A proč to neuděláte sám?“

„Mám málo času. Ještě dnes se musím vrátit do Prahy. Pozítří totiž odjízdim s Čedokem do Španělska.“

„Tam jste se měl podívat ve dvaceti.“

„Ano. V životě je leccos obráceně,“ podotkl a já tušila, že nemá na mysli jen Španělsko.

„Tak to spolu vyřídíme,“ rozhodla jsem.

Kráčeli jsme přes náměstí k domu u Modré hvězdy. Jen zaskřípěly dveře, vyběhla na chodbu Zvoníčková. Oči jako ostříž, pusou k nezastavení.

„Jemináčku, naše slečna přišla! Jdete vyklízet byt? A kampak s nábytkem? Jen ne na půdu! Koho nám sem dáte? Jistě někoho staršího. Kdepak, takový byt není pro mladé...“

Její hlas probudil celý dům a vytáhl na chodbu slečny Konopky.

Berka zatím odemkl byt uzavřený petlicí tak ohromnou, jako by měla chránit bedny zlata. První se dovnitř nahrnula Zvoníčková, já vstoupila poslední.

Rozhlédla jsem se po bytě. Nábytek byl dobrý tak na rozštípání.

„Ale to není všechno,“ referovala Zvoníčková. „Nejvíc věcí je na půdě,“ vytáhla z kapsy velikánský klíč.

Dřevěné schodiště tajemně vrzalo. Půda byla prostorná jako všechny byty dohromady a spravedlivě rozdělená. Každý nájemník na ní měl tolik místa, kolik potřeboval pro věci, jež mu dosloužily a jež litoval vyhodit. Co kdyby se někdy hodily? Co kdyby se rozhodl vykázat z bytu pohodlnou rozkládací pohovku značky Vitberg a na její místo si postavil oprýskanou železnou postel s půdy?

Uvážlivost, řekl by můj děda, který nevyhodil ani rezavý hřebík; porušení předpisů, oznámila by požární kontrola; ostrov pokladů, zajásali by kluci.

„Tohle je sestry,“ ukázal Berka na největší hromadu, z níž trčely neprošlapané boty, buclaté kameňáky a sedmiramenný svícen.

„I ten kout u okna je třeba vyklidit!“ přísně podotkla Zvoníčková, „patří k bytu!“

Slečny Konopky, obě jak vysušené proutky, přikývly.

Otočila jsem se k Berkovi.

„To tady zůstalo po nájemníkovi, který bydlel před sestrou.“

Sáhla jsem do hromady pro knihu. Byla psaná švabachem. Položila jsem ji ke kufříku se štítkem MUDr. Braun. Ruku mám jak kominík. Máznu prstem po černé kachli kdysi pokojových kamen. Objeví se hráškově zelená. Otřu ji dlaní, středem kachle kráčí žena, jde vinící a na hlavě nese koš hroznů. Vedle kamen je kompletní vyřezávaná ložnice.

„Proč si to ten doktor neodvezl?“

„Když od něho odešla žena, asi mu už na ložnici nezáleželo.“

Nějaký podivín, napadlo mě. Kdo to kdy viděl měnit s každou ženou i ložnici?

„Odhaduji to na tři nákladní auta,“ obrátila jsem se na Berku.

Ten mlčel a duchem byl možná už na koridě.

„Kdo má zájem, může si vybrat,“ vyzvala jsem nájemníky.

„Já bych si vzala kredenc,“ přihlásila se Zvoníčková. „Pro starou Dvořku.“

„No vida!“ usmála jsem se, konečně rozumné slovo.

Když jsme se vrátili do bytu, nabídl mi Berka obraz s jelenem, překrásný obraz, jak jej zhodnotila Zvoníčková, skříňku na šití zdobenou intarziemi a gramofon na kliku. Když viděl, že váhám, nasadil desku, zatočil klikou a hudba spustila. Hrála od podlahy jako za starých časů na Marjance. Mne sice nezlákala, ale vzpomněla jsem si na pana Kalába, co bydlí kus za městem na chalupě samotářce a který má v bytě všechno staromódní kromě svého srdce. Jedině tam by se ten gramofon hodil.

„Obstarám na něj kupce,“ řekla jsem a zatelefonovala Kalábovi na Stříbrný Dolec. I do státního statku jsem zavolala, že mohou s přestavbou začít, že byt pro jejich nájemnici Chudíkovou mám, že ovšem potřebuji nákladní auto a tři chlapy. Ještě jsem je požádala, aby sehnali kupce na levnou ložnici a přivezli ho s sebou.

„V kolik hodin?“ zeptal se hlas v telefonu.

„Nejlépe včera,“ řekla jsem.

Odhodlaně jsem si navlékla staré džíny, Berka si vyhrnul rukávy a Zvoníčková přikvačila s prádelním košem pro nádobí a porcelán. Berka sundal obraz s jelenem a postavil jej k prádelnímu koši, do kterého pak uložil i skříňku na šití. Jen babičky Konopky nic nechtěly. Odmítly i kbelík s uhlím.

„Ne, ne!“ trvaly na svém. „My jsme ji neměly rády.“

Babky mají svou hrdost, řekla jsem si a vysypala jim uhlí do uhláku.

Ve dveřích se objevil Kaláb. Když spatřil Berku, rozpřáhl náruč a staří přátelé se objali.

Gramofon mu vstoupil do srdce hudbou jeho mládí. Kaláb vyndal z náprsní kapsy stokorunu a gramofon byl jeho. Pomohli jsme mu s ním do trabantíka a ještě jsme mu zamávali. A to už zastavilo před domem nákladní auto. Vyskočili z něho čtyři chlapi. Prohlédli si ložnici a jeden z nich se zeptal:

„Co za ni?“

„Co dáte,“ spokojil se Berka. „Sice je nemoderní, ale festovní.“

Když si plácli a chlapi ji naložili, pokoj se rázem zmenšil, zesmutněl, jak z něho odcházel život.

„Za půl hodiny jsem zpátky,“ křikl šofér a spustil motor.

„Než se auto vrátí, musíte zajít k nám!“ tahala mě za rukáv Zvoníčková. „Manžel vás chce vidět!“

Kdo mě touží spatřit, může přijít osobně, pomyslela jsem si a řekla:

„Ne, teď nemám čas.“

„I jen se nebojte, táta se na vás jen podívá.“

„Až potom!“ odsekla jsem. Nejenže má zvědavého a líného chlapa, ale ještě ho v tom podporuje.

Mladší Konopka mi nabízela:

„Nechcete si umýt ruce?“

Přikývla jsem a ona mezitím, co jsem z nich drhla špínu, pokračovala:

„U Berkové se pečovatelka něco nadřela.“

Podávala mi ručník.

„Vy to tu máte jako na zámku,“ změnila jsem téma. Z kuchyně vedly dveře do několika do pokojů za sebou. Na zdi posledního visel obraz, kytice vlčích máků, vyšívaný obraz, neboť staré Konopky prodávaly celý život nitě a knoflíky. Jejich pečlivě uklizený byt člověka uklidňoval jako akvarijní rybky. Konopky měly pokojů dost, ale chyběla jim předsíň a koupelna.

„V bytě bez koupelny že bydlel lékař?“ zeptala jsem se.

„Ale kdepak,“ zavrtěla hlavou starší Konopka. „Doktor Braun měl pronajaté celé patro, všechny byty. V bytě Berkové měl ordinaci.“

Ta Zvoníčková! Ta organizátorka! Jak bleskurychle využila situace k vyklizení půdy po Braunovi. Oči má jak ostříž, jazyk nabroušenou břitvu. Ta když doma spustí, to aby její muž zavřel dveře zvenku a šel si do parku poslechnout ticho.

„A ženu měl hezkou,“ pokračovala Konopka. „Ale doktor Vimr, co bydlí v té dřevěné barabizně na jižním konci města, mu za ní chodil. Pořád ji sledoval jak stín, ale ona na něho ani nepohlédla, natož promluvit s ním o samotě. Pak jim zemřela dceruška a paní dávala manželovi vinu. Tak neštěstí, jež lidi spojuje, ty dva rozdělilo,“ pravila Konopka smutně a já pozorovala žluté misky vah na kredenci, dvě vycíděná slunce starých dam.

„Když odešla k Vimrovi do jeho černého domu, doktor Braun se z města odstěhoval.“

Hleděla jsem stále do jejich sluncí a napadlo mě, zdali to není ten nádherný roubený dům, tmavý jak z perníku, v jehož zahradě se popásají srny ve stínu smrků a borovic.

„Ano, je to ten dům,“ přikývla slečna.

„A paní doktorová?“

„S Vimrem děti neměla a říká se, že Vimr ze strachu, aby mu někdo neprovedl to co on Braunovi, jí zakázal opouštět dům. Teď už prý nevychází ani do zahrady,“ řekla a já si přála, aby mluvila trochu do větru.

Vyšla jsem na chodbu. Chlapi už vynášeli kredenc. Zvoníčková před nimi couvala a naváděla je jak autobus do garáže. Chlapi si utírali pot s čela, schody pod nimi vzdychaly, Berka, Zvoníčková a já jsme pak na půdě plnili koše. Když šofér hlásil, že fůra praská ve švech, posadil se Berka na trám. Já

naproti němu na obrácený hrnec. Zvoníčková měla vykasanou sukni a vyprošťovala věci, kterých podle ní bylo pro skládku škoda. „Tyhle polobotky vezmu pro babičky do klubu důchodců,“ brebentila si pro sebe. „I tahle hůl by se jim mohla hodit.“ Dolovala věci a odkládala je stranou a zdálo se, že při tom opravdu myslí víc na druhé než na sebe.

Přede mnou stála doktorova tmavá vyřezávaná ložnice a našeptávala mi, že velké lásky tak docela neopouštějí svůj příbytek, že v něm maličko zůstanou, drápkem se zachytí. Otevřela jsem krajní skříň. Na dně ležela kulatá krabice. Sňala jsem víko, ale nezůstal v ní ani špendlík, natož vůně.

„Tu krabici měla paní doktorová na klobouky,“ informovala Zvoníčková. „Ráda je nosívala. Pan Berka to potvrdí.“

Berka se zavrtěl na trámu a pravil:

„Pojedu až posledním vlakem.“

„Každý se tenkrát divil, že si Vimra vzala.“

Berka si prohlížel špinavé ruce a řekl:

„Člověk stěží pochopí lásku druhých. Někteří jsou si blízcí i na dálku a jiní naopak si nemusí rozumět ani vedle sebe.“

„Neměl jste zůstat sám,“ šeptla Zvoníčková, a vzápětí zahlasila: „Tohle kolo je taky hřích vyhodit. Na něm by se dalo ještě jezdit. Třeba si je vezme starý Kotlas.“

A mne napadlo: žádný starý Kotlas, vozit se bude její povedený mužiček.

Sotva vyprostila kolo, znovu ztišila hlas:

„Někdy člověk nemůže žít tak, jak by chtěl.“

Berka párkrát polkl nasucho, podíval se na mě, pak na ni a nabídl se:

„Já to kolo snesu dolů.“

„Načpak? Však on si ho Kotlas snese sám.“

Schody zazpívaly, do dveří vplula načesaná hlava.

„To je referentka z OPBH. Předejte jí byt,“ vyzvala jsem Berku.

„Nemáte chuť na kafe?“ okamžitě využila situace Zvoníčková a hned si sama odpověděla: „Máte!“ Opustila výlov tretek, popadla mě za rukáv, div mě neshodila s prádelňáku, a vlekla mě po schodech dolů. „Táta je na vás zvědavý, chce vás vidět!“ Pusa jí hrčela jak kolovrátek.

Rezignovala jsem. „Jen si umyjí ruce.“

Zvoníčková otevřela dveře svého bytu a postrčila mě dovnitř.

„Táto, vedu ti návštěvu,“ zahlasila na celý byt, na celý dům, na celíčkový svět.

Vedle kamen stála postel a na ní jsem ho spatřila.

Proboha! Bože!

Mžikem přeběhl k pelesti a podával mi ruku.

Cosi jsem koktala a hleděla do země, do stropu, všude kolem sebe, jen ne na jeho nad koleny amputované nohy. Apus – beznohý, blesklo mi hlavou. Jako rajka, nádherný exotický pták. Jako souhvězdí poblíž jižního pólu.

Uprostřed místnosti stál invalidní vozík.

„Koukám, že jste s tím stěhováním vyfasovala pěknou práci.“

„Ano,“ přikývla jsem.

„Máma mi o vás vyprávěla, ale tak mladou jsem si vás nepředstavoval. Budte ráda. Mládí uteče jako svatojánská noc.“

„Ano,“ souhlasila jsem.

Stál opřený o pelest a vyhlížel oknem do dvora.

„Blažena má nového chlapa, až ze Šumavy, Kalinovi se budou stěhovat do svého, Berková se taky rozhodla, že nás opustí, Březinka utekla od muže, tak tu máme pořád veselo. Ale já vám řeknu, všechno jsou to hlouposti, prkotiny. Pokud nejde člověku o život, jde o hovno.“

„Ano,“ šeptla jsem.

Vtom jsem zaslechla z chodby mužské hlasy.

„Už jsou zpátky!“ vykřikla jsem.

Zvoníček mi chlapsky stiskl ruku. Vycouvala jsem na chodbu.

Proč mi o něm ta Zvoníčková neřekla ani slovo? Mohla jsem se duševně připravit. Určitě poznal, jak mě to sebralo.

„Teď naložíme tu ložnici po doktorovi,“ křikl ke mně šofér. „Hodíme ji tady Miloušovi na chalupu.“

„Dobře,“ přikývla jsem, ale Zvoníčková mě zatahala za rukáv.

„Jen aby mu pak neutekla žena jako paní doktorová Braunovi.“

Přede mnou stála tmavá vyřezávaná ložnice připravená na cestu a našeptávala mi, že velké lásky tak docela neopouštějí svůj příbytek, že v něm maličko zůstanou, drápkem se zachytí.

Berka rovnal doktorovy knihy do rázku: „až přijdou školní děti pro papír do sběru, budou mít radost.“

Využila jsem chvíle, kdy jsme zůstali sami, a zašeptala jsem:

„Pane Berko, vy znáte Zvoníčka?“

„Znám.“

„Proč jste mi neřekl, jak na tom je?“

„Předpokládal jsem, že to víte.“

„On jistě poznal, jak mě to vyvedlo z rovnováhy.“

„Ten je zvyklý na horší věci. Když se mu to stalo, měl krátce po svatbě. Byl ve službě, přehazoval výhybky a sklouzl po náledí pod vlak. Měl vlastně štěstí, že to odnesly jen nohy.“

„Štěstí?“ zapochybovala jsem. Vlastně má štěstí, že má tak povídkovou ženu. Ona mu domů po kapsách přináší celičkový svět.

Milouš setřel letité vrstvy prachu a ložnice zkrásněla jak Popelka, když odložila všední šat. Naložili ji na auto. Ani střevoček tu po ní nezůstal.

Naposled jsme prošli prázdným bytem, Berka zamkl jedny dveře, pak druhé, nasadil petlici a zacvakl těžký visací zámek, jako by uvnitř zůstaly bedny zlata.

„Jeden člověk odejde, přijde druhý,“ pronesl do ticha. „Tak už to na světě chodí.“

Došla jsem ke dveřím a stiskla kliku. Proučkem vniklo do chodby slunce. Z šera za zády jsem zaslechla tlumený něžný hlas:

„Sbohem Aničko...“

Otočila jsem se, patří-li skutečně Berkovi.

Patřil.

„A kdybys něco potřebovala, víš, kde mě hledat.“

Musela jsem se opřít. Dveře zaskřípěly.

Pak se Berka otočil ke mně a řekl:

„Pošlu vám ze Španělska pozdrav.“

Hned jsem věděla, že ten pozdrav nepošle žádné z nás, ani mně, ani lásce, pro kterou se neoženil, ale svému mládí.

Vykročili jsme do zmlklého večera a dveře Zvoníčkovy bytu se tiše zavřely.

NA STŘÍBRNÉM DOLCI

Dokud byl pan Kaláb mladší, Stříbrný Dolec pro něho neznamenal nic než chátrající chalupu dobrý kilometr za městem, z níž se odstěhoval i poslední nájemník. Kaláb v tu stranu za trať přišel málokdy. Stavěl totiž po sobotách a nedělích ve městě dům. Veliký dům, jak jeho žena rozhodla, na veliké zahradě, která bude dost vynášet, jak spočítala. A když Kaláb na stavbě házel lopaty písku do míchačky a přitom sledoval mistrné pohyby zedníků, jak roztírají maltu a kladou tvárnice podél šňůry, začal o sobě přemýšlet: Mít dům je dobré. Člověk je zakotven, zakořeněn. V kterémkoliv koutě země má větší jistotu pod nohama, může-li se vrátit do svého domu.

Zdi rostly do výšky. Strop byl položen, zvedalo se první patro. Odtud měl Kaláb větší rozhled. Zahrada ležela kolem domu jako zelený kobereček a Kaláb přemýšlel dál, nejen o sobě, ale i o své ženě. Každým dnem zjišťoval, jak málo ji zná. Nebylo divu: celé roky manželství pracoval jako elektrikář na montážích. Jejich láska, to byla objemná krabice dopisů a pohlednic s cizokrajnými známkami. Za těmi dopisy a barevnými pozdravy se skrývalo moře nocí. Nocí, jimiž se sobě vzdalovali.

Tesaři vztyčili krovy. Zasadili kleštiny do zámků. Bušení kladiv doznělo. Kalábovi se čím dále častěji vtírala otázka: Nač potřebujeme tak veliký dům? Děti nemáme.

Budeme pěstovat ovce na vlnu a králíky pro maso, řekla žena a tužkou črtala po papíře. Do haléře měla spočítáno, kolik ušetří na nájemném, kolik vytěží ze zahrady. Kalábovi byly její výpočty cizí. Hovořila s ním jako obchodník. Jiný jazyk neznala. Kaláb ji neobviňoval.

Dům byl postaven.

Krásný dům, žasli sousedé, ze všech stran prosluněný, vstupní hala přes třicet metrů čtverečních a ta ohromná zahrada!

Můj dům, vzdychl si pan Kaláb. Prázdný, smutný dům.

Jednoho rána se Kaláb probudil, na chvíli ještě přivřel oči a uvědomil si, že mu do pětačtyřicítky nechybí ani celý rok. Vzal kosu, přešel ji brouskem a šel do zahrady nasekat trávu. Nakrmil jako každý den stádo ovcí a šedesát králíků, slepicím hodil zrní, oholil se, sebral svou odřenou aktovku a bez rozloučení odešel.

Odešel jako obvykle do práce, ale domů se už nikdy nevrátil. Po půlroce požádal o rozvod. Hned po rozvodu dal celý dům přepsat na ženu a odjel na montáž. Z montáže se vrátil až za rok. Šel si do lékárny koupit acylpyrin. Tam spatřil za tářou slečnu Boženku, o pár roků starší než on. A ta slečna celý život nedělala nic jiného, než vážila a vydávala léky a čekala na Kalába. Když přišel, podívala se na něho nemotorně zpod svých silných brýlí a Kaláb zůstal stát a žasl, kolik je v ní něhy. Počkal, až zavře lékárnu, a šli přes ulici k ní domů, kde bydlelo také pět koček, jedna milejší než druhá, a všechny k němu vzhlížely a mazlivě přivíraly oči pod dotekem jeho ruky. Tady Kaláb poznal, co je měkké pohlazení, vlídné slovo, a zůstal.

Vyženil na hlavní ulici jednopatrový dům, přesně tam, kde se dnes tyčí nový obchodní palác. Kaláb se v tom domě tehdy nestačil ani zabydlet. Opouštěl jej ovšem s lehkým srdcem, protože patřil k lidem, co jdou životem jen s krosnou práce na zádech a majetek jim k srdci nepřirostl. Národní výbor jim nabídl náhradní byt s ústředním topením, ale Kaláb si vyhlédl opuštěný domek, takovou starou rachotinu kousek za městem, v místě stvořeném pro fantazii jeho šikovných rukou a pro lásku jeho manželky ke zvířatům, na Stříbrném Dolci se tam říkalo.

Hned před okny stavení vedla železniční trať, ta cesta, po které pískají lokomotivy a rachotí vagóny, ta magická cesta, která vede kolem světa a zase se vrací.

„Sem si nasadím kapříky,“ řekl pan Kaláb a ukázal k zelenému rybníku, ve kterém pro žabinec nebylo vidět vodu. „Tyhle kopřivy přijdou vykopat,“ otočil hlavu ke zbytkům plotu trčícím z pralesa kopřiv, „na jejich místě poroste zelenina. Střecha nad chlívem se strhne, zdi se omítnou a bude atrium. A z půdy udělám Božence pokoj s velikou terasou.“

A jak tak stál před svým polorozpadlým stavením a přivřel oči, viděl už tu chaloupku celou bílou, se žlutými okenicemi, s atriem, ve kterém budou uzrávat okurky a dýně a ve kterém bude krb s udírnou.

Stála jsem vedle, hleděla na oprýskané zdi, myší okénka, děravou střechu, na nevlídný prales kopřiv, přivřela jsem oči jako Kaláb a moje představy se zatoulaly patnáct let nazpět. Tuhle samotu jsem znala jako barevnou pohlednici s jezírkem jak čirůvka zelánka a žhavým sluncem v pravém horním rohu. Na rybníku plavaly bílé kachny, na střeše seděli holubi a hejno slepic se seběhlo na zavolání. Bydlívala tu má spolužačka a jednou, když byla nemocná, jsem jí přinesla úkoly. Pak jsem odešla na studie, a když jsem se vrátila, byl už dům prázdný. A teď prvně nevidím pohlednici, ale skutečnost, chátrající opuštěný domek, dvě malé místnosti s šerým světlem.

Otočila jsem se k panu Kalábovi pro vysvětlení, ale ten jenom pokrčil rameny a řekl, „to už tak bývá, lidé odcházejí, někdy za lepším, někdy pod kytičky,“ a otevřel dvířka trabanta, vyndal deku a rozprostřel ji na trávu. Nejdřív se posadila Boženka, potom já. Zapálily jsme si cigarety a vonný dým se vznášel k nebi jako Kalábova víra, že přetvoří ten domek tak lehce, jako by byl z plastelíny, Boženka se usmívala, nešmejdila po baráku s metrem, neradila, neporoučela, a Kalábovi ten úsměv dával sílu na přestavbu ne jednoho, ale deseti domů. Přisedl si k nám na deku, vzal Boženku kolem ramen, přitiskl ji k sobě a řekl, „děvče, máš smůlu, mne už se nezbavíš.“ Pak zase vstal, hodil na hromádku pár větviček, zapálil oheň a z trabantíka přinesl pletenec vuřtů. Nejdřív opekl nám, sobě až nakonec. Sáhl do auta pro balíček tabáku a smotal si cigaretu.

„Proč nekouříte sparty nebo bétéčka?“ zeptala jsem se.

„V každé rodině musí jeden šetřit,“ zasmál se a běžel k potoku pro vodu na umytí rukou.

„Kdy přijdete na kolaudaci?“ volá na mě přes ulici pan Kaláb. Nemínil kolaudaci doopravdy. To se u nás jen tak říká místo pozvání.

„Jen co mě pozvete.“

„Tak vás čekáme v neděli.“

„Kterou?“

„První příští.“

Když Kaláb vklouzl do obchodu, obrátila se ke mně stará Roubínková:

„Jestli vám můžu radit, tak k němu nechodte.“

„A proč, prosím vás.“

„Je to prevít. Opustil ženu, protože se mu nechtělo poslouchat. A nechal ji na krku celej barák. A ohromnou zahradu. A ona, chudák, aby teď dřela, dokud nepadne.“

„Chtěla bych slyšet, co by říkala, kdyby dům prodal a vyplatil jí polovinu. To by zas vykřikovala, že ji okradl.“

„Mně budete něco povídat,“ nafoukla se Roubínková, já ho měla za souseda.

Té chalupě, kde pan Kaláb zakotvil, se říkalo Stříbrný Dolec odedávna. A teď skutečně stříbrný byl. Už zdáli zářil mezi stromy domek s okenicemi, atriem a velikou terasou.

Dvě klenuté místnosti jsou spojené v jednu prostornou chalupnickou světnici. Posadíme se s Boženkou za starý bytelný stůl, zapálíme si, vonný dým stoupá ke stropu jako spokojenost pana Kalába. Ten nejdříve spustí gramofon na kličku, potom zaloví v hromadě nádobí, ponoří do ní obě ruce a vytáhne tři hrnky, za chvilku roztočí kafemlejnek. Sestry Allanovy zpívají Červenou sukýnku a pan Kaláb si přitáhne ke kávě balíček s tabákem a ukrotí si cigaretu.

„Proč si nezapálíte cigaretu s filtrem?“ zeptám se ho.

Kaláb se usmívá a říká: „V každé rodině musí jeden šetřit.“

„Ten jeden jste tedy vy...“

„Omyl. Je to moje paní, protože šetří to nejcennější, svoje zdraví.“

Boženka se na něho podívá zpod svých silných brýlí a pohladí přitom siamskou kočku na klíně.

„Hezká micka,“ řeknu, abych jí udělala radost.

„Jo, ale pěkná potvora. Lepší je mít deset koček divokých nežli jednu siamskou.“

„Jak to?“

„Nedávno ke mně přišel do lékárný chlap jako drvoštěp a chtěl na mně meprobamat. Nezlobte se, ale ten je pouze na lékařský předpis, říkám. A on, ať prý jednou udělám výjimku. To nemohu, namítám. Na to on: Já se z toho zblázním, já už nemůžu, to není k vydržení, zvláště v noci, ty noci jsou ze všeho nejhorší! Vy jste moje poslední naděje a já se z lékárný nehnu, dokud mi ten meprobamat neprodáte! Bohužel, ale předpis je předpis, trvám na svém. A co vás vlastně trápí? napadlo mě zeptat se ho. Víte, já to nechci pro sebe, já mám doma siamskou kočku a přišly na ni ty... no... touhy. Ale kdo nemá siamskou kočku, tak mě stejně nepochopí, protože kdo to nezažil na vlastní kůži... Vtom přišel můj vedoucí a řekl: To je doktor Kovář. Doktore, naše magistra vám rozumí, ona má siamskou kočku doma taky. A to ji nekrmíte meprobamatem? podivil se ten doktor. Já jí dávám hysteps, povídám. Ale ta potvůrka je tak chytrá, že ho pokaždé vyplivne. Balím jí ho do masa, ale ani to není nic platné. Jednou jsme to už nevydrželi a přinesli jí v kufru kocoura. Jenomže milý kocourek se hnal nejdříve k misce se žrádlem. Zblajznu maso i s hystepsem a pak spal v předsíni jako zabítý. Kočka se mohla zbláznit!“

„Vy jim kupujete maso?“ zeptala jsem se udiveně. „Myslela jsem, že si tu nechytají dost myší.“

Boženka se zasmála: „To je složitější. Mezi pánem a micinkami je vzájemná náklonnost. Pán jim dává na talířek maso a micinky mu zase pokládají vedle talířku myši. Nechávací mu je tam jako pochoutku.“

Všimnu si, že v rohu stojí knihovnička.

„Vy máte čas i na čtení?“ obrátím se na Boženku.

„Kdepak, to není nic pro moje oči. To on,“ ukáže na pana Kalába.

„Co čtete?“ vyzvídám.

„Jen detektivky. Když něco vyjde, nechávají mi to pod pultem.“

„Čtete Agathu Christie?“

„Ani moc ne. Její příběhy jsou rozvláčné.“

„Čemu dáváte tedy přednost?“

„Raději mám americkou drsnou školu.“

„A proč jen detektivky?“

„Jsou to pohádky pro dospělé. Není nutné u nich přemýšlet o hlubokomyslných obrazech světa. Je v nich vždycky dané schéma. Souboj zla s dobrem a vítězí převážně dobro,“ rozhovořil se Kaláb.

V dálce je slyšet podupávat vlak. Pan Kaláb chytne šátek a utíkáme ven. Máváme strojevodoucímu, mašina píská a mašiníra salutuje, úsměv od ucha k uchu.

A když už jsme venku, procházíme Kalábovo hospodářství. Od zahrádky plné zeleniny, podél záhonu slunečnic, okolo rybníka jak čirůvka zelánka, až k atriu. Po zdech se pne hrách a fazole, fialový klematis.

„Nač tu máte slámu?“ ukáží do rohu.

Pan Kaláb mě vede k tomu místu, odhrne slámu, aby obnažil hlavičky límcovek. Ponoří prsty do podhoubí a strne. Límcovky jsou pryč.

„Někdo si je posbíral k večeři,“ vzdychne pan Kaláb. „To jsem celý já, mrkev pěstuju pro hryzce, žampióny pro zloděje.“

„Nerozčiluj se,“ uklidňuje ho Boženka. „Tohle byl nějaký kavalír, tady ti nechal třicet korun.“

A skutečně: na zemi letí zmuchlané bankovky.

„Tak tohle se mi ještě nestalo,“ podívá se pan Kaláb a zastrčí je do kapsy.

Polovina atria je zastřešená a v ní stojí velký krb s udrínou. Místo jako stvořené pro posezení s přáteli. Postavím se na úzké schůdky, abych se pokochala z nadhledu.

„Vidíte, tady bychom mohli vítat hosty,“ sním nahlas. „Vy byste jim udil párky, já bych si oblékla dekoltované šatičky a dělala barmanku a Boženka by obsluhovala starý gramofon. Páni, to by tady bylo veselo, to bychom všechny neděle a svátky protancovali, až bychom měli děravé boty jako ta ševcova žena. A večer bychom rozvěsili lampióny pod širým nebem a lampióny by se zamíchaly mezi hvězdy a svítily by nejjasněji, byly by to hvězdy na dosah ruky...“

A jak tak v duchu rozvážuji lampióny horkým večerem, pan Kaláb stojí pode mnou, usmívá se, kývá hlavou a říká, že přece od představ ke skutkům není přes sedm moří...

Vystoupili jsme po schodech do ložnice obložené dřevem, odkud je jen krůček na terasu. Celé městečko leží před námi jako na dlani. Silo, tovární komín, věž radnice a kostela, čtyři body, které se na slunci třpytí jako čtyři špendlíky, jimiž je sepnuta země s oblohou.

Po cestě přichází starší muž.

„Jde k vám návštěva,“ povídám.

„To je Kořínek,“ poznal ho hned pan Kaláb a dodal: „Ten k nám namířeno nemá, ten má spadeno na křemenáče v březině.“

Ale Kořínek brousí kolem chalupy.

Scházíme dolů.

„Hledáš něco?“ zeptal se ho Kaláb dobrosrdečně.

„Ále, včera jsem tudy šel z lesa a ztratil jsem třicet korun.“

První se vzpamatoval pan Kaláb.

„No jo, tak je hledej. Hlavně tam, kde ses ohýbal pro ty křemenáče. Tam ti mohly vypadnout nejsnáž.“

Kořínek nás podezíravě měřil.

Kaláb zvedl obličej k západu a řekl: „Na déšť to ještě nevypadá. A houby se nejvíc klubou po dešti.“

Kořínek se otočil a upaloval k městu.

„Šetrná dušička mu nedala pokoj,“ poznamenala Boženka.

„A ty hned, že nějakej kavalír!“ přiložil si pan Kaláb.

Pohlédneme jeden na druhého a zalomcuje námi záchvat smíchu, držíme se za břicha. Poskakujeme v trávě a smíchem litujeme Kořínky, ty korunované chytráky, jejichž život je jako nedopečená placka.

Když nás smích opustil, pohlédla jsem na hodinky a oznámila, že musím domů.

„Ještě počkejte,“ řekl pan Kaláb a přinesl bochník chleba. Zakrojil pořádný skrojek. „To je specialita pro vás. Až se Svratky.“

Nadechnu chlebovou vůni a přivřu oči. Voní fenyklem jako z babiččina vyprávění.

Jdu pozpátku jak malá holka. Našlapuji dozadu a dívám se na Stříbrný Dolec, jak se zmenšuje, na tu chaloupku, která první přirostla Kalábovi k srdci a kterou přetvořil jako z plastelíny na útulný teplý dům. Bez Boženky by to nesvedl. Jak tak pozpátku odcházím, jak prodlužuji loučení, vidím zas tu starou barevnou pohlednici, malý ráj klidu a pohody s jezírkem jako čirůvka zelánka a žhavým sluncem v pravém horním rohu. A před domem štípe Kaláb dříví. Mohl by si lehnout do trávy, ale v něm už je hluboko zakořeněno odpočívát práci.

SBĚRAČ SNŮ

Do práce nechodím přes náměstí, ale zkratkou kolem zahrad a sběrný starého papíru. Pokaždé se podívám na vrata, a jsou-li otevřená, vejdu dovnitř. Provozovna Sběrných surovin je řízena národním výborem a patří do mé pracovní náplně.

V přítmi hledám dědu Kolmana. Vzadu stojí stará decimálka a lis na papír, stranou stůl s rozevřenou účetní knihou. Na provázku visí inkoustová tužka. Za barikádou obvyklých balíků slyším štrachání a šoupání. Že by se mi do té tmy zrovna chtělo? Ani nápad!

„Pane Kolman,“ volám.

Děda vystrčil hlavu.

„Dobrý den. Zase jste si přivstal?“

„To víte, už mám spaní lehké jako peříčko. Ale když jsem byl mladý, tak mě nikdo netrumf, to jsem spal jako pařež.“

Dědek má v krvi věčnou touhu se vytahovat. Zamlada se zakoukal do zahradníkovy dcery, a nebylo dne, aby jí nenadbíhal. Když se rozhodl, že se s ní ožení, napil se na kuráž, ale protože to bylo právě na tancovačce a jemu stále nepřipadalo, že už má té kuráže dost, posiloval ji tak dlouho, až s ní byl spokojen. To už muzikanti ukládali nástroje do pouzder a sál byl prázdný. Vyšel ven, právě svítalo

a Kolman poznal, že je ten pravý čas, aby šel zahradníka požádat o ruku dcery. Otevřel vrátka zahradnictví, a co nevidí – zamrzlý rybník. Vstoupil na něj, led mu chrupal a chrastil pod nohama, a tak líbeznou hudbou zněl ten praskající led, že se jí Kolman ne a ne nasytit. Když se otočil, viděl, že za ním zůstávají stopy a led v nich ztratil lesk. Okouzleně se procházel sem a tam, až pošlapal celý rybník. Potom rázně zabušil zahradníkovi na dveře. Když se druhý den probral doma v posteli, ani mu tak moc nevadilo, že musel zaplatit všechny rozdupané skleníky, ale že mu nevěsta v nestřežené chvíli ustříhla jeden knír, s tím se nesmířil. Přestože bylo po lásce, Kolman ve svých očích náramně vyrostl, a když se svým příběhem pyšnil, bylo těch skleníků nejméně sto.

„Ještě není konec měsíce a vy už máte splněný plán. Jak to děláte?“ hodím mu udičku.

Usmívá se pod vousy a začne obsírně vykládat, jak v sobotu naložil navíc tři vagóny železa. Počítat mohu nejspíš jen s jedním, to je mi jasné. Starý Kolman měl vlastně náramné štěstí, že nezakořenil v nějakém statisícovém městě. Tam by totiž byl nikdo. Ale naše městečko – to je malý rybník: každá větší ryba je v něm velrybou – každá s odlišnými šupinami terčem. Proto znal Kolmana kdekdo. A nejen jako sběrače, muzikanta, košíkáře, ale také jako spisovatele. Jeho psaní ho proslavilo v širokém okolí, i když mu vyneslo víc ostudy než slávy. Napsal a vlastním nákladem vydal dvě knihy, s jejichž prodejem prozíravě vyčkal pouti. Ráno si oblékl pro tu příležitost vypůjčený frak a u stánku mezi komediantskými boudami hrdě prodával své knihy, každou o třiceti stránkách. A lidi promenovali kolem, a jak mu ty knížky záviděli, tak se mu smáli. Osudy opilcovy nebo Mařenku ze statku kupovali buď ze zvědavosti, nebo aby se mohli smát ještě víc. Kolman byl tehdy příliš mladý, než aby unesl lidskou závist a zlobu, a víc už žádnou knihu nenapsal. Ale touha být lepší, vyniknout, v něm zapustila kořínky natrvalo. Byla silnější než on a v tom byl celý ten malér. Tak jednou kapela shání někoho, kdo by vzal za onemocnělého muzikanta trubku na pohřbu, kdo by ho zastoupil. Kolman to slyší, Kolman se vidí. Důstojně přikládá nablýskaný nástroj k ústům, Kolman je někdo. To rozhodlo. Chlapi, já to za něho zítra vezmu. Že v den pohřbu nebyl k nalezení, mu nepomohlo, ostudu sklidil tak jako tak. Zvláště se i oženil. Základ manželství je dům, prohlašoval, a tak na dluh koupil jeden domeček dole u zámku. Po svatbě však zjistil, že ho manželka oklamala, že už nebyla tak nevinná, jak říkala, o svatební noci mu svěřila sladké tajemství, které jí vychovávají příbuzní kdesi na Moravě. Ráno se probudil s myšlenkou na rozvod. Manželce samozřejmě dům nechal, sám se odstěhoval do podnájmu a ještě léta dluh splácel. Když jej splatil, oženil se podruhé.

„Včera nevyváželi?“ ukázala jsem na hromadu balíků.

„Volal jsem vám, ale měla jste dovolenou. Nebylo mi dobře, zůstal jsem doma.“

„To je v pořádku,“ mávla jsem rukou. „A abych nezapomněla, za měsíc dostanete elektrický lis.“

„Což o to, Maška z podniku mi o lisu říkal, ale hlavně jsme se dohodli na sociálním zařízení. Podnik má peníze, ale nemá řemeslníky. Tak jsem se nabídl, že si veškeré práce udělám sám.“

„Nepřehnal jste to?“

„Co vás napadá. Umyvadlo si dám sem vedle stolu. Nebude to žádný problém. Ohne se pár trubek a hotovo. Bojler se umístí nad umyvadlo a záchod si vyždím vzadu v rohu.“

„Vy jste nenapravitelný. A taky zapomínáte, že už nejste mladík.“

Jenomže to už děda mává zednickou lžící, cihly skákaají na zídku samy, Kolman je jen prokládal maltou, aby držely, a zeď roste jak v pohádce. Proti tomu je jeden bezmocný. Byla jsem kdysi svědkem, jak přesvědčil mou kolegyni, že jí uplete koš na prádlo. To je maličkost, pro mne úplná maličkost, ujistil ji. Pak čekala. Půl roku, rok. Po nesčetných urgencích děda koš přinesl. Koš zářící novotou, koš z bílých proutků, překrásný koš. Avšak na jeho dně zůstala přehlédnuta cenovka z obchodu. Chudák Kolman, prodělal tehdy na své touze po vyniknutí pěkných pár korunek.

Než Kolman sešroubuje trubky a zapojí bojler, krůček po krůčku ustupují před vrata. A Kolman za mnou. Konečně je s vyprávěním hotov, děda-pohádka!

Vtom se k nám přiloudal starý Matras. Od smrti manželky žije se svým černým psem, který ho vodí z hospody domů.

„Josefe, našel jsem kladívko, podívej se, jestli není tvoje. A potřeboval bych půjčit pětikorunu.“

Kolman se zamyslel a řekl: „Ani nevíš, co jsem se ho nahledal.“ A vytáhl peněženku.

Matras shrábl desetikorunu a zamířil k hospodě. Jeho pes za ním.

Nestačila jsem se divit. Mně někdo takhle vrátit ukradenou věc, určitě ho vyhodím. Ale Kolman ne. Klidně pokračoval: Až mi rozkvetou na zahradě gladioly, kytici vám jich přinesu. Myslel to upřímně. Nedávno mi jeho soused řekl, že před vánocemi se Kolman půl dne brodil mokrým sněhem, aby mi přinesl jedličku a udělal mi radost. Překvapilo mě to, neboť mi pak stromek předal s gestem, jako by mu překážel za chalupou. Teď zase rozdává gladioly. Umím si představit, kolik dá práce, než rozkvetou. Starý Kolman sice není ten muž, od kterého bych čekala kytky, ale jeho pozornost mě vždycky potěší. Usmála jsem se a pohlédla mu na světle do obličeje.

Zarazila jsem se a bez rozmyšlení vypálila: „Není vám něco? Vypadáte hrozně špatně.“

Vzápětí jsem poznala, že jsem přestřelila. Říci starému člověku, že má na kahánku, je přinejmenším neomalenost, i když je to Kolman. V srdci totiž zůstal spisovatelem, a tak ví, že zemře teprve tehdy, až na něho lidé zapomenou. Snad proto už si složil epitaf. Aby měl jistotu, že jej nepsal nadarmo, koupil si místo na hřbitově a epitaf si dal vyrýt na pomník. Čas od času u něho pietně postojí a zlatý nápis k němu důvěrně hovoří, že Kolmanova radost ze života je nad všechny jeho starosti i trápení.

Pohlédla jsem do jeho unavených očí a snažila jsem se svůj unáhlený výrok zahltit: „Kolik let chybí vaší manželce do důchodu?“

„Ještě rok.“

„Vykašlete se na to. Těch pár korun vás nevytrhne.“

„Mně nikdy nešlo o peníze,“ říkal pomalu.

„Oč vám tedy jde?“

„Dokud můžu, tak dělám. Až nebudu moct, tak to se mnou půjde s kopce. Od mládí jsem musel pracovat. Jako kluk jsem začínal v cihelně šlapat hlínu.“

„Prosím?“

„To se v zimě nakopala hlína a na jaře, než se dávala do forem, tak se promrzlá a nasáklá deštěm šlapala bosýma nohama. Když bylo třeba, šlapalo se ve dne v noci. S každým mužem šlapala obyčejně i žena, a když byly, tak i děti. Kdepak, až jednou u těchhle balíků nebudu, to už nebudu vůbec.“

„Tak to tady alespoň pro dnešek zavřete a jděte si domů lehnout,“ říkám, přestože vím, že házím hrách na zeď. Děda má svou hlavu. Už pár let je v důchodu. Pracovní smlouva na sběrně je uzavřena s jeho ženou. Zpočátku jí děda jen pomáhal, ode dne, kdy šel do důchodu, pomáhala ona jemu a dnes jeho manželka přijde do sběrně už jen tu a tam na návštěvu. Děda ji šetří. Obětavý on je. Pro své i pro cizí. Že mu to sem tam nevyšlo? A komu všechno vyjde, zejména má-li srdce na dlani a touhu se rozdat? Když se však na plenárním zasedání přihlásí o slovo, otázka sběru má svou váhu a Kolman s ní.

Netrvalo ani hodinu a na stole mi zazvonil telefon. Ohlásil se předseda tělovýchovné jednoty. Už na hlase bylo znát, že vstával levou nohou. Stěžoval si na Kolmana. Sportovci si objednali vagóny na železo. A Kolman jim do nich přiložil tři tuny železa ze sběrně.

„Prý myslel, že tolik železa nedáme dohromady. On myslel. To mám nejradši, když někdo myslí, obzvlášť za ty druhé.“

„Hned za Kolmanem zajdu,“ mírním předsedu, „a už se to nebude opakovat.“

Praštila jsem sluchátkem. „Já toho dědka snad přetrhnu,“ ulevovala jsem si. Štěstí že nemá ve sběrně telefon. Jinak by to chytil hned z první ruky. A to bych zrovna dneska nechtěla. Nevypadal moc dobře, děda-sedmilhář. Zajdu za ním až po obědě, až mě přejde vztek. Je toho už na něho trochu moc. Jenomže jak situaci řešit, když smlouva je uzavřena s jeho ženou. Znovu by vyvstal problém s hledáním nového sběrače. Práce je sice slušně placená, ale prostředí je kamenem úrazu. A ať je Kolman jaký chce, s plněním plánu problémy nikdy neměl. I práce ho baví. Přestože mu bylo už sedmdesát, ve sběrně si počíná, že je radost se na něho podívat. Třeba jak vyplácí peníze. Nosí je v levé náprsní kapse, v černé napěchované šrajtofli. Pokaždé ji pravou rukou vyloví, přednáá do levé a jediným obratným trhnutím ji rozevře. Konečky prstů ťukne do jazyku jako do strun a se stejnou vážností vyplácí dvě koruny jako dva tisíce.

Před dvanáctou, právě když jsem odcházela na oběd, zazvonil telefon znovu. Vrátila jsem se ode dveří a zvedla sluchátko. Hlas zněl zřetelně a stroze.

„Vezměte si razítko a okamžitě se dostavte zapečetit sběrnou! Kolman je mrtev.“

Sluchátko vklouzlo zpět do vidlice. Najednou jsem si nemohla vzpomenout, ve které zásuvce mám razítko.

Ke sběrně jsem se dostavila poslední. Příslušníci Veřejné bezpečnosti s několika svědky postávali u dveří.

„Chcete ho vidět?“ zeptali se mě a otvírali vrata.

„Ne! Nechci!“ Přesto jsem zahlédla bezvládnou vrásčitou ruku. Srdce na dlani už neměl, touha rozdat se ho však neopustila ani teď.

Přistoupila ke mně starší žena a začala mi vyprávět, jak jí Kolman zvážil papír a odnesl jej dozadu za hradbu balíků.

„Čekala jsem na peníze,“ pokračovala, „a když dlouho nešel, volala jsem na něho. Začalo mi být podezřelé, že neodpovídá, ale bála jsem se za ním jít do té tmy. Když se delší dobu neozýval, vyběhla jsem ven a zavolala sousedy a pohotovost. Bohužel pozdě.“

„Musíte počkat, než ho odvezou, abyste mohla zapečetit vrata,“ obrátil se ke mně muž v uniformě.

„Není třeba. Sběračem nebyl Kolman, ale jeho manželka. Jenom mi, prosím vás, přineste zevnitř bílý tvrdý papír, musím napsat, že sběrna bude do odvolání uzavřena.“

Ani nebudu uvádět důvod, uvažovala jsem nad trochu roztřesenými tahy písma. Kolman byl důchodce a k tomuto podniku neměl žádný úřední vztah.

Do práce chodím přes náměstí, jen výjimečně spěchám zkratkou kolem sběrný starého papíru. Už se mi nestane, že by sběrna byla po ránu otevřená. Nový sběrač nastupuje přesně podle předpisu až v deset hodin. Přesto někdy zapomenou a pohlédnu na vrata. Nikdo tam není.

BABÍ LÉTO

Emilka je v našem městě přes psy. Přes všechny psy od těch nejmenších, pudlíků bílých nebo černých, co mají srst jako astrachán a na krku mašličku, přes psy smetákovité, salámovité, hlídací až po ty největší, vlčáky a chrty. Přes psy, co štěkají kultivovaně, jako když se jedním prstem ťuká na klavír, i přes ty, co ve dne leží jako kanape, a pak celou noc vydrží štěkat.

Když jde Emilka na procházku, vidí svět přes psy, přes jezevčíky, teriéry, fousky, přes mini- i maxi- psy, a hlavně přes daně. Že jsou na jaře zahrádky plné krokusů, narcisů, upolínů a petrklíčů, to Emilka nevidí. Její oči hledají psí boudy a nezdaněné psy. V jejích očích je metr. Emilka se podívá na dům a hned spočítá zastavěnou plochu. Emilka mrkne do oken a hned pozná počet bytových jednotek, Emilka kráčí po městě a volá, pejsánku, pejsánku, pojď ke mně, neboť jí jde o to, aby v útrokách městě neprodléval ani jeden nezdaněný pes.

„Emilko, to jsi ráda, že už jdeš za pár měsíců do důchodu,“ řekla jsem.

„A víš, že se na to ani netěším? Už to naše město nebudu vidět přes psy a přes daně, už mě lidi nebudou na ulici zastavovat a vykřikovat, psa nemám, štěkám sám, už mi psi přestanou posílat psaníčka.“

„Psi?“

„Psi. Když se posledně měnily daně psů, jeden mopslík mi napsal: Když jsem s novou daní seznámil pána, trefil ho šlak.“

„Už nebudeš muset spát s puškou pod hlavou a sedat za temných večerů na stoličce u kamen a čistit brokovnici.“

„Ona spí s brokovnicí?“ otevřela obrovské modré oči Olina.

Emilka se rozesmála, rozpřáhla paže, jako by mě chtěla zadržet nebo obejmout. Připomněla mi borovici, co stojí u dveří její chaloupky Na Valech. Obrovské větve jsou jako Emilčiny ruce, které chrání všechno, co je na dosah. K jejímu domku vede úzká cesta, tak pro jednoho, a Emilčina chaloupka s okny jak dvě holubičky tu cestu lomí. Kdykoliv tam kráčím, zdá se mi, že ta cesta vede přímo do Emilčina domu, do Emilčiny ložnice, že domem projdu na opačnou stranu a budu pokračovat příkrým svahem dolů k řece. A protože Emilka ví, že ten pocit má každý nahodilý chodec, a navíc ví, že je ženská, co má šarm a jiskru a dobrou pověst, spí s brokovnicí. Kdo ví, jak by na tom byla, kdyby spala bez ní.

Největší strach jí nahání ticho. Ticho zakleté do jejího domu. Když větve borovice se nepohnou, když střecha nezapraská ve švech, když okenicí nezacloumá vítr, to Emilka vstane, vytáhne dědečkovu pušku a projde celý domek od sklepa po půdu, prosvítí a prohlídne každý kout. Pak teprve ulehne a sní své sny, ve kterých nejsou kočky, v kterých je doma naložené zelí s kmínem, své sny o bezvadně vymetených kamnech, své pokojné sny, sny modré jako sváteční klobouk se širokou střechou, který Emilce padne k vlasům. V neděli si jej nasadí na své o odstín světlejší modré vlasy, zamkne dům, dvakrát se vrátí překontrolovat zamčené dveře a vykročí na průzkum psů. Vykročí oblečena podle poslední módy, ve stejném tónu kabelku, rukavičky a klobouk, který korunuje její šarm. Několikrát obejde město, svůj hektar, a běda psu, který je nezdaněný. Tím okamžikem, kdy vběhne do zorného pole Emilčiných očí, už nezdaněný není, protože Emilka je pečlivost sama. Hned odkvačí do práce, připraví si přihlášku a složenku, zamkne kancelář, překontroluje zamčené dveře a jde domů. Doma si zatopí, pustí si televizi, dívá se, a vtom do obrazu vstoupí s hůlkou Mackie Messer

a vedle něho - nezdaněný pes. Otře se Mackiemu o nohu a nakonec s ním drží krok tak vyzývavým způsobem, že Emilka raději vypne televizi. A začne přemýšlet o tom psu, který pojednou ztělesňuje starost. Jestlipak jsem v práci zhasla světlo, napadne ji. A ta myšlenka na ni dotírá stále naléhavěji, až se Emilka obleče, zamkne dům, překontroluje, zdali zamkla, a jde do práce. Když se přesvědčí, že v kanceláři světlo nesvítí, vrací se domů. Je spokojená a klidná.

Můžeš mi dát trochu zelí? řekla mi kdysi.

Proč ne, zelí máme napěchovaný kameňák.

Když si na něm pochutnala, vypravila se za mnou: Musím ti říci, že to zelí bylo moc dobré. Jak jsem přišla domů, krásně jsem si je všechno rozložila na vál a schválně jsem si přepočítala kmíny. Jen tak pro zajímavost, protože já kmín nerada. A víš, že jich tam bylo přesně dvacet? Tak až na podzim zase budete dělat zelí, tak toho kmínu tam tolik nedávejte.

Když si to přeješ, tak ho tam nedáme, řekla jsem, a myslela jsem si o tom své.

Oči jí zářily, jako by v tom zelí našla dvacet briliantů. Nadchnout se pro velkou věc není nic zvláštního; ale v každém všedním dni objevit kousíček šperku, to je umění, pro něž nemá talent každý.

Jednou po práci jsme pili na dobrý den, protože každý den, který je dobrý, zaslouží oslavit, ale zábava postrádala ten správný tón, chyběla Emilka. Poslali mě pro ni. Venku už byl podzim a tma. Ťukala jsem na dveře, zprvu lehounce, pak víc, až jsem bušila, co mi síly stačily. Marně. Postavila jsem ke dveřím láhev vína, aby si Emilka s námi mohla na dálku připít, a odešla jsem.

Když jsme druhý den vyslechli Emilčino rozhořčení, jak jí nějaký opilec tloukl na dveře a byl tak opilý, že na prahu zapomněl láhev vína, všichni jsme mlčeli. Nejhorší je sebrat člověku iluze. Emilka chňapla láhev a ze vzteku jí mrštila do popelnice, až střepy zvonily. Dokazovala tím svou imunitu vůči mužskému pokolení. Zaťukat jí na okénko by si nemohl dovolit nikdo, ani otec jejího syna ne.

Za třicet let přijel jen jednou. Stál s Emilkou na chodbě, když jsem procházela kolem, a ona se měnila každou vteřinou ze zralé ženy v děvčátko. Rozkvétala mi před očima jako Viktorie královská. Hned jsem pochopila, koho má před sebou. Od té doby už něco vody uplynulo, ale Emilku tak uzardělou jsem už nikdy nespatriila.

„Emilko, ještě měsíc a půjdeš do důchodu,“ řekla jsem a přehlídla šanony plné daňových příznání, vyrovnané jak řada vojáků. Řekla jsem to vesele, abych zastřela ten smutný pohled jejích očí.

„A víš, že se netěším, až to město nebudu vidět přes psy a přes daně? Mám strach, že už se v něm ani nevyznám, že v něm bez těch psů snad zabloudím.“

Zasmála se a znovu mi připomněla Viktorii královskou, ten leknín, kterého je plné jezírko.

HLUCHAVKY

„Já se ale bez vás stěhovat nemůžu,“ rozhodila ruce Albínka a chytře se zazubila.

Nebýt toho úsměvu, vypadala by jako líná Marfuša z ruské pohádky o Nastěnce. Ta Marfuša, co seděla na zápraží, do pusy si hodila ořech, rukou se bouchla pod bradu, aby praskl, a skořápky daleko vyplivla.

Dokud žil pan Knic, bydlela Albínka u něho. Říkala mu hezky, pane Knic, a on jí neřekl jinak než Albínko. Chodili spolu na všechny svatby. Pokaždé si koupili noviny a o přestávkách mezi jednotlivými obřady je svorně četli. Sedávali vzadu, Pan Knic, bělovlasý stařeček, se dotýkal loktem stárnoucí Albínky, a když snoubenci říkali své ano, Albínce pokaždé ukápla slza. Když pan Knic zemřel, Albínka se vrátila do domku paní Matysové. Chtěla si tenkrát sama opravit spáru, která v době její nepřítomnosti vytryskla ve stěně světničky. Šla do stavebnin, postavila se do řady za nákladáky. Každý najížděl a hlásil, čtyřicet metrů, dvacet, a když přišla řada na Albínku, řekla: Kbelík písku a půl kbelíku cementu. Chlapi se rozřehtali, a nakonec jí to dovezli domů a spáru zamázli. Ale za čas se objevila znovu, ještě rozšklebenější, ještě hrozivější.

„On Pepík nepřijede?“ zeptala jsem se.

„Přijede, ale já se bez vás stěhovat nebudu.“

Jak to, že nebudete? Máte soudní výpověď? Máte. Dostala jste náhradní byt? Dostala. A ještě chcete, aby se vám národní výbor staral o stěhování? chtěla jsem křiknout, ale místo toho jsem se na ni vlídně usmála a řekla: „Já přece nikomu se stěhováním nepomáhám, Albínko.“

„Neříkám, že chci pomoci.“

„Co tedy?“

„Jak se mohu od Matysky stěhovat, když s ní léta nemluví?“ zeptala se, rozhodila ruce a znovu se chytře zazubila.

„Jak? Sbalíte se a jednoduše odejdete.“

„Kdepak. Musíte se mnou! Nic nebudete dělat. Jen kdyby bylo potřeba něco mezi námi vyřídit.“

„Vždyť tam s vámi bude Pepík, tak to obstará.“

„To neznáte chlapy,“ mávla rukou Albínka. „Chlap nemá smysl pro detaily, ten zařve, sakramentský báby, řekněte si to na rovinu, a budu vyřízená.“

„Mně se to ani trochu nehodí,“ trvala jsem na svém a ukázala na štos papírů na stole.

„Nebojte se, bude to na voze v tu ránu. Copak tam mám? Jednu světničku a v ní pár věcí. A víte dobře, že je to naposled, kdy vás o něco prosím.“

Přikývla jsem. Má pravdu, je to naposled, neboť dnešním dnem zmizí letitý svár, zavěšený v jejich předsíni na černé skobě.

Domek paní Matysové stál hned pod kostelem. Maličký jako klíčka pro kanára a u něho právě tak maličká zahrádka, co by dva stromy neuživila.

Albínka odemkla, jako myška vklouzla do chodbičky. Dveřmi vlevo se vcházelo k paní Matysové, zadními k Albínce.

„Paní Matysová ví, že se stěhujete?“

„Neví,“ přiznala váhavě.

„Je to možné? Vy byste snad radši přišla o řeč, než byste na ni promluvila první.“

Albínka pokrčila rameny.

„Řeknu jí to tedy sama.“

Paní Matysová seděla za stolem, za horou lupení. Celá místnost voněla, jako by se přestěhovala pod stoletou lípu, otevřela strop, smekla střechu a strom sám setřásal květy paní Matysově přímo na stůl.

„Viděla jsem vás oknem,“ přivítala mě. „Snad už nedostala byt?“

„Dostala.“

Paní Matysová málem radostně vykřikla.

„A jak to bude se stěhováním?“ zajímala se.

„Objednala si Pepíka s koněm. Bude tu co nevidět.“

Vtom se paní Matysová zachmuřila: „A jakpak to sama vystěhuje?“

„Trošku jí s tím pomohu.“

„To je dobře, to je dobře,“ opakovala.

Albínka na mě trpělivě čekala.

„Copak říkala?“ byla její první starost. „Já vím, že byla radostí bez sebe.“

„Ani se moc šťastně netvářila. Řekla bych, že ji to trochu zaskočilo. To víte, zvyk je zvyk.“

Albínka vytáhla ještě jeden klíč a odemkla svou světničku.

„No tohle, Albínko,“ pokárala jsem ji. „Víte, že Pepík je dochvilný, a vy nemáte nic sbaleno.“

„Hned to bude,“ uklidňovala mě. Pak si přinesla ze zahrádky žebřík a vylezla po něm na půdu.

„Mám tu koš na prádlo,“ vysvětlovala a už ho spouštěla dolů. „Můžete ho přidržet?“ zeptala se zdvořile.

Vztáhla jsem po něm ruce, ale promluvit jsem už nestačila, protože se mi snesl na hlavu mrak prachu.

A shůry se zase tak uctivě ozvalo: „Budte tak hodná a jen ho postavte na zem, já už si ho venku osmýčím. Mám tu ještě vaničku. Kdybyste byla tak laskavá. Ale dejte pozor! Je v ní nádobí, ať se nerozbije! Nejlépe kdybyste mi šla maličko naproti, vylezte si na žebřík. Tak, to je ono!“ A posadila mi půlmetrákovou vanu přímo na hlavu. „Ne abyste ji vynášela až před dům, pro vás je moc těžká. Jen ji postavte vedle žebříku, až slezu, už si s ní poradím. To bychom měli,“ předla spokojeně. „Teď už přijde jen pár maličností.“ A do otvoru sunula ohromný kufr. „Říkáte, že Matyska nejásala?“

„Aspoň jsem si nevšimla.“

„Počkám, až si ho chytíte oběma rukama. Jen aby vás neuhodil, to bych nerada. A říkáte, že se ani trochu neradovala?“

„Myslím, že ne. Zřejmě nečekala, že ji opustíte tak brzy.“

„Tyhle kufry neviděly světlo dvacet let. Co jsem se sem nastěhovala. A dobrou polovinu té doby jsem s Matyskou nepromluvila ani slovo.“

Čtvrtinu z toho jsem je musela rovnat. Matysová si například dala vyměnit dveře, a zapomněla dát Albínce klíč. Albínka se na čas nastěhovala k panu Knicovi a svou místnost nevětrala, až začala hnit podlaha a praskat stěna.

Nakonec to vyřešil soud. Albínka dostala z bytu výpověď.

„Něco vám chce,“ upozornila mě Albínka.

Než jsem šla k Matysově, musela jsem si před domem vytřepat z vlasů i ze šatů dvacetiletý prach a pavučiny. Pak jsem si umyla ruce a usedla naproti ní k voňavému stolu.

„Kampak se stěhuje?“ zajímala se paní Matysová.

„Do domu pečovatelské služby.“

„To si polepší.“

„Určitě ano.“

Sáhla jsem po jedné snítce a začala z ní otrhávat drobné vonné květy. Rázem byl medový den, strop naší světničky byl otevřen a v mohutné koruně lípy nad našimi hlavami to bzučelo pracovním shonem.

„Copak si bere z půdy?“

„Koš na prádlo, vaničku, nějaké kufry.“

„Řekněte jí, ať si taky vezme z kůlny dřevo. Ať si nemyslí, že mi tu bude něco nechávat.“

„Já jí to vyřídím. Ale tam je ústřední topení.“

„Právě proto,“ řekla a dál spokojeně oddělovala listy od medových kvítků. „Nadává na mě, co?“

„Přede mnou ne.“

„Neříkejte.“

„Vážně. Ani slovem,“ ujistila jsem ji.

„Já vím, že už se nemůže dočkat, až odejde. Jistě měla sbaleno měsíc předem.“

„Právě naopak,“ začala teprve před chvílí.

„Dvacet let klidně smaže,“ pokračovala, „a ještě na mě bude mít zlost kvůli tomu soudu.“

„Na soud už Albínka dávno zapomněla.“

„Nejlepší bylo,“ zavzpomínala, „když jí Knic půjčoval v klubu důchodců padesátník na kafe a říkával, doneste mi ho, Albínko, domů. Po čase se k němu nastěhovala. Když se to dověděl náš doktor, povídal, mám starost, že Knic takovou radost dlouho nevydrží. A skutečně. Do roka bylo po něm.“

Srovnala jsem pár kvítků a svázala je do kytičky.

„Víte, co se mi na nich líbilo?“ pokračovala paní Matysová. „Že mu říkala hezky, pane Knic, a on jí neřekl jinak než Albínko. Podívejte se na ni, jak vypadá, a on s ní jednal jako s dámou.“

Na dláždění zazvonily koňské podkovy.

„Už je tady!“ vyskočila jsem od stolu.

„Tak, a jde se na to!“ zahalekal Pepík, nadzvedl čepici a prohrábl si vlasy.

„Propána, Albínko,“ zhrozila jsem se, „vždyť vy máte ještě plnou kredenc nádobí!“

„Honem, honem, musíme si pospíšet!“ pobízela mě a přistrčila prádelní koš. „Jestli se nebudete zlobit,“ brebentila, „tak to sem přendejte, ale pozor, ať se nic nerozbije!“

S Pepíkem mezitím popadla skříň, rozebrala postel, vynášeli, co jim padlo do rukou. Najednou se ke mně přitočila, vzala z kredence vázičku a povídá:

„Jestli chcete, tak vám ji dám.“

„Ne, to ne,“ bránila jsem se.

„Jen si ji vezměte, co já s ní?“

Prohlížela jsem si ji. Tři ouška, tři květy slunečnic, na třech místech otlučená. Až z Pottery. Albínka jistě sloužila zamlada ve Vídni. Buď si ji koupila, nebo to byl dárek. Dárek od milého? Když se nedívala, rychle jsem vázu zabalila a uložila k ostatním věcem do koše.

„Copak chtěla?“ pošeptala mi Albínka.

„Ptala se, kam se stěhujete.“

„A dál?“

„Dál už nic.“

„Kvůli tomu by vás přece nevolala,“ potřásala nevěřičně hlavou.

„Ta spára vypadá hrozně,“ podotkla jsem a vložila do ní ruku. Začala jsem sdílet obavy paní Matysové, že se jí domek rozestoupí, půlka odtrhne a přesedne si na druhý konec zahrádky.

„A sakra!“ zvolal znalecky Pepík, nadzvedl čepici a prohrábl si vlasy.

„Myslíte, že jsem to zavinila já?“ špitla Albínka.

„Co vás napadá, tady zapracoval čas.“

„Jistě se už těší, až tu nebudu.“

„Jí přece nejde o vás,“ uklidňovala jsem ji, ale o chalupu. „Měla vám ji nechat spadnout na hlavu?“

Albínka odběhla na zahrádku, zaclonila si oči a naposledy se podívala přes střechy domů k zámku, k Obolecké skále. Když se vrátila, řekla klidně: „Můžeme jet.“

„Je to všechno? Uhlí nebo dříví tu nemáte?“ zeptala jsem se jakoby náhodou.

Albínka mávla rukou. „To už potřebovat nebudu. Ať si ho Matysová spálí. Za chvíli se vrátím odevzdat klíče.“

Vyšli před domeček. Pepík pomohl Albínce na kozlík, usadil se vedle ní, odmotal opratě a kobyła vážně vykročila.

„Ještě tu počkejte, než vrátí klíče,“ poprosila mě paní Matysová. „Hned odpoledne zavolám synovi, aby sehnal zedníky.“

Hromádka na stole se tenčila. Odtrhávaly jsme drobné květy a domek jako klíčka byl otevřen včelímu shonu, medovým vůním a pravému poledni.

„Jestlipak vám aspoň poděkovala?“ zajímala se paní Matysová.

„Dokonce mi dala vázičku.“

„Kterou?“

„Tmavě modrou se třemi žlutými květy.“

„Tu že vám dala?“ užasla.

„Dala.“

„A vy jste si ji vzala?“

„Ne.“

„To jste udělala dobře,“ oddychla si. „Zamlada totiž sloužila ve Vídni a tu vázičku dostala od jednoho, co dělal na dráze. Pak s ním čekala dítě, ale on si ji ne a ne vzít. A víte, jak to tenkrát ve službě chodilo? Jak páni zjistili, že je služka z outěžkem, šla z domu. Tak se holka stahovala, až ublížila dítěti. Narodilo se darebné a hned zemřelo. Potom už ke svatbě nedošlo.“

Lipový květ jsme rozložily na papír, listy vyhodily, strop se zavřel a domek se vrátil zpátky na své místo pod kostelem. Na stůl jsme daly čistý ubrus.

„Postavím na kafe,“ řekla paní Matysová, a kromě toho přinesla na stůl chleba, nůž, jitrnice, jelítka a tlačenu. „Byla jsem u syna na zabíjačce,“ vysvětlila. „Má na vsi barák. Pořád chce, abych se k němu nastěhovala, ale copak jsem tu mohla nechat Albínku samotnou?“

Málem jsem se posadila. Deset let hádek, pět let je smiřuji, a ony k sobě mají najednou ohledy.

„Už jde,“ upozornila mě, když Albínka přecházela ulici.

„Běžte za ní,“ dodala rychle „a přiveďte ji na oběd.“

To snad ne? Slyšela jsem dobře?

„Jen jděte,“ pobídla mě. „Nevím, jak si tu bez ní zvyknu.“

Albínka zametala podlahu. Počkala jsem, až bude hotová.

„Paní Matysová vás zve na kávu,“ řekla jsem jen tak mimochodem a pokradmu jsem ji pozorovala.

Dělala, že neslyší.

„Tak abychom šly, co říkáte?“

Mičela.

„A posílá vám tuhle kytičku,“ vsunula jsem jí do dlaně svazeček lipových kvítků.

Albínka se rozpačitě usmála. Nebýt toho úsměvu, připomínala by línou Marfušu z pohádky o Mrazíkovi. Tu Marfušu, co sedala za peci a čekala na bohatého a pohledného ženicha.

Už už jsem chtěla pozvání opakovat, když se váhavě zeptala: „A co myslíte vy?“

Oddychla jsem si. Není proti. Sice jí to zaskočilo, ale možná na tohle pozvání celou dobu tajně, v koutku duše čekala.

Ve dveřích jsem jí dala přednost.

SNoubení třešní

Začaly jsme u Šveců. Paní Švecová nás už vyhlížela zpod paraplíčka košatého stromu, protože z místního rozhlasu věděla, že dnes bude národní výbor pronajímat třešně. Mladá paní obcházela svou Kaštánku, šťastně se usmívala, jako by to byla sváteční chvíle, jako by ji doprovázela milostná píseň, jako by byla slavnost zasnubování třešní.

Když jsme ji pozdravily, paní Švecová se zastavila. Ljuba obešla strom zprava, zleva, poodstoupila a vážně jako u soudu řekla: „Za padesát.“

Napsala jsem blok a padesátikorunu zasunula do kapsy.

Přešly jsme k sousednímu domu, pod druhou třešeň. Ljuba nechala plody dozrát, odpočítala ty, na něž dosáhnou kluci, zvážila očima úrodu a oznámila: „Pětačtyřicet.“

Olina pokrčila nohu, pokud jí to těsné wranglerky dovolily, podložila si blok kabelkou a začala psát.

„Letos podražily?“ zeptala se pichlavě uchazečka o druhý strom.

Olina si odhrnula s tváře vlasy a pokrčila rameny.

„Kolikpak platila Švecová?“ zasyčela jí babka do ucha. „Určitě míň než já. Určitě míň!“

„Trojka za třicet. Karešova za padesát,“ hlásila Ljuba a odškrtávala si v pláнку čísla stromů.

„Čtrnáctka za šedesát!“ zavolala.

Kocáb vystřelil z vrátek.

„Cože?“ zaječel.

„Šedesát,“ opakovala Ljuba. „Celá ulice vidí, co na ní máte!“

„Celá ulice vyhlížela včerejší den, když jsem ji hnožil, a teď má třešně za babku. A já mám ještě platit za to, že jsem se děl s močůvkou jak soumar. Chci slevu!“

„Slevu by chtěl každý. Šedesát a ani o korunu méně,“ trvala na svém Ljuba.

„Mějte rozum, ženská, budu pro smích.“

„Tak chcete ji nebo ne?“

„To se ví, že chci!“ zvolal popudlivě. „Ale na jaře už žádný hnojení! Nechám ji sežrat mšicím. Zaleju ji vřelou vodou!“ křičel a vyhazoval ruce do větví, až rozhoupal chomáče srdcovek.

Olina si podložila blok a začala psát.

„Soused ji má za polovic, co?“ hřímal Kocáb.

Olina si odhrnula z obličeje vlasy a řekla: „Nevím.“

„No jo. Když nechcete, tak nevíte!“

„Přeskočily jsme dvaadvacítku,“ upozornila Olina.

„Tahle Napoleonka se neprodává,“ řekla jsem

„Jak to?“ nechápala, a když nedostala odpověď, upozorňovala znovu: „Vynechaly jsme jedno číslo.“

Jako má každý dům před okny na ulici třešeň, tak každý z těch stromů má svůj příběh. Tu smutný, jenž pronikl kůrou až do mízy, tu veselý, co zůstal na povrchu lehký jak poprašek, jako pel na květech.

„Ale nevynechal, Oli,“ řekla Ljuba a pohlédla na strom se smutným příběhem. „Ten se už léta neprodává.“

Promítl se mi rok, kdy Boškovy tři děti hlídaly čas dozrávání třešní, a minuta nedělního rána, v níž Bošek opřel žebřík mezi křehké kmínky v koruně stromu, i vteřina, kdy stoupl na větev. Byl to jeho poslední krok bez berlí. Teď sedí u otevřeného okna, navléká korále a píská si špaččí písničku.

„Slyšíš, jak si píská?“ zeptala jsem se šeptem Oliny a ukázala do okna.

Olina se zaposlouchala, pak zavrtěla hlavou: „Prosím tě, co slyšíš?“

Pokrčila jsem rameny a šly jsme dál.

„Už na vás čekám,“ volal zdaleka Francín.

„Napište mu ji za desetikorunu,“ řekla Ljuba.

„Letos je obalená.“

„Vždyť jsou to jen amrhele, pane Francín. Kupujete krmení pro špačky.“

„Vy byste tomu dala! Copak já jsem nějaký špaček? Ale jejich hodokvas čpí životem,“ zasmál se, zaklonil hlavu a do očí mu napadalo modré z nebe. A kam se pak Francín podíval, tam se objevovaly neposedné modřinky.

Já vím své, pomyslela jsem si. Křik ptáků ho obklopí jako jasný zvon, v němž zapomene na vedlejší kamennou zeď.

„Postavím na kafe,“ řekl, ale my tvrdily, že na kávu nemáme chuť, i když jsme měly. Ptal se, jak nám jde obchod, a my ho ujistily, že dobře.

„To vidím,“ povídal, „když prodáváte po desetikoruně. Takhle rozpočet národního výboru neposílíte.“

„A vy se na to jako bývalý poslanec nemůžete dívat, že?“

„To nemůžu. Dám vám dvacet.“

„Blok už je napsaný. Ale aby vás to netrápilo, vyrovnáme to příští rok.“

„Napřesrok je daleko. To se mezitím můžu přestěhovat k sousedům,“ řekl a ukázal za kamennou zeď hřbitova.

Chystaly jsme se k odchodu. Sebrala jsem s keře mahonu jednu modřinku a posadila si ji na rameno pro štěstí. Zamířily jsme ke hřbitovu. Otočila jsem se. Francín stál dosud u vrátek. Přišlo mi líto, že už není předsedou mé komise, že ho zaskočila léta a zdravotní potíže. Věděla jsem, že neodejde, dokud mu nezmizíme s očí, bez ohledu na nohu postiženou v dětství obrnou. Asi se proto neoženil, i když se ženám líbil. Všem ženám, které vědí, že muž dělá především charakter. Slečna

Gabriela se kvůli němu nevdala. I když spolu deset let pracovali, pořád mu vykala. Ještě teď, když se setkají, upadne do rozpaků. Udivovalo mě to. On sám, ona sama, jak dva ohně na vzdálených kopcích.

Hrobník sekal pod ptáčnicemi trávu. Když nás spatřil, plivl na brousek a párkrát jím zahrál na kosu.

„Nikdo o ně nemá zájem!“ křikl. „Přeroubujte je na jeřabiny a lidi se o ně poperou. Jako za Krátkou Vsí. Když oznámili výkupní cenu jeřabin, čipera Frank na nic nečekal, vypůjčil si od horolezců lana, naskládal bedýnky do auta, i na střeše z nich postavil pyramidu, a hurá do aleje za Krátkou Ves. Vybral nejlepší stromy, na první kmen přivázal lano a tím lanem svazoval další stromy. Šest, deset, čtrnáct, dokud lana stačila. Pak přišli Frankovci s žebříky a košíky. Vrhli se do korun jako kobylky. Plnili bedýnky, počítali, mnuli si ruce. Dokud se mladýmu Frankovi nesmekla noha. Polovinu roku ji měl v sádře, takže měl dost času si spočítat, že to byl ztrátový podnik,“ zubil se hrobník a kukuč měl jak Lucifer a právě tak byl černý a kudrnatý.

„Ptáčnice se neprodávají, ale máte-li zájem o nějakou třešeň, stačí říct,“ vyzvala ho Ljuba.

Hrobník plivl na brousek a párkrát jím zahrál na kosu: „Víte, který třešeň jsou nejlepší? Sousedovy přeúrodný. Ty zná každý kluk,“ mávl rukou. „Kdepak, třešeň nechci ani vidět! To jsme v létě se ženou vezli na motorce višně. Já na zádech batoh, na prsou krabice, manželka v každé ruce ještě košík. Všechno plný višně. A jak jsme si to štípali takhle vymóděný, praskla mi přední pneumatika. V tu samou chvíli kolem projíždělo metalizovaný fáro, takovej rychlej kočárek. Mladíček zastavil a zeptal se, jestli něco nepotřebujeme. Vtom spatřil můj obličej od višňový šťávy a omdlel. Tak jsem si sedl za volant toho vozečku, že ho odvezu do Veselí na pohotovost. Jak jsem ale neměl ty jeho pedály v nohou, pustil jsem moc rychle spojku a moc prudce přidal plyn. Vystřelili jsme jako raketa. Takovej odpich to mělo, že se mladíček okamžitě probral. Já teda že zastavím, když už přišel k sobě, ale co čert nechtěl, on se na mě zase podíval a omdlel podruhé. Tak jsem vrátil nohu na plyn. Potom jsem v tom vedru šlapal z Veselí dobrý dva kilometry pěšky pro motorku a od té doby nemůžu třešeň ani vidět. Ovšem nejlepší bejvávaly sousedovy přeúrodný. To ví každý kluk,“ řekl, sebral hrst trávy a otřel kosu.

Jak už jsem řekla, hlavu měl černou, chyběly mu jen rohy. Kdybych ho potkala v noci, lekla bych se, že je to čert.

„Jak to, že jste se dal na tohle řemeslo?“

Lišácky se usmál, ale neodpověděl.

„A odkud, že vás sem přivál vítr?“ zajímalo mě.

„Z daleka,“ zašklebil se. „Tam to neznáte.“

„Ze Slovenska?“

„Šlápla jste vedle.“

„Z Humpolce, ale pocházím z Pačlavic na Moravě, jestli vám to něco říká, milostivá. Z řeznický rodiny. Pradědek tam byl řezníkem. Panečku, to byl chlap, že na takovýho se hned tak nezapomene.“

A jak se jednou rozjel, nebyl k zastavení. Semlel všechno dohromady, že se v tom kolikrát jeden těžko vyznal.

„Vstával ve čtyři, myl se u studny a když vagónoval, tak většinou šedesát prasat do dvou dnů. Na to musel mít páru,“ ukázal si hrobník na svaly pod kabátkem. „Takovej vůl míval deset až čtrnáct metrů. Dědek se na dvoře rozkročil doširoka, natáhl před sebe obě ruce a dva tovaryši mu na ně položili čtvrt. Vždycky zadní kejtů. Dědek se cejtil. Držel na rukou nějakých dvě stě kilo a křičel na babičku: Rudi, dej sem štokrdle, ať ho přeskočím! Dědek byl co do síly jako Frišternský, skoro ten samej silák. Nic takovýho jako já.“

Vytáhl brousek a párkrát jím zahrál na kosu.

„Jednou se za dědkem přiřítíl hospodský Gejduš a řve: Max, musíš se jít povídat, co mi tvůj syn udělal z hospody. Můj syn nic neudělal, křičí dědek taky, celou noc byl v posteli a spal. Kdepak je? Na to Gejduš a dědek ve stejném tónu: Kdepak by byl?

Ale nedalo mu to, jako by tušil a věděl, že strýček má špagát na bejky a nahoře je vikýř. Jeho syn, můj vzdálený strýček, byl štramák. Měl smoking na míru a v Gejdušově hospodě platil vstupný sto korun. Dával si zahrát: Všichni sa ptajú, komu to hrajú a Točte se pardálové a pak si poručil Krev není polívka, nato dal jiné zahrát nějakou hanlivou na řezníky a už byla noha v ruce.

Strýc popadl židli, urval nohu a hned to jelo. A co čert nechtěl, jednou po jakési neshodě s veterinářem Pěnčíkem se mu ten chudák veterinář připlétl pod ruku a strýc ho popadl za flígr a ven s ním! Vyhodil ho oknem i s rámem, rovnou ho zapasoval do fordky, a veterinář si zlomil nohu. Strýc vypadl z hospody, mírně poškozený oblek, po špagátě se vyšplhal do vikýře a spal.

Tehdá ho ten špás stál dvacet tisíc, soud prohrál, peníze vyplatil a když to u Gajdoše zapili a strýc přivedl veterináře domů na večeri, mohla dědka ranit mrtvice,“ ocenil hrobník zbrusu dobrou povahu strýce tím, že přejel prstem po ostří kosy. A aby dodal váhy svým slovům, neboť už byl zvyklý to tak vyprávět, podíval se zpřímá a znovu si to vychutnával:

„Kde by byl? Odsekl dědek hospodskému, ale nedalo mu to. Zavolal tovaryše Vincka. Vincek byl samá šlacha, když se v neděli postavil u kostela, svaly mu běhaly po těle jak myšky, po ramenou mu pluly vlnky svalů, že šel strach. Jemu stačilo v hospodě říct: ty se mi nelíbíš a hned tam bylo prázdno, v tu ránu stál v lokále sám. Jakmile vzal do ruky půllitr, už ve zdi vypadla omítka.

Dědek zavolal Vincka a za hodinu si s ním vykračoval pod paží přes náves k hospodě.

Dědek měl na sobě jeden ze svých dvaceti obleků, anglický káro, červená niť, brilliantovej prsten, zlatou podkúvku v kravatě, hůl, glazé rukavice a boty poprovky do červena.

Vešli spolu do hospody. Okna sem tam vyvěšený z pantů, stoly porážený, všude sklo, pípy otočený nahoru, pivo šlo do stropu, boží dopuštění. Auto by za to bylo, zbrusu nová Pragovka, žahlo dědka u srdce a chladnokrevně se zeptal: Cingláči, a kdes byl ty? Tady v tom pultu, ukázal hospodský. Kamarádi to byli.

Babička, korpulentní jak se na ženu řezníka slušelo, seděla na židli a říkali, že dědek jednou rukou, tahem zvedl tu tonetku i s babičkou až ke stropu.“

Hrobník zvedl ze země hrst trávy a oťel s ní kosu.

„Leda, opáčil, kdyby byla nějaká zadarmo. To bych ze svých zásad slevil.“

„Panebože, vy nás ale zdržujete. Kvůli vám skončíme o půlnoci. Tak si vezměte pětačtyřicítka,“ zakroužkovala si Ljuba číslo v plátku.

„A takových siláků bylo tehdá v každé vesnici,“ promluvil někdo z posluchačů. „Tady to byl nějaký Breibert. Chlapi z Brychtova špeditérství zapřáhli do štráfky pár koní a Breibert, že si s nimi na náměstí změní síly. To tam tehdá nebyl vodotrysk ani stromy, jen prázdný plac. A těch čumilů! Jedni sázeli na koně, druzí na Breiberta. Ten si zaklínil řetěz od vozu do zubů, a koně s ním ani nehnu.“

Museli jsme utéct, nebo by vykládali do aleluja.

„Šedesátka za čtyřicet,“ odhadla Ljuba.

Pod stromem stály dvě ženy. Jedna z nich otevřela peněženku a řekla: „My si ji vezmeme napolovic.“

Druhá vytáhla z kapsy dvacetikorunu a dodala: „My ji zaplatíme, a paní domácí otrhá.“ Očima přeskočila plot zahrady a šplhala po oknech, římsách, balkónech a lodžiích starého, ale dosud honosného domu. Snad z obavy, aby ji majitelka domu neslyšela. Pak rezignovaně mávla rukou.

Od vrátek už majitelka domu kvapila. Suchá přísná dáma jak ze starého obrazu. Oči měla ve střehu, oči vycvičené ustavičným střežením svého majetku.

„Dobře, že jdete!“ sekala slova. „Ten strom musí pryč! Korunou vede elektřina. Hrozí tu nebezpečí zkratu.“

Podívaly jsme se po směru drátů.

„Máte pravdu, potřebovala by jednu nebo dvě větve přiříznout,“ přikývla Ljuba.

„Dvě větve?“ zvýšila stará dáma nepřiměřeně hlas. „Ta třešeň se musí skácet celá! Naklání se k mému domu a zničí mi plot.“

„Vždyť stojí jako svíčka.“

„A na podzim budu mít všechno listí v zahradě! Počítejte s tím, že pošlu písemnou žádost o skácení!“ sykla a se vztyčenou hlavou odešla.

„Baba!“ ulevila si Olina a přešlápla s nohy na nohu.

„Vydrž, Oli,“ v sousední ulici budou židle.

S první vstal Kropáček.

„Napište mu ji za desetikorunu,“ řekla Ljuba.

„Letos ji má obalenou, ozvalo se z řady.“

„Vždyť je to jen májovka. A jakpak poleze do vršku?“ vysvětlila Ljuba.

Olina se posadila na Kropáčkovu židli.

„Jen se posadte,“ smál se děda. „My tu sedíme už od svítání. Pro vnoučata.“

Pohlédla jsem do hluboké aleje, v jejímž stínu stály kuchyňské židle.

„Tohle čekání mám nejraděj,“ liboval si děda. „Vstanu do tmy, a než si vynesu židli, přichází ráno. Všichni tu sedíme svorně pod stromy, posloucháme ticho, pak východ zešedne, zežloutne, jako kdyby po schodech vystupoval sklepník s lampou. V korunách se probudí ptáci a mají naladěno na veselou notu...“

Ljuba obcházela stromy zprava, zleva, nechávala plody dozrát, odpočítávala ty, na něž dosáhnou kluci, potěžkávala v očích úrodu a vážně jak u soudu rozhodovala: osmdesátka za třicet, Morela pozdní za třicet...

Odcházely jsme z aleje jako z příjemné letní restaurace.

„Dobrý den!“ pozdravil nás u bývalého hřiště chlapík s rukama v kapsách. „Beru si čtyři stromy,“ oznámil nám, otočil se na podpatku a kývl hlavou mezi vyhlídnuté kmeny.

„Nikdo jiný o ně nemá zájem?“ zeptala se Ljuba.

Kolem stály ženy, v rukou mačkaly peněženky. Žádná z nich se neozvala.

Ljuba se obrátila k chlapíkovi: „Přesto vám, pane Halousku, nemůžeme pronajmout čtyři stromy. Zájemců je víc než třešní. Vyberte si jen dvě!“

„Jak to dvě? Já chci čtyři!“ vykřikl a ruce mu vylétly z kapes.

„Nebudeme se dohadovat,“ řekla Ljuba rázně. „Když si nevyberete, napíšeme vám dvě krajní.“

„Budu si na vás stěžovat,“ zařval Halousek.

Ljuba se mu podívala zblízka do očí: „Proč? Protože vám dáváme vybrat?“

„Jen to nepřevracejte! Já tu stojím od samého rána, a někdo si přijde v poledne a dostane tu nejkrásnější třešeň bez čekání.“

„Děvčata, napište mu ty dvě krajní.“

„Počkejte! vykřikl! Přece nebudu kupovat májovku.“

„Tak které?“

„Tady ty dvě,“ zabručel chlapík.

Ljuba obešla stromy zprava i zleva, nechala plody dozrát, odpočítala ty, na něž dosáhnou kluci, sousedovy přeúrodný, jak říkal hrobník, a oznámila: „Chrupka za čtyřicet a druhá za padesát.“

„Slyšel jsem dobře?“ zařval Halousek. Zbrunátněl v obličeji: „Za co chcete devadesát korun? Za těch pár mizernejch padavek? Na ty vám kašlu! To si je rovnou strčte za klobouk!“ křičel a kroužil kolem nás jak na kolečkových bruslích. „Dám padesát, ale za obě!“

„Jednou jsem řekla devadesát a na tom trvám!“ zdůraznila Ljuba.

„Dám padesát a víc ani korunu!“

„Dejte mi peníze a napíšu vám blok,“ řekla jsem.

Když jsem uviděla stokorunu, napsala jsem oba stromy. Podala jsem mu bloček a desetikorunu.

„Kdyby se vám zdály drahé, můžete z nich dvacet kilo prodat a máte je zadarmo,“ dodala jsem.

Halousek zastavil kolečkové brusle těsně před mým nosem a dýchl mi do obličeje. „Tyhle řeči vám přijdou draho!“ Křičel a kroužil okolo mne osmičky a kolečka.

Aby ty mizerný třešně vzal čert! pomyslela jsem si.

„Nemáš hlad?“ šeptla mi Olina.

„Hlady padám a mám sto chutí praštit sebou do trávy!“

„Pojďme na oběd!“

„To nejde, lidi na nás čekají.“

Dovlekly jsme se na konec slepé ulice, k domečku příkrčenému jako hříbek koloděj pod rozložitým smrkem u továrních vrat. V oknech kvetly čapí nůsky. Pan Nosek stál opřený o plot, kouřil doutník a v očích se mu ztrácel jeho dům, který co nevidět začne ukusovat bagr.

„Do včerejška jsem měl ještě jiskřičku naděje,“ řekl. Mluvil zvolna, jako teče spoutaná řeka.

Věděli jsme, že národní výbor vykupuje jeho domek k demolicí, protože podnik tu chce stavět jídelnu. Ani čtyřpokojový byt v novostavbě, který jsme panu Noskovi nabídli, neodvrátil jeho smutek.

„Až si u oběda vzpomenu, že sedím na místě naší kuchyně, budu mít po chuti.“

„Za dva roky budete mít jiné myšlenky,“ těšila ho Ljuba, ale pan Nosek tam stál vrostlý stejným kořínkem jako jeho dům.

„Tak na kolik ji hodnotíte letos?“ začala Ljuba z jiné strany.

Nosek zbrunátněl: „Barák mi seberete a ještě chcete platit za padavky.“

Zbytečně se rozčilujete, řekla Ljuba mírně. „Tak víte co? Černice je vaše a nikdo za ní nic nechce.“

Ještě deset stromů, pět, čtyři odpočítávaly jsme.

Nakonec Záhoračka a Rychlice německá.

Pod paraplíčkem posledního stromu nás vyhlížela dívka. V uších se jí třpytily náušnice, velké rubíny. Tančila jako víla a ty velké sladké třešně se jí na uších houpaly v rytmu písně, kterou si zpívala. Vždyť byla slavnost zasubování třešní s lidmi, kteří se o ně budou do zimy starat.

Zůstaly jsme stát a poslouchaly: Třešňové květy jako padlý sníh, zářivě svítí nad krajem...

Olina si zapomněla shrnout s tváře vlasy.

Ljuba přivřela oči. Zaslechla jsem, jak si brouká: A lidi s prvním jarem, po plodu nedozrálém, z těch planých třešní berou... Nikdy se nedoberou...

Melodie zasáhla i mne. Ťala do živého. Najednou se Ljuba, Olina a celé město ztratilo a mně bylo sedmnáct. Byl horký červenový večer a na Kometě se tančilo. Na parket se scházela mládež z celého okolí. A já roztoužená neznámým krásnem jsem čekala. Když žena nečeká na kohokoliv, ale jen na jednoho, přeje jí štěstí. Ale ten jediný nešel.

Tenkrát jsem se dočkala, ale nepamatuji se, že bychom spolu tančili. Asi jsme spolu netančili. Nevím. Doteky ve mně nenechávaly vzpomínky, jen řeči. Slova to byla, co mě uchvacovala, co padala

do mého srdce, co si mě získávala. Myslela jsem si, že je to láska. Ale dodnes si tím nejsem jistá. Když hudba hraje, nedá se moc mluvit. Proto z mé mysli nevymizí společná cesta domů, kdy jsme šli teplou nocí pod hvězdami a každé slovo bylo slyšet a on pusou nezastavil. Uměl mluvit, to ano. A já se smála na celé kolo. Pořád jsem se musela smát. Celou cestu. Byl o hodně starší a mně bylo nezralých ...náct let.

Čekala jsem vzdušné zámky, ale on už měl zkušenosti a chtěl něco jiného, o čem jsem já dosud nic nevěděla. Ani na mysl mi to nepřišlo. Pozval mě domů. Odhadl, že jsem právě vylíhlé kuře a uvařil mi kávu. Tím to pro něho skončilo, pro mě to teprve začalo. Ale nehrál si se mnou jako kočka s myší. Nenaléhal na mě, nechal mi mé panenství. Ještě dlouho jsem měla v srdci jeho blízkost, jeho optimismus a jak jsem se bláhově domnívala, jeho lásku, ty nevyzpytatelné tóny spříznění.

Třešně mají nesčetně podob, pomyslela jsem si. Ale pro mne ztělesňují první dotek lásky.

„Za třicet,“ řekla Ljuba.

„Ale maminka mi dala jen dvacetikorunu.“

„Tak to přijdeš doplatit.“

Už jsme chtěly jít domů, protože poslední strom v řadě byl suchý. Větvičky visely jako provázky, jen tu a tam ještě živořily chomáčky listů, takže strom vypadal, jako by si jej ptáci vybrali za svůj domov a postavili si na jeho nahých haluzích rozčuchaná hnízda. Chtěly jsme odejít, ale vtom jsme si všimly, že u vrátek stojí slečna Gabriela, nepřítomně hledí před sebe a v ruce drží stokorunu.

Věděla jsem, že mě na tu dálku nemůže poznat.

„Co to máte za strom?“ ujelo Olině.

„To je Královna Hortenzie,“ odpověděla slečna. „Má veliké růžové plody. Výborné.“

Pro slečnu Gabrielu je všechno výborné, pomyslela jsem si. Naše přátelství vzniklo náhodně a je na celý život. Nikdo ji v mém srdci nenahradí. To vím jistě. Jen ona se obává, že jednou někdo u mne zaujme její místo. Ale může být bez obav. Takových lidí jako je ona, je jak šafránu. Že jsem se s ní spřátelila, mohu pokládat za štěstí. Jednou jsem s ní na zájezdu bydlela. Sotva jsme vstoupily do chatky, slečna otevřela okno, odhrnula peřiny a hladila prostěradlo, načechrala polštářky a vychválila všechno do nebe, takže jsem hned usnula a sladce spala až do rána, zatímco v ostatních chatkách nikdo ze zájezdu nezamhouřil oko, protože celou noc vyháněli myši.

„Hodí se na všechno,“ pokračovala slečna, „na jídlo, do buchet, na zavařování. Však si tu všichni z okolí brali rouby. Nikomu se ale neujaly,“ řekla a hleděla do prázdna.

„Já je znám,“ řekla Ljuba.

„Ten strom je daleko mladší než já,“ svěřovala se. „Jednou se mnou odejde. Podle něho poznám, kdy se mám připravit. Ale letos je ještě obalený, že?“

„Jistě,“ přikývla Ljuba, obešla strom zprava, zleva, zadívala se do koruny, mlčky na mě kývla a řekla: „Letos to bude, slečno, za padesát.“

Sáhla jsem do kapsy pro úřední blok a psala na jeho modrý obal. Pak jsem jej klidně odtrhla, podala slečně a vzala od ní stokorunu. Odpočítala jsem pět dvacetikorun a podala jí je.

„Tady je účet a padesát korun.“

Nepoznala mě. Složila bankovky s lístkem do dlaně.

„Až uzrají, přijďte ochutnat,“ zvala nás a její oči se dívaly do neurčita.

„Stejně je očešou děti z ulice.“

Celý život jak osamělý oheň na návrší a k stáru vyhaslý zrak. Sejmula jsem si s ramene modřinku od Francína a posadila jí slečně na rukáv. Když jsme zahýbaly za roh, zahlédly jsme, jak slečna hledá rukou branku, jak tápe po zdi k domovním dveřím.

Nemohla jsem na ni promluvit tak zblízka, aby mne poznala. Nenechala by mne odejít, a mě volaly ještě pracovní povinnosti.

Pohlédly jsme s Ljubou na sebe a mlčely. Někdy člověk nemůže víc.

Alespoň že jsme zasnoubily Královnu Hortenzii.

SVATEBNÍ STROM

Slečna Gabriela odložila brýle na stůl, zavřela levé oko, zvedla rozevřený díl Ottova naučného slovníku až k samému nosu a s úsměvem, jako by šlo o vtip řekla:

„Dřív jsem viděla i mouchu na věžních hodinách, ale teď už ne, teď si jen takhle čtu jedním okem. Nedávno vysílal rozhlas o doktorce Kálové,“ povídala dál a čmárala nosem po papíře, „a já jsem si okamžitě zalistovala ve slovníku, z něhož jsem se dověděla, že to byla česká lékařka, známá a vážená v celém Orientě.“ Obrátila list a znovu ponořila nos do knihy. „Kdo ke mně přijde, přemlouvá mě k prodeji slovníku. Ale já bych ho neprodala ani za dvacet tisíc, ba ani za padesát ne,“ řekla a pravým okem utíkala po řádku. „Už jsem ho našla,“ ukázala prstem doprostřed stránky a zvedla hlavu. „Prudhomme – francouzský socialista.“

„Ne, to není on,“ namítla jsem. „Já hledám básníka, prvního nositele Nobelovy ceny za literaturu. Dostal ji na přání vyjádřené v poslední vůli Alfreda Nobela.“

Gabriela zklamaně zavřela knihu, vrátila ji do knihovny. „Vezmeme si ještě dodatek,“ zamumlala, sáhla do jedné z řad černých hřbetů se zlatými křídly, vybrala další svazek, ani tentokrát se nezmýlila, rozevřela jej, přiložila až k pravému oku a zahleděla se do něho jako do mikroskopu. „Nic jsem od něho nečetla,“ pokračovala, „ale já se omlouvám, že francouzskou literaturu tak dobře neznám.“

„Není tady,“ přiznala zmateně a odložila slovník. „Divné. Tuze divné. Dosud jsem v něm všechno našla. Je jako moje pravá ruka. Kdybych přišla o nohu, vyrovnám se s tím, ale kdyby mně vzali knihy, umřu. Pro mě je četba jako hůl, berlička, slunce, jako čistý vzduch. Já se začtu do Waltariho a straním lékaři Sinuhetovi, třebaže jeho přátelé museli pro něj trpět, třebaže rozséval smrt. Konec konců není dobrých nebo špatných činů, říká Sinuhet, nýbrž dobrým je, co uspěje, a špatným, co neuspěje a vyjde najevo. Já si přečtu Volfa a k smrti unavena sestupuji údolím řeky Arun a nemohu se smířit s tím, že v táboře číslo pět na

Makalu čeká Jan Kounický, až přijdou kamarádi, přiletí helikoptéra. Já si otevřu Ajtmatova a tichá step hřmí pod kopyty stád. Silný má na mušce slabého a slabý sotva dokáže oslu, že je osel. Sotva mohou být všichni lidé stejně šťastní, ale všeho s mírou, sám sobě člověk neuteče. Ale mým koníčkem je historie. Dám vám otázku. Jak byla příbuzná Eliška Přemyslovna s Ladislavem Pohrobkem? Takové otázky pokládám babkám při čaji já. Letos má vyjít kniha o Žižkovi, moc na ni čekám. Každý týden se na ni chodím ptát do prodejny. Já mám od Ivanova všechny knihy. Nebo Singer. Tolik moudrosti v jedné knize. Co na tom, že je žid. Snad se dočkám i jeho dalších knih. Ani nevíte, jak je krásné čekat na knihu. Stále si v nich listuji, čtu je jako se čte bible, od konce, od začátku, na té stránce, kterou právě otevřu. Když mi bylo patnáct, vybrala jsem si pseudonym Veronika Velazquezová. Musím se teď tomu zasmát. A víte, kde jsem to jméno našla? Na hřbitově na pomníku. Chtěla jsem být spisovatelkou. A zatím si jen opisuji a vystřihuji to, co napsali jiní. Hádejte, co je na tom nejdůležitější? Že jsem se svým životem spokojená," zasmála se.

„A nebýt letošní úrody, byla bych ještě spokojenější. Já jsem ze staré školy. Mně je líto cokoliv vyhodit. Mám plnou půdu starých krámů, a ani s jedním se nemohu rozloučit. Někdy si poručím a vyhodím do popelnice třeba ošatku. Řekněte, nač taková odrbaná ošatka, ze které trčí sláma do všech stran? Ale než přijedou popeláři, mám ji nazpět v baráku. Když se synovec přiženil do bývalého hospodářství, řekli mi, že rozštípal máselnici. Hrozně jsem se tenkrát zlobila: proč jste mu to dovolili? křičela jsem. Máte rozum? Babička jeho ženy byla při tom a plakala: Dostala jsem ji do výbavy od maminky. A synovec jí odpověděl: ale babi, léta tu překážela a teď vás alespoň ohřeje. Najednou je mi to k smíchu, najednou mě sužuje letošní úroda. Mám jen pár stromů, ale co já s takovou úrodou? Proč někdo z městečka nepřijde, že potřebuje ovoce? Proč někdo v noci nepřeleze plot a neočeše si to? Proč se letos všeho tolik urodilo? Jen aby se zase něco neseMLElo jako v devětatřicátém...“

Odešla do kuchyně pro hvězdičku badyánu a pro anýz, abych si mohla upéci perníčky, které mi u ní tak chutnaly. Vsunula jsem koření do kapsy s přesvědčením, že bude nad mé síly vážit, míchat a tlouct devatero koření kvůli mlsnému jazyku.

Popadla košík, zamkla dům a klíč hodila přede dveře.

„Pořád zamykám, protože se bojím. V naší ulici nenajdete chlapa. Co dům, to osamělá babka. Někdy se divíme, jaké jsme teď a jaké jsme byly. Svěřuji se sousedce, že mám chuť na krupičnou kaši, ale jakmile si vzpomenu na špinavý kastrol, mám po chuti. Ona se směje a přitakává, že to zná, moc dobře že to zná. Ale zamlada bývala jako tragantová panenka. Koupila si bílý nábytek a její matka spráskla ruce. Bílý nábytek, a bereš si kováře! Než se posadí na židli, budeš mít na opěradle černou ruku! Mne zase maminka odháněla od knih. Už vidím, lamentovala, jak sedíš celý den u čtení a pod postelemi máš prach.“

Našla košík a třímetrovy háček a mířila do zahrady.

„Podívejte, jak stromy pod takovou úrodou trpí, ukázala na rozlomený kmen.“

Větev obalená Zlatou parménou ležela v trávě, jako by vypadla z hnízda.

„Tolik jablek dvacet let nepamatují.“

Procházela zahradou a u každého stromu se zastavila, nadlehčila větvíčku. „Už na vás nestačím, děti moje. Kdo tuhle solanku otrhá?“ povzdychla si.

Zachytila háčkem větev švestky a třásla, jako by byl v koruně ukrytý zvonek a ona zvonila poledne.

„To je Wagenheimova. Sousedí s Lordem Lambournem. Někdy mně napadá, co si ti dva spolu vyprávějí a dobrácky jim radím: Žijte spolu ve svornosti. Slyšela jsem, že některé stromy mají duši a začala jsem tomu věřit.“

Opřela se o háček a podívala se přes plot. Na ulici stála Královna Hortenzie. Větve tryskaly z kmene, štěpily se a padaly k zemi jako provázky, jako pramínky vodotrysku. Kdyby tu a tam neživořily, kdyby na nich neseděly chomáčky listů, strom by vypadal jako suchý. Slečna Gabriela ukázala na višěň:

„Je mladší než já a pořád zelená. Jednou se mnou odejde. A podle ní poznám svůj čas.“

Na stole kouřil čaj, biskupský chlebiček voněl mandlemi a rozinkami a ořechy a já jsem předem věděla, že slečna Gabriela bude zase zdůrazňovat, že leží jen v knihách, jako by se ořechy sklidily samy, jako by se piškot upekl jen dobrým slovem.

Odložila brýle, zavřela levé oko, přiložila rozevřený Ottův naučný slovník až k obličejí a vítězně prohlásila:

„Víte, že jsem ho našla? Neměly jsme hledat pod písmenem P, ale pod S. Sully Prudhomme. Když jste tehdy odešla, nedalo mně to spát a zašla jsem do městské knihovny, ale tam jsem nepochodila. Jak to? Napadla jsem je, nositel Nobelovy ceny, a vám to nic neříká? Knihovnice pokrčila rameny, už je zvyklá, že chci to, co není k mání, ale nakonec mi poradila. Shodou okolností si vzpomněla na jeho báseň o puklé váze. Začala recitovat: Tu vázu zde, v níž sporýš vadne, vějíře náraz pohmoždil...“

„Taky ji znám,“ jen jsem špitla, abych ji nerušila. Nedala se.

„Právě čtu Dějiny dobytí Mexika od Prescottta,“ řekla, „a žasnu, jaké kulturní hodnoty se zničily touhou po zlatě. A co mají Španělé teď? A jsou živi taky. Lidi se stále ženou za majetkem, někteří čekají zázraky v cizině, ale já bych radši tady lízala kámen, než bych odešla. Tíhnu k tomuhle domu jako kočka. Jsem z devíti dětí. Matka v sedmatřiceti ovdověla. Víte, co to znamenalo mít tolik dětí? Naše sousedka jich měla sem. Její muž byl pošťákem, a když se napil, což bylo často, musela vzít brašnu a jít s poštou sama, aby muže nevyhodili. V létě, v zimě, po náledí, ve fujavici od vesnice k vesnici. Kolikrát si sedlák telegram přečetl a zavrtěl hlavou: není můj. Aby nemusel platit poštovné. Chudák ženská se musela obrátit na obec a šlapat kilometry dvakrát.“

„Dneska je jiná doba,“ dodala po chvíli. „Lidem se nevede zle, ale žijí jen sami pro sebe. Z ničeho žádná radost, ani za mák soudržnosti a za každé dobré slovo, aby málem platil. Jak se někomu něco nelíbí, hned se rozvede. Pak se psychologové ptají, proč se lidi rozvádějí, ale já říkám, obraťme otázku: Proč se berou? Vždyť se mnohdy ani neznají. Ale copak si mladí dají poradit? A snad je to dobře. Kde by lidstvo bylo, kdyby si dali mladí poradit? Já jsem měla taky svou hlavu. A taky svou lásku. Matce se nelíbil, chtěla do baráku zdravého chlapa, ale se mnou nebyla řeč. Buď to bude on, nebo zůstanu sama, vyhrožovala jsem jí, až se to

splnilo. Časem jsem si zvykla a celý život jsem ležela v knihách. S kým si má člověk popovídat, když je sám? Komu má věřit, když nemá boha? Kdo mu pomůže, když se nedaří? Samota není lehká. Ani byste nevěřila, jak je těžké žít sám. Ale nelituji toho. Víte, já jsem svůj život neprožila, já jsem ho přečetla. Ale co životů jsem tím prožila.“

Sáhla na stůl pro knihu.

„Mailer je mrtvý?“

„Ne, ještě žije.“

„A Beckett?“

„Myslím, že taky žije.“

„Tak dojdou do pokoje.“

Vrátila se, položila knihu na stůl: „Balzac je jistý.“

Posadily jsme se naproti sobě. Věděla jsem, že tomu nepřikládá velkou váhu, je to spíš z recese, odhadovala jsem podle sebe. Ale člověk může zkusit v životě všechno, poodhalit roušku budoucnosti bylo odjakživa lákavé. Naděje má mezi lidskými vlastnostmi výjimečné postavení. Nejvíc se jí promítá a toleruje.

„Ale zapoměla jsem se neteře zeptat, kam je ano. Myslím, že si to můžeme určit samy. Zeptáme se na budoucnost,“ řekla, jako by ji tohle leželo na srdci bůhvíjak dlouho.

Vsunula do listů Otce Goriota klíč a převázala knihu, aby nevypadl.

„Držte klíč jen ukazováčkem a budeme se ptát. Já bych se ráda zeptala, co znamená ta přeúroda. Ráda bych položila otázku, jestli nebude válka, ale mám strach. Ptejte se napřed vy. Ke mně je ano, k vám ne.“

Tomuhle přece nelze věřit, mohu se tedy zeptat na cokoliv.

„Přežijí operaci?“

„Dopadne to dobře, radostně poskočila. A teď já.“

Pomalou usazovala nit s klíčem na ukazováček a pozorně ho sledovala. Je už ve věku zralého obilí a jistě tomu přizpůsobí svou otázku. Nemýlila jsem se.

„Ponese mi červená slepička?“

Zvonek zahrčel a slečna Gabriela spěchala se svazkem klíčů k brance. Poznala mě až na vzdálenost jednoho metru.

„Vidíte tu spoušť!“ vykřikla. „Bránu to vytrhlo z pantů, kbelíky s uhlím mi to vymetlo z verandy, okno rozbilo. Ale nejvíc je mi líto smrků. Vyvrátilo je to i s kořeny a rozlámalo jako sirky. A viděla jste novou řadovku? Všem to odneslo střechy, plechy rozmačkalo jako stanioly, z trámů nadělalo třísky, komíny povalilo, zdi rozlouplo, ale můj strom,“ ukázala na Královnu Hortenzii, „vydržel. Večer se zvedl víchř a bral všechno, co mu přišlo do cesty. Bouchner na první poryv víchřice najel trambusem až k svému novému domu. Z jedné strany postavil vlek, z druhé auto a ocelovými lany k nim přivázal střechu. Vydržela. Bouchnerova střecha a můj strom.“ Zastínila si obličej dlaní proti slunci a obdivovala svou višňu: „Prozatím

je celá. Zelená a ještě neprosychá.“ Sejmula ruku z čela a čekala, zda přikývnu. Velmi ji na tom záleželo. Nemohla jsem jinak. Udělalo jí to radost.

„Ke konci války, uprostřed roku čtyřiačtyřicet se můj strom začal chovat divně,“ vzpomínala. „Znenadání žloutl, listy trousil. Dostala jsem strach. Spěchala jsem za naším lékařem. Pane doktore, prosila jsem ho ustrašeně, zasadila jsem strom, vlastně já ne, ale jeden člověk mi ho zasadil, spíš oba, oba jsme ho zasadili, a on zničehonic vadne, usychá, uprostřed léta plný sil chce odejít. Víte, jaká je doba. Mám o něho strach. To se nemá, řekl mi tehdy doktor, to se nemá takhle sázet stromy...”

Tomu člověku se tenkrát nic nestalo a strom se z toho dostal. Doktor měl pravdu. Život člověka se nemá spojovat s žádnou věcí.“

Nikdy nevyslovila jeho jméno, ale nebylo tajemstvím, o koho šlo.

„Zahrada potřebuje každodenní péči,“ dotkla jsem se ožehavé otázky.

„Pravda, dřív než na sobě pozná člověk na ní, že zestárl. Zadní polovinu vykoupil národní výbor na stavební parcely a tady ten cíp před domem na komunikaci. Povede tudy ulice. Královna Hortenzie snad přijde pryč.“

„Byla by jí škoda,“ řekla jsem a zároveň mě zamrazilo. Čekala jsem, že ji bude slečna bránit. Ale ona mlčela.

Slečnu v zimě odvezli příbuzní a její dům byl na prodej. Královnu Hortenzii hned poté skáceli a nikdo ji nelitoval, beztak byla nadobro suchá. Gabriela se stromem neodešla, zato ten, který ji spolu s ní zasadil, pan Francín. Ten jakoby to tušil. Přestěhoval se k sousedům za kamennou zeď, jak předpověděl při posledním prodeji třešní. Zaskočilo mě to. Slečna dobře věděla, že některé stromy mají duši a dovedou s lidmi hovořit.

Začala jsem tomu věřit.

BRAČKŮV DOMEK

„Tak už jsem s výkazem tady,“ vpadla do Klubu důchodců Jouklová, zeširoka dosedla na židli hned u dveří a uvolnila si ze zvyku šátek pod bradou. „Košťě jsem koupila,“ opřela smeták o zeď, „ale ani se neptejte, kolik stálo. Měla jsem radši přinést jedno starší z domova.“

„Vy byste tomu dala,“ prohlížela Ljuba smeták, abyste tady uklízela a ještě kupovala čistící prostředky ze svého. „Máte doklad?“

Jouklová hrábla do kapsy pro lístek.

„Chtěla jsem si tam koupit i duši ke kolu, ale řekli mně: paní, tyhle duše vyšly z módy, kupte si nový bicykl. A jaký máte? A oni: právě žádný. Povídám: proč mi nabízíte to, co nemáte?“

„Takže jste dneska bez duše?“ zavtipkovala jsem.

Jouklová se hlasitě rozesmála, zvedla velké červené ruce a chlapsky se plácla do kolen.

„Jo. Bez duše a bez kola.“

„Na kolo už nejste žádná mladice,“ přidala se Ljuba.

„Nedávno jsem napočítala osmašedesát, ale mladá mě okřikla: co vás, mámo, nemá, vždyť je vám rovných sedmdesát.“

Ženské se rozřehtaly na celé kolo, jen Albínka si držela před ústy způsobně dlaň, jako by jí vypadl přední zub.

„Jo. Bez duše a bez peněz. Kdybych měla našetřeno, koupila bych si Bračkův domek, abych měla kde sušit lupení.“

„Nerouhejte se a buďte ráda, že bydlíte u syna,“ pohrozila jí Ljuba. „Víte, co by za to některé mámy daly, aby si je synáčkové vzali k sobě? Co vám tam schází? Najíte se, jste jak za kamny a o humor žádnou nouzi.“

Jouklová zatáhla za uzel, uvolnila si šátek pod bradou, rozesmála se hrubým smíchem jako chlap a s vervou se uhodila do kolen.

„To byste měly vidět, jak je u nás veselo. Zvlášť teď o prázdninách. Celej den vřeští magnetofon a večír řvou dvě televize. Já našim mladejm říkám: vždyť vy se ani neznáte, vždyť vy vedle sebe jen chodíte, mlčíte a posloucháte ty bedny, vy jednou zapomenete mluvit. Ale s nima není řeč: babi, tomu ty nerozumíš. No bodejť bych tomu rozuměla,“ zacukala šátkem pod bradou. „Na Silvestra natahali starýmu Macínkovi v naší ulici dráty do zahrady a o půlnoci začalo boží dopuštění. To jste si vybrali toho pravýho, lamentuju, dědek chodí spát se slepicema, poněvadž je držgrešle, a vy mu napojíte na hodiny ohňostroj. Teď se električky nedoplatí a komu jinýmu bude nadávat než mně. Od té doby se mu vyhýbám na sto honů a do města abych šlapala až kolem jatek.“ Zasmála se od plic a upracované ruce chlapsky dopadly na kolena.

„Tak slyšíte, jak je u nás veselo. Mladá je beránek, ale pořád větší prádlo, uklízí a luxuje koberce. A já se celej den zouvám a obouvám. To víte, jakou má asi radost, když přivalím do baráku pět pytlů lupení a když je tahám na hřbetě na půdu. Syn láteří: copak je vám to, mámo, zapotřebí plazit se a škubat po stráních a po škarpách? Až se dožeru, tak vám to seno vyhodím! Jen počkej, povídám, až ti bude zle! Nedávno jdu domů, on v posteli, naříká, myslím, už mele z posledního. Ptám se: co hekáš? Copak? Nech mě! Zařval. Skočil jsem na rezavej hřebík. Na to je řepíček, radím. Párkrát si vykoupeš nohu v odvaru a bude hej. Dej mi pokoj s tím svinstvem! Ještě dostanu otravu a nohu mi ušmiknou. A když mu začala rána hnisat, pak mu byla máma s řepíčkem dobrá.“

„Letos zase sušíte?“ zeptala se Ljuba a pomáhala babkám prostřít čistý ubrus.

„Minulý týden jsme odevzdávaly hloh. Chodí nás celá parta, vidíte, Albínko?“

„Hloh se musí chytit ve třech dnech,“ přikývla Albínka. „Když kvete, vždycky se ochladí nebo prší a je po něm.“

„Zrezne!“ zasyčelo z klubka důchodkyň, jako když škrtně sirkou.

Desítky rukou se vrhly na šálky a talířky a překotně je rozestavovaly po ubruse.

Jouklová hned věděla, kam míří. Že si nedají pokoj aspoň dneska. Aby jim ty jedovatý jazyky zdřevěněly.

„Postavily jste na kafe?“ zeptala se.

Nikdo jí neodpověděl.

„Vzpomněly jsme si na vašeho pantátu,“ neodpustila si Roubínková. „Měl vlasy jak oheň.“

Jouklové zapálilo v obličeji. Popadla koště a já čekala, že ji s ním přetáhne, ale ona vyběhla ze dveří.

„Který pantáta?“ zajímalo mě.

„Ten, co s ním žila.“

„Nevím, že někoho měla.“

„Přece Fexu na Skořetíně.“

„Skořetín má k rekreaci Martinec.“

„No a ten ho koupil od Fexy.“

„A kde teď Fexa bydlí?“

„Už je po smrti.“

A jak už byla nit navázaná, jen hrčela.

„Když k němu Jouklová přišla, byl Fexa už sedm let vdovcem,“ vysvětlovala Roubínková. „Obsekával za chalupou žito. Bylo to hned po válce, v obilí zůstal granát. Fexa do něj sekl, ale mizera má štěstí, zato jeho manželce, jak za ním posběrovala, vybuchl pod rukama.“

„Jouklová tam neměla žádnéj med. Nadřela se jako kůň a nakonec jí Fexa nedal z chalupy ani korunu,“ zastala se jí Albínka.

„Žila s ním nadivoko, tak co?“ štípla Roubínková.

„Že se nestydíte!“ okřikla ji Ljuba a odešla za Jouklovou. Já hned za ní.

„Tady vám nesu výplatu,“ podala jí obálku.

„Vždyť nehoří,“ položila ji Jouklová na stůl. „Kdybych měla peníze, koupila bych si Bračkův domek, abych měla kde sušit byliny.“

Sepjala na stole velké žilnaté ruce, a i kdyby mlčela, ty ruce by mluvily za ni.

Nemohla jsem odtrhnout oči od těch rukou, drsných a kostnatých. Jako kdyby na ně šlápla kobyla. Jak mohly takové ruce někoho pohladit? Třeba dítě. Jak mohly být něžné uprostřed noci? Znalý vůbec něco podobného?

Náhle je roztrhla a přejela po hraně stolu.

„Nakonec udělal, co rozhodly jeho děti.“

Pohládila dlaní ubrus a plátno jako když se pod struhadlem trhá.

„Říkali, že jste tam neměla žádný med.“

Jouklová se na Ljubu zadívala, zvažovala odpověď, ale pak z ní vyrazil drsný smích.

„Pravda, nadřela jsem se tam jako na svém, ale nelituju toho. Fexa byl hodnej chlap.“

„Ale já slyšela, že nebyl tak hodný, jak říkáte,“ opáčila Ljuba.

Jouklová stáhla s hlavy šátek, přihladila si bílé vlasy a zavrtěla hlavou.

„Lidem nevěřte. Hodnej byl. To víte, byl to Fexa. Sem tam měl nějakou ženskou, ale byl dobrej.“

„Jak to? Sem tam nějakou ženskou?“

„Když jsem na Skořetín přišla, byl už vdovcem. A takovou nešťastnou náhodou. V obilí zůstal nevybuchlý granát z války a Fexová, jak posběrovala, měla smůlu.“

Potají jsem rozevřela tašku, byl v ní balíček. Jestlipak z něj bude mít radost? Často jsme ji vídali v prodejně, prohlížela sklo a porcelán, ale nikdy si za korunu nekoupila.

„S Jouklem jsem měla čtyři děti. Dvě zemřely. Když jsem čekala poslední, Joukl mě nechal s břichem a odešel. Co jsem měla dělat? Odešla jsem s dětmi do pohraničí. Dostala jsem tam polorozbořenou chalupu s nájemníkem a práci v čokoládovně. Ale já si tam nemohla zvyknout. Táhlo mě to domů, ven, na pole. Joukl tam za mnou přijel. Já mu zas naletěla a půjčila mu syna na dva dny k babičce, jeho matce. Ze dvou dnů byly dva roky. Co já se nabřečela. Potom jsem ovdověla a vrátila

se domů. Koupila jsem si vagón a bydlela v něm ještě s matkou. O práci nezavádil chlap, natož ženská. A jak k nám chodili necovat Klusalovi, dohodili mně místo na Skořetíně.

Je statná, široká v ramenou, práci zastane za dva, řekli hospodářovi. Ten se přeptal a když slyšel, co potřeboval, vzkázal: ať přijde.

Tak jsem šla na Skořetín.

Hospodář mi nabídl: Řekni si, kolik chceš měsíčně. Já měla dvě děti, tak jsem se ostýchala, ale když naléhal, řekla jsem: tři stovky. Nebudeš to mít málo? zeptal se a podle toho jsem poznala, že je dobrej. No uvažte, kdo jinej by mi to řekl?“

Ruce pořád chrastily, jak uhlazovaly ubrus.

„Dával mi měsíčně ke stravě čtyři stovky. Byl proti mně starší, já ho oslovovala hospodáři, tykat jsem mu nechtěla. Ani se to nehodilo. Ale na moje děti byl hodnej. Měla jsem na starost dva páry koní, krávy, prasata, i na poli jsem dokázala zastat práci jako chlap. Tak jsem tam s ním a jeho dětma žila a pracovala.“

Zničehonic zvedla ruce, plácla se dlaněmi do kolem a chraplavě se zasmála.

„A mezitím se stačil hospodář ještě oženit.“

„Jak oženit?“

„Tak jak povídám.“

Chvilí si nechala na rozmyšlenou.

„Inu, moje snacha je hodná. Když viděla, jak se na Skořetíně dře, řekla: mámo, tohle vám není zapotřebí. Nedělejte tam děvečku. Tak jsem ji poslechla a vrátila se do vagónu, protože syn ještě postavíno neměl. Hospodáři hned dohodili nevěstu a byla svatba. V kostele. A to víte, hospodář byl zvyklej na mě, já na něj. Deset let bylo deset let. My si spolu rozuměli a ta druhá se mu nelíbila. Práce jí nešla moc od ruky a tak hospodář, když potřeboval pomoc při mlácení, vzkázal pro Karla. Ten šel. Hospodyně si ho všimla a hned: kdopak že to je? Řekli: syn té, co tu s hospodářem žila před vámi. To jí stačilo. Netrvalo dlouho a objednala si povozníka. Všechno, co si přivezla, dala naložit na vůz, a než se hospodář vrátil z města, byla pryč. Jemu to bylo jedno, proto se po ní dvakrát nesháněl.“

V sobotu po tom co odjela, přišel za mnou. Já se právě strojila k muzice. Chtěl, abych se k němu vrátila, a já ho pozvala, aby šel se mnou. Ale on odmítl, že to nejde kvůli lidem. Nedohodli jsme se. Já šla tancovat, on domů. Ale v sále po mně nic nebylo, pořád jsem na něj myslela, pořád jsem ho měla před očima a tak jsem se hned ráno k němu vrátila.“

„Jak dlouho byl ženatý?“

„Asi měsíc,“ odhadla.

Podepřela si bradu rukou, jako by už řekla všechno, ale jen na pár vteřin.

„Ještě pár let jsme hospodařili, než jsme dali pole státnímu statku. A potom, když přišly do módy chalupy, navrhly mu děti, aby Skořetín prodal. Je to samota, řekly, pohodlí žádný, k lidem daleko. Tak jsme se dohodli, že Skořetín prodáme a koupíme si nějaký malej domek tady ve městě. Začali chodit kupci. Celou usedlost jsme výhodně prodali. Já jsem se vrátila k synovi a Fexa se nastěhoval k nejmladší dceři, než něco seženeme. Vyhlídli jsme si Bračkův domek a shodli jsme se s majitelem na koupi. Má sice jen dvě místnosti, ale nám by to stačilo.“

Sepnula ruce jako k modlitbě, ale v kostele ji nikdo neviděl. Proč taky?

„Jeho děti však chtěly vyplatit všechny peníze. Jak se říká: malé šlapou po sukni, velké po srdci...“

Někdo mně poradil...“ umkla v rozpacích, kousla se do prstu, jako by se styděla pokračovat. „Někdo mi poradil, že by mně Fexa měl dát taky jeden díl, když jsem s ním dvacet let žila. Řekla jsem

mu to, ale on se tak rozčlil, že ho málem ranila mrtvice. Pak jsem ho ještě utěšovala, že od něj nic nechci, ani nepotřebuju, že jsem to plácla z nerozumu a aby se nezlobil.“

„Tak, kdepak jste?“ ozvalo se z chodby.

„Fexa si u dcery nepobyl. Bylo mu samotnému v ohromný vile smutno. Párkrát se u mě zastavil cestou z kostela. Od jeho pohřbu mě jeho děti už neznaly. Když je potkám na ulici, jako bych byla vzduch. Ještě můžu děkovat bohu, že si přede mnou neodplivnou.“

„Všechno v plné parádě, a oslavenec nikde!“ otevřely se dveře.

Podala jsem dárek Ljubě, aby ho předala paní Jouklové ona. Rychle jsem vyndala fotoaparát.

V čele stolu vysoká hranatá žena. Ke každému gratulantovi se musí sklonit, aby ji mohl obejmout, políbit na tvář. Není na to zvyklá. Je celá nesvá, jako by ji škrtil límeček, tlačily boty. Chtěla by všem poděkovat, ale neví jak začít, nemůže se vyznat v motanici slov. Posadí se. Chce vstát, nohy jí však vypoví službu, chce promluvit, hlas ji zradí a zadrhne se. Odloží řeč na pozdější dobu, jí málo, vína sotva usrkne, dárky si nechává rozbalit od nás.

„Dezertní soupřava,“ volá jedna přes druhou a kladou před ní talířky.

Na bílém porcelánu modří pávi jako v Šalamounově královské zahradě, v peří se jim třpytí souměrná paví oka. Stojí jeden druhému podoben, hlavy v tom samém úhlu skloněné, jako by spatřili na cestě naservírovanou pochoutku... Na tenkých hlavách tři věnečky, taková korunka, znak povýšenosti a královské pompy.

Až je rozestaví na bílý ubrus, přestavovala jsem si, pávi se začnou procházet jako rytíři.

„To je nádhera,“ vybalil někdo vázu.

„Podívejte,“ jela jsem po ní prstem, „jako stvořená pro jeden jediný květ. Koukněte na to jemné broušení, zdá se mi, že tam sedí pavoučci pro štěstí,“ nakláněla jsem ji proti světlu, aby Jouklová ty pavoučky skutečně viděla.

„Co říkáte tomuhle hrníčku od paní Roubínkové? Vzoreček jako paličkovaná krajka a uvnitř celý zlatý. Postavíte ho před návštěvu,“ improvizovala jsem, „a než přinesete konvici čaje, host ho zvedne k ústům, aby se napil.“

„Tady ode mne,“ držela Albínka skleničku v dlaních jak křehké holoubě.

„Nádhera.“

Tak průzračné a hluboké jsou prý vody dalekého Bajkalu. „Všimněte si, hladila jsem skleničku, tady se paprsky zlomily, roztržily se a oslňují květem lilie. Vidíte ho?“

„Musím zavřít oči, abych neoslepla,“ spráskla ruce paní Jouklová. Vstala a přejela si ústa kapesníkem.

Modří pávi zanechali pastvy a zvedli korunované hlavy, jako by větřili změnu.

„Takovejch peněz!“ vykřikla.

„Proč jste tolik utrácely? Nevíte, kam to dám?“

A to se už její hlas zlomil, ztratil sílu, změnil se na pramínek a bylo mu do pláče: „Kdybych tak měla Bračkův domek...“

ODSLUNÍ

Dům paní Šemberové mě vždycky lákal. Okázalý, dekorativní dům, po němž zrak neuklouzne a který pamatuje své lepší časy.

Stiskla jsem zvonek u branky, zaklonila hlavu, abych dohlédla až do podkrovní, až k dominantní věžičce střechy. Těch oken, balkónů, lodžii a říms!

Na zápraží vyšla majitelka, dáma vznešená a přísná jako ze starého obrazu.

„Už na vás čekám,“ přivítala mě. Stiskla mou ruku pevně, jako se vítají přátelé.

Zamkla za mnou branku i vysoké prosklené dveře domu a odemkla dveře bytu. V předsíni stála čínská váza, na policiče telefon. To není jako u Emilky, napadlo mě. U té, přestože žije také sama, visí za dveřmi hubertus, pánský klobouk a hůl. Na zemi jsou postavené holínky, aby si každý přichozí všiml, že v domku nežije jen osamělá žena, ale i muž.

Šedovlasá paní pokynula rukou do otevřených dveří. Vešla jsem do pokoje. Ani jsem nehnula brvou a tvářila se, že do podobných bytů chodím každý den.

Trvalo věčnost, než jsem přešla k dvoukřídlym proskleným dveřím. Následující pokoj byl stejně veliký a nádherný. Šla jsem opět nekonečně dlouho, než mi paní Šemberová nabídla jedno ze čtyř impozantních křesel.

„Uvaříme si čaj,“ řekla a servírovala jako pro královnu. „Pro zvlášť milé návštěvy mám anglický čaj,“ nabídla. „Bude nám oběma stačit jeden sáček.“

Já jsem dosud nikdy nepila anglický čaj, neboť byl k dostání jen v Tuzexu nebo v cizině, a proto jsem hořela zvědavostí.

Vzala konvičku a omluvila se: „Na okamžik promiňte.“

Zůstala jsem sama. Jedině televizor byl z dnešní doby, jinak jsem se tu cítila jako na zámku. Japonské lampy, perské koberce, Pruchovy i Horníkovy obrazy, masivní leštěný nábytek, porcelán i ubrus s třásněmi.

Nikde odložené šití, brýle, žádná fotografie.

Paní přinášela konvici. Nalila čaj a zvedla víčko z empírové cukřenky: „Poslužte si.“

„Minutý týden jste nebyla doma.“

„Byla jsem v Praze u synovce. Od bratrovy smrti je to jediný příbuzný, kterého mám. Výborně si rozumíme. Rok co rok spolu jezdíme na dovolenou. Oba milujeme Jadran. Byla jste někdy v Jugoslávii? Ne? Tam je nádherně. Zajedte si tam, a než pojedete, poradím vám pohádkové místo i hotel. A znáte Itálii? Také ne? Já mám na ni smůlu. Většinou nás zastihne v Benátkách déšť a na náměstí Marka je po kotníky vody. Však ten Rafaelův džbán je z Benátek,“ řekla a ukázala na půvabnou fajánsovou vázu.

Nechápala jsem, proč mi dává takové otázky, když dobře ví, že pro mě je nějaká Itálie tabu. A Jugoslávie, to je také sázka do loterie. Jeden shání celý rok potvrzení, aby dostal příslib, a pak ho nakonec dostanou jiní.

„Máte hezký dům,“ převedla jsem řeč.

„To je otcův svatební dar.“

Nehnula jsem ani brvou. Nikdo v našem městě nemá tak pyšný a okázalý dům. Nikdo, a ona to ví. Je na něj i patřičně hrdá.

„Synovec je lékařem,“ svěřovala mi. „Chtěl by u mne bydlet a chtěl by tu pracovat. Slíbila jsem mu celé patro, a proto potřebuji dát nájemníky pryč!“

„Co tomu nájemnice říkají?“

„Co by říkaly. Přestěhují se a hotovo. Ostatně mohou být obě rády, že jsme je vzali do nájmu.“ Její oči byly chladné jak ocel, řeč zněla úsečně, ledově. „Kde by tenkrát našly takové bydlení, jaké mají u mne. Ale to byl ještě živ můj manžel a Dornovi ho umluvili. Zpočátku jsme spolu vycházeli dobře, ale od té doby, co jsem ovdověla, se Dornová změnila. Vědomě ničí můj majetek. Tak jsem jí nedávno řekla: už dost a ode dneška budete platit o padesát korun víc!“ Odmlčela se.

„Zaplatila jen jednou.“

„Kde bydlí?“

„Vedle v přízemí. Okna má na západ a slunce v bytě od rána do večera, zatímco já mám jen severní a jižní stranu.“

„A paní Lounková?“ Zeptala jsem se.

„V prvním patře. Po ní by se chtěl nastěhovat synovec.“

„Ona obývá celé patro?“

„Má jen jednu místnost. Ostatní mně přenechala. Požádala jsem ji o to. Když přijel synovec, neměl kde spát. U mne dole není místo.“

„Váš byt je náročný na údržbu.“

„A to mám ještě zahradu. Ta dá práce za dva byty. Sama vidíte, že tu synovce potřebuji jako sůl.“

„Musím si s paní Dornovou promluvit. Půjдете se mnou?“

„Jistě.“

Paní zamkla byt i dům. K zadnímu vchodu vedl chodník. Zahrada byla vzorně upravená a směrem k ulici zaštitěná živým plotem.

„Udržujete ji sama?“

„Kdepak,“ ohradila se. „O všechno se stará synovec. Však dům jednou zdědí.“

Vešly jsme verandou do předsíně. Zaklepala jsem na dveře. Otevřela paní Dornová:

„Pojďte dál. Mám sice návštěvu, ale to nevadí.“

U stolu seděly tři ženy. Dornová mi nabídla židli, ale já dosud stála ve dveřích.

„Nejdu sama,“ prozradila jsem. Udělala jsem místo domácím.

Ženy rázem zmlkly, zabodly oči do stolu, nedonesly šálek kávy k ústům.

„Paní Dornová, jistě víte, proč jsem tady. Paní domácí požádala národní výbor o přeměření vašeho bytu a stanovení nájemného.“

Dornové se začaly chvět ruce. Chtěla mi udělat místo na stole a rozlila přitom kávu, otevřela zásuvku, ta vypadla, obsah se vysypal.

„No tak, Anči,“ zvedla se její sestra od stolu a pomáhala jí sbírat doklady. „Uklidni se. Přece z těch dvou místností nemůžeš platit majlant.“

Zatímco jsme přeměřovaly pokoj a kuchyň, stála paní domu v rohu. Suchá, vzpřímená, přísných očí. Nikdo jí židli nenabídl, ale ona by ji podle mne ani nepřijala. Nikdo na ni nepromluvil, zrak ani jedné z žen o ni nezavádil.

Byt měl dva arkýře. Sedla jsem si ke stolu a počítala. Slyšela jsem tužku psát po papíře. Mezi ženami nepadlo ani slovo. Dornová stála u sporáku, otevřela dvířka kamen a přiložila.

„A ústřední topení?“

„Od manželovy smrti ho nepoužíváme,“ spěšně objasnila majitelka.

„Paní Dornová, překontrolujte si to, prosím, a podepište.“

Ruce se jí třásly, že stěží udržela tužku.

„A teď prosím o podpis vás, paní Šemberová.“

Stará dáma se podepsala pevnou jistou rukou. Odložila tužku a řekla přísně: „Vidím, že zase topíte šiškami. Což jsem vám to nezakázala?“

„Ale paní domáci,“ bránila se s pláčem na krajíčku paní Dornová.

„Na mě ty vaše slzičky neplatí,“ skočila jí do řeči stará dáma. „Šišky nechci v domě vidět! Říkám vám to naposled! Nanosíte s tím kdovíjaký hmyz, který mi pak zničí parkety.“

Dornová se chtěla bránit, ale slzy se spikly proti ní.

„Vy jste, paní domáci, zlá ženská,“ ozvalo se od stolu. „Sestra vám stéblo křížem nepřeloží, a vy ji jen tyranizujete. Vymýšlíte si, jak jí ztrpčovat život.“

„Chci mít ve svém domě pořádek! Kdyby to byl váš dům, nejednala byste jinak.“

Stará paní šlehala každým slovem bez vzrušení. Suchá, vzpřímená, přísná jak dáma z letitého obrazu.

„Taky nestřpím, abyste nechávala otevřené okno na toaletě!“

Musím zasáhnout, řekla jsem si. Postavila jsem se mezi starou dámu a nájemnici: „Paní Dornová, je mi líto, že jsem vás rozrušila.“

Dornová ke mně zdvihla oči.

„Když se majitel s nájemníkem nedohodnou, určí nájemné národní výbor. Do týdne vám přijde rozhodnutí a do patnácti dnů máte možnost odvolání.“

Paní domu jsem dala ve dveřích přednost. Ona cestou k brance svoje jednání neospravedlňovala, a já jsem mlčela. Podala mi ruku, stiskla mou pevně, jako se loučí přátelé. Řekla, že mi děkuje, moc děkuje, a že by ji potěšilo, kdybych k ní přišla na návštěvu, třeba i neúředně, jen tak si popovídat.

„Kromě synovce nikoho, nemám, řekla nepohnutě, nikoho, ani přítelkyni.“

Zamkla se za mnou branka, zachrastil v zámku klíč a já jsem odcházela, a ani jednou jsem se neohlédla. Bylo mi, jako bych ztratila klíč a nemohla se vrátit domů.

Nájemné se Dornové zvedlo o šedesát korun. Nešťastná nadměrnost. Rozhodnutí jí nemohu poslat poštou. Vyděsila by se. Musím jí to vysvětlit a uchlácholit ji.

V našem městě jsou jen dva domy, které mě vábí. Jeden roubený, tmavý jako z perníku se zahradou, v níž pohodlně hnízdí slunce, popásají se srny ve stínu smrků a borovic. V něm bych chtěla bydlet. A druhý dům paní Šemberové. Honosný, okázalý dům, na nějž jsem se nemohla vynadívat.

„Teď už budeš navždy vědět, co se skrývá pod jeho slupkou“, řekla Ljuba a poradila mi, ať za Dornovou dojdu k její sestře, když se nechci se Šemberovou opět setkat.

„Sestra Dornové bydlí v paneláku v garsonce na hlavní třídě.“

Když jsem přišla, paní Dornovou jsem tam zastihla. Všechny čtyři přítelkyně seděly zase u kávy.

„Pojďte mezi nás, jediné naše potěšení je dát si káfičko a něco sladkého na zub.“

Když se sejde hodně lidí, působí to na mě jako balzám. Cítím se jako ryba ve vodě, jako doma, protože tam nás bylo ke stolu také nepočítaně.

Rozhodnutí jsem měla v kabelce, ale nikterak jsem s ním nespěchala. Posadila jsem se mezi ně a slovo dalo slovo a na programu byla stará dáma, paní Šemberová.

„Rodiče ji provdali mladičkou. Za bratrance. To víte, majetek si bral zase majetek. Děti neměli, zato jeden dům v Praze, druhý v Kolíně a třetí v Pardubicích. Paní Šemberové není zle, dostává ze všech domů nájem a ještě důchod po manželovi. Když mu továrnu zabavili, pracoval v ní jako údržbář. Nahoře v pokojích visí originály od Zrzavého, který sem na léto jezdíval k paní profesorce.“

„Kdyby jeden prodala, mohla by sestře tu padesátikorunu odpustit. Ale ona ne. Sourozence už nemá, se sestřenicemi se jen hádá. Dokud žil její bratr, byl jejich vztah na ostří nože. Nestýkali se spolu.“

„Lounkové vzala největší pokoj a halu, že je potřebuje pro synovce, ale se synovcem skončila hned, jak jí nezaplátil z těch místností nájem.“

„Ale hovoří o něm hezky,“ vmísila jsem se do hovoru.

Ženy se po sobě jen podívaly a mávly rukou, pokrčily rameny.

„Já jsem u nich začínala pracovat,“ navázala po pauze jedna z žen. „Jednou pozdě večer jsem potřebovala šéfův podpis. Šla jsem za ním do vily. Seděl v suterénu a tkal koberec. Byl to nesmírně pracovitý člověk. Zato ona byla pravý opak. Zнала jen hrát s doktorem tenis, jezdit po cizině a komandovat služky.“

„Jako teď nájemníky,“ vpadla jí do řeči sestra Dornová. „Musí obstarat veškeré práce na zahradě, a běda, kdyby si chtěly utrhnout kytičku, sebrat jediný ořech. Nebo se posadit do zahrady. Ta by je hnala!“

„I celý dům uklízíme,“ potvrdila Dornová. Od sklepa po půdu. Když jim kdysi nařídili vzít do domu nájemníky, prosili nás, abychom se s mužem k nim nastěhovali. Měli strach, aby jim nedali do vily rodinu s dětmi.“

Po chvilce odmlčení dodala: „Pořád to s ní šlo, dokud jsme obě měly muže.“

„Ale nejhorší je to od rozchodu se synovcem.“

„I já jsem u nich pracovala,“ přidala se poslední z nich. „Byla jsem ráda, že mám práci. Tkaly se rohože, sandály. A to musely prsty jen kmitat, abychom si vydělaly. Šembera veškeré zboží vyvážel do Jugoslávie.“

Proto stará paní opěvuje Jadran, blesklo mi hlavou.

S těžkým srdcem jsem předala paní Dornové rozhodnutí. Podepsala, ruka se jí netřásla, ale ten smutek v jejích očích volal do nebe.

Zanedlouho byl čas prodeje úrody na obecních třešních. Bylo mi to proti srsti, každý rok jsem si umiňovala, že letos mě nikam nedostanou, ale pokaždé jsem zase šla. Nemohla jsem v tom nechat Ljubu, moji druhou sestřičku, samotnou.

Od božího rána jsme Ljuba, Olina a já chodily ulicemi a prodávaly nachovějící plody. Téměř před každým rodinným domkem stojí třešeň a ta má své pomyslné majitele a svůj příběh. Některá trpký, vsáklý hluboko do mízy, jiná naopak veselý, pomíjivý jako pyl na květech.

Jak jsme vstoupily do Lipové ulice, neviděla jsem nic než honosný, pyšný dům. Prosvítal zelení jako dívka vstupující do vody. Pod stromem stály dvě ženy. Ale ani jedna z nich nebyla stará dáma. Na dálku jsem poznala nájemnice: Dornovou a Lounkovou.

„Tak tomuhle já říkám dům,“ vydechla Olina a očima přešla po všech oknech, římsách lodžích a balkónech až k věžičce, která seděla jak korunka ve vlasech královny. „Tady bych bydlela od minuty.“

Než jsem stačila Olinu vyvést z omylu, Šemberová stála u nás.

„Pošlu žádost o skácení třešně! Korunou vede elektrina!“

Zatímco všechny hleděly do koruny stromu, Šemberová se ke mně naklonila a zašeptala: „Slíbila jste, že přijdete.“

Než jsem se zmohla na odpověď, vrátila se ke stromu a zvýšila hlas: „Kloní se k mému domu, jednoho dne praskne a zničí mi plot!“

Nikdo z nás se nezmohl na slovo. Až když Šemberová zamkla za sebou branku a vysoké skleněné dveře, Ljuba mě vzala kolem ramen a zasmála se: „Jen ať si ji podá.“

A já jsem se už viděla, jak jdu hodinu z jednoho pokoje do druhého po kotníky v perských kobercích.

Žádosti paní Šemberové ležely přede mnou. Žádosti psané pevnou jistou rukou. Jednou se dožadovala skácení třešně, druhou vymáhala na Dornové jistý obnos za opravu parket a odkrytí linolea.

Co teď?

První vrátím, Šemberová není majitelka stromu a nemůže žádat o skácení. nemá ani důvod. Strom je zdravý, rovný jak svíčka a k elektrickému vedení má daleko. A s vymáháním pohledávky ji odkáží na soud, přemítala jsem a vybalila z přiloženého balíčku uhnílou mokrou parketu.

Není nad vyřizování nepříjemných věcí. Každý je totiž přesvědčen, že jedině on má pravdu, před níž musí druhý ustoupit.

Chtěla jsem parketu zabalit, když se rozléty dveře. Halousek hodil čepici pod paží, ruce vsunul co nejlouběji do kapes modráků a jeho pohled se zastavil na mých rukou.

„Co to máte?“ zajímal se.

„Parketu paní Dornové. Domáci na ní vymáhá čtyři stovky za opravu.“

„K tomu vám můžu říct, že jste trefila na kompetentní osobu. Ty parkety jsem jí opravoval právě já.“

„Vy?“

„Dornová nic nezničila, klozet byl starý, časem všechno odchází.“ Mezi řečí přešel k oknu, prošel se očima kolem fontány, kolem celého náměstí.

„Šemberová že na ní vymáhá čtyři stovky? Ale jí se nedivte. Ona je přesvědčená, že je v právu, když Dornová celá léta neplatila nadměrnost. A za co chce Dornová od ní privilegia? Za to, že jí nemá ráda?“ Dýchl mi zblízka do tváře a nasazoval si pracovní čepici. Ještě si ji maličko usadil, posunul do strany a než vypochoval ze dveří, zabručel:

„Proč tu jsem? Kvůli těm třešním. Je to v pořádku.“

Kdybych staré dámě řekla: máte hezký dům, jako bych nepromluvila. Jí by zalichotila slova: váš dům má cenu několika miliónů. Ale proč bych jí to říkala?

Stiskla jsem zvonek. Cvakl zámek. Opět se za mnou zavřely vysoké prosklené dveře, opět jsem se bořila do koberců, nevím jak dlouho.

Už abych to měla za sebou. Strachovala jsem se, že se paní Dornová rozpláče, až jí požádám o odkrytí linolea. Halousek sice tvrdil, že parkety jsou v pořádku, ale stará dáma hledí na svůj dům jako na své jediné dítě a nedá mu ublížit.

„Máte smůlu, Dornová není doma, i když jsem jí to nařídila. Dělá si, co se jí líbí.“

Posunula přede mne stříbrný podnos s cukrovím.

Vyslechla jsem stesky na nájemnici, že nadále topí šiškami a zamoří byt červotočem, že otvírá okno, takže dovnitř může napršet.

„Musela jsem okno zatlouct hřebíkem, aby se nezničily deštěm parkety. Zaplatila jsem za opravu čtyři stovky a budu je na ní vymáhat. Třeba soudně!“ Pravila rozhořčeně a mně bylo líto, že není vznešená, distingovaná, velkorysá podle mých představ. Mohla by mít tolik přátel, krásné důstojné stáří. Být všemi milována.

„Pro sebe to nedělám,“ ztišila hlas. „Všechno pro synovce. Slíbil mi, že z Prahy odejde. Tady lékaře potřebují. Informovala jsem se. Vy nevíte,“ potřásla hlavou, „co ten chlapec pro mě znamená. Ale on to ví. Proto sem často jezdí a upravuje zahradu. Však to tady jednou bude jeho.“

„Vy mu jistě se zahradou pomáháte,“ nahrála jsem jí.

„Kdepak. To on by nedovolil. A poslužte si,“ posunula přede mne tácek s cukrovím.

„Moje sestra má podobnou jídelní soupravu.“ Vyslovila jsem takovou pitomost, aby nestála řeč.

„Také pro čtyřadvacet osob?“

„To ne.“

„Ale tahle je empírová.“

Pomyslela jsem si: nikdo v našem městě nemá empírovou jídelní soupravu pro čtyřadvacet osob, japonské lampy, čínské vázy, Rafaelův džbán. Nikdo, a ona to ví.

Do ticha zabzučel zvonek.

„Promiňte na okamžik,“ omluvila se stará dáma, sáhla do kapsy pro klíče a spěšnými kroky šla otevřít.

Dlouho se nevracela. Pohladila jsem očima čínské vázy, Rafaelův džbán a přemýšlela jsem, která z nich hovoří doktorovými slovy, jeho vzpomínkami a které si koupila za práci paní Jouklové, či ruce jí vydělaly na stříbrné přibory, zda právě nepiji ze šálku své maminky.

Když jsem doma o paní Šemberové přemýšlela, s úžasem jsem si uvědomila, že u nich pracovala také moje maminka, než se vdala. Že tu jednou budu sedět, tomu by nikdy nevěřila. Je div, jakými podivnými cestičkami osud člověka vede, jak je spojuje, rozděluje, aniž by se mohly bránit.

Paní Šemberová se vrátila a já se zvedla.

V předsíni na policičce ležel telegram a pár růží.

Podívala jsem se Šemberové do očí. Byly tvrdé jako pokaždé, kdy jsem s ní mluvila, jen tvář prozrazovala bledost a únavu.

Zase přečetla mé myšlenky a vysvětlila: „Telegram je od synovce. Zítra přijede.“

Podávala mi růže: „Přijměte je jako poděkování.“ Tiskla mou ruku pevně, jako se loučí přátelé.

„Moc děkuji,“ rozloučila jsem se.

Na konci ulice jsem se ohlédla. Šedovlasá paní dosud stála u branky.

Spatřila jsem v duchu její pokoj a v něm jídelní stůl prostřený pro čtyřadvacet osob. Na ubruse se třpytí stříbro, září empírové talíře, šálky, cukřenky, konvice. Do čela si sedá stará přísná paní. Sedá si na své místo, i když ostatních třidvacet míst je prázdných, jako třidvacet talířů a šálků prázdných už zůstane.

A největší smutek mi přináší poznání, že každý v našem městě zná tajemství jejích telegramů.

PODLETÍ

Fanyнка se vrátila z obchodu. Bydlela hned naproti v paneláku. Přestože měla garsonku v prvním patře, používala výtah a hned přede dveřmi bytu se přezouvala. V bytě to vonělo čistotou, každá věc měla své místo, vládla tu pečlivost.

Nákupní tašku postavila opatrně do předsíně. Sundala si s krku kožešinu, kabát pověsila na ramínko, čapku uložila. Než se shýbla pro nákup, zkontrolovala v zrcadle svůj účes. Potřeboval upravit. Vytáhla z vlasů hřebínek, přičísala se a zase jej vrátila na své místo. Narovнала si límeček, ozdobnou sponu na halence a uhladila si sukni. Vypadala jak ze škatulky. Všechno na ní ladilo, všechno bylo perfektní. Byla sama se sebou spokojena. Nic na sebe nenakupovala u nás, ale všechno v cizině. Na jejím oblečení to bylo už na první pohled zřejmé. Měla jedinou dceru v západním Německu a někteří lidé jí to záviděli. Ale Fanyнка nikomu nic nevysvětlovala, nikomu se nesvěřovala se svými slzičkami, se svou samotou. Nebyla škrob a ráda dávala dárky. Každý kdo ji měl rád, dostal od ní nějakou drobnost. Ráda pletla a vyšívala a její ubrusy, ubrousky a svetříky byly módní a překrásné. Ženské nad nimi vzdychaly. Na nadýchanou vlnu, která u nás nebyla k dostání, bylo radost pohledět, hotový požitek ponořit si do ní ruce, pohlídat se jí po tváři nebo jen se na ni dívat.

Když se otočila od zrcadla, odnesla nákup do kuchyně a postupně vybalovala kávu, kuře, láhev vína, zákusky a ukládala vše do lednice a do spíže. Tašku uklidila na místo.

Naposled vybalila z jemného papíru pár žlutých narcisů. Naplnila vázu vodou a nesla ji i s květinami do pokoje. Stůl byl pokryt tmavým vínovým ubrusem s obháčkovaným dekorativním okrajem. Na podzim by s ním květy ostře kontrastovaly, ale teď začínalo jako. Dralo se širokým balkónovým oknem dovnitř stejnou žlutí.

Fanyнка stáhla maličko roletu jako štít proti prudkým paprskům. Dole na ulici bylo živo. Dveře obchodního domu neustále otvíral proud kupujících. Poslední opozdilci nakupovali bonboniéry a květiny. Bylo osmého března, svátek žen. Ať ženy chtěly či nechtěly, za léta přesvědčování a celostátních oslav si na svůj svátek zvykly. Nakonec i Fanyнка, která ho ze začátku tvrdošíjně ignorovala.

Fanyнка stála u okna. Obchodní dům dosud zářil novotou jako Fanyнčin byt. Přímo ve středu města. Ještě nedávno tu stály měšťanské domy, držely se za ruce v jedné řadě kolem hlavní ulice. Každý dům měl svého majitele a svůj krámk. Na místě obchodního domu bylo řeznictví, vedle, naproti lékárně měla dům paní magistra Boženka, kde žila se svými kočkami a naposled i s panem Kalábem, kousek dál bývalá hospoda Modrá hvězda, kterou demolice ušetřila. Tok hlavní tepny, řada výkladních skříní byla přerušena paneláky a obchodním domem. Fanyнce připadalo, že se sem nastěhovala teprve včera, a už to budou téměř tři roky. Vyhlazovala dlaní ubrus. Bezděčný pohyb jako

by ani nepatřil věci, spíš člověku. Ten ubrus vyšívala ještě ve starém bytě. Co steh, to myšlenka na Františka.

František nebyl její manžel. Byla to její pozdní láska, která přichází, když ji člověk už nečeká, ale která ještě může zapustit kořeny velmi hluboko. Zнала jsem Fanyнку několik let, ale o manželovi se nikdy nezmínila. Jako by nebyl, jakoby žádného manžela neměla. Když hovořila, jen a jen o Františkovi. O její lásce vědělo celé město a celé město k ní bylo shovívavé.

Františka jsem také znala, ale jen od vidění, když chodil po nákupech nebo po městě. S Fanynkou jsem ho nikdy neviděla. U zdejšího útvaru sloužil jako důstojník a i jako důchodce měl vojenské vystupování. Postavou, oblečením i vojenským držením těla by se k Fanynce hodil. Myslím, že by nemohla v našem městečku najít takového druhého. A Fanyнка to dobře věděla.

Posunula vázičku a na stůl položila popelník. František kouří, ne moc, jen sem tam a Fanynce kouř nevadil, u Františka jí to imponovalo. Chvilí se na popelník dívala, nejdřív nerozhodně a po chvíli jej přece jen vrátila do příborníku.

Zamyslela se. Žít jako kůl v plotě není lehké. Dcera má svou rodinu a je daleko. Není to ten kontakt, jako kdyby bydlela v republice nebo dokonce ve městě. Člověk potřebuje, aby ho občas někdo vzal za ruku, pohladil. Potřebuje cítit blízkost druhého.

Každou chvíličku se dívala z okna, zdali Františka neuvidí. Čekání člověku dává naději, ale přespříliš vyčerpává. Podívala se na hodiny. Je čas připravit oběd. Koupila přece půlku kuřete. A když má zítra svátek, připraví ji tradičním způsobem. Zvykla si svátek slavit už osmého března. Začal to František, když ještě bydlela na náměstí.

U vdovy Kociánky na náměstí měla zbytečně veliký byt, téměř celé patro. Kociánka vlastnila ve městě ještě jeden dům, podstatně pohodlnější, takže v tom na náměstí sama nebydlela a tudíž ho zanedbávala.

Zprvu začalo Fanynce zatékat na půdu. A když ji paní domácí odbyla: Ale Fanynko, na mě přece neprší, sehnal František starého pokrývače na melouch. Ale tu a tam vyměnit tašku na střeše za čas nestačilo. V období dešťů rozestavovala Fanyнка po půdě různé nádoby, které s neúnavnou trpělivostí vylévala.

Několikrát za mnou přiběhla zoufalá. Než se postavily paneláky, nemohla jsem víc, než si jít prohlédnout její nádržky, promočený strop, pohovku, její kaluže přímo v bytě. S Františkem jsem se u ní nikdy nesetkala.

Tak se nebe u Fanynky spojovalo se zemí prostřednictvím jejích kyblíčků a rukou. Co vzdálených a chladných hvězd se zachytilo v jejích tůňkách. A kolik jich vylila do odpadu.

„Paní Kociánová,“ prosila Fanyнка, „tu střechu je třeba opravit nebo mě jednoho dne liják vyplaví na ulici.“

„Vy si, Fanynko, potrpíte i na fajnový prádlo, tak jakápak pro vás ostuda!“

Národní výbor nařídil paní Kociánové opravu, ale ona nabízela dům k prodeji kdejaké organizaci. Marně. Každou odradil příliš úzký zadní vjezd. Pět let čekala Fanyнка na suchý byt. Pět dlouhých roků, než se postavilo sídliště. Pět šťastných let, kdy František běhal do vrzajících dřevěných schodů starého domu, aby Fanynce pověsil záclony, nanosil uhlí, vyklepal koberce.

A Fanyнка to uměla ocenit. Uměla uvařit dobrou kávu, upéct sladkosti, připravit maso tak, jak ho František rád. Po obědě nalila skleničku červeného vína, ba i stopečku becherovky nebo něčeho ostřejšího, nabídla cigaretu. Až do té doby, než se přestěhovala do garsonky. Tam ztratila soukromí. Lidé si všimli a pověděli jeho synovi.

Z elektrické trouby zavonělo kuře. Fanyнка zvedla pokličku, aby píchla nožem do brambor. „Ještě chvíli.“

Chystala se prostřít v pokoji. I ve starém bytě svátečně prostírala. František přicházel k obědu vždycky včas.

Znovu se podívala do zrcadla, uhladila si na spáncích vlasy, otevřela voňavku a lehce se dotkla skrání. Potřebovala se cítit příjemně.

Nade dveřmi znenadání zahrčel zvonek.

Fanyňka spěšně odložila parfém.

To je on. Určitě on!

Sáhla si rukou na srdce. Tlouklo jí až v krku. Skousla spodní ret a zahleděla se nervózně a bezradně na dveře. Pak na hodiny.

Dlouho se neozval. Od té doby, co synovi koupil na Šumavě chalupu. Musel mu ji přece opravit, dát do pořádku. Vyšperkovat a vyleštit. Odešel a přes dva roky se neukázal, lístek neposlal, nezavolal. A pro nic za nic. Jen proto, že se lidé postarali. Že si přidávali, špinili.

Ale přece není malý kluk, aby dal na řeči, říkávala si. A později pochopila, že na ně přesto dal a to se nedá odpustit. Kolik trápení jí připravil, kolik nekonečného čekání.

Sevřela spánky v dlaních jako při bolesti hlavy.

Už jednou viděla všechno beznadějně. Když chtěla, aby se k ní nastěhoval. Litovala ho, že musí každý večer od ní odjíždět, běžet na nádraží, drkocat se nevytopenou lokálkou. Aspoň dnes bys mohl zůstat, to psí počasí ti na zdraví nepřidá, žadonila. To ne, Fanyňko, syn o tobě neví. A kdyby věděl, bylo by po všem. Nikdy by mi to neodpustil.

Chvilku váhala, chtěla trvat na svém předsevzetí, ale pak se přece jen rozhodla otevřít.

Za dveřmi stála doručovatelka.

„Slyšíte, jak nám od rána vyhrávají? Tady jeden telegram pro vás. Zřejmě od dcerušky. Dnes roznáším jen samá blahopřání. Beru to z pátého poschodí pěšky.“

„Počkejte, když máme ten svátek.“

„Tak na zdraví!“ zvedla doručovatelka stopičku a pomalu ji vyprázdnila. „Věříte, že mi přišla k chuti,“ smála se, když zvonila u sousedčiných dveří.

Fanyňka za sebou zavřela.

Milá maminko, milovaná babičko.... Četla.

„Když má člověk děti daleko, jako by je ani neměl,“ brumlala si pro sebe.

Vypnula sporák, scedila brambory.

Z předsíně se ohlásil znovu zvonek.

„Něco zapoměla?“ divila se Fanyňka a spěšně otevřela.

„Fanyňko,...“ slyšela důvěrně známý, maličko rozjařený, dojímový hlas. Přišel. Tak on skutečně na ni nezapomněl. Okamžitě si všimla kytičky.

Už jednou se nechala předčasně unést radostí, ale kytky byla učena na hrob jeho ženy. Přemýšlela, že František jí květiny nikdy nekoupil. Přinesl jen ze své zahrádky. Dnes by to bylo poprvé.

Proč až teď? Ptala se v duchu a podívala se mu do očí. Ale nevydržela dlouho. Vzápětí je sklopila. Něco se za ty dva roky mezi nimi vytratilo. Najednou cítila, že už to není ono, najednou si tím byla jistá.

„Co je ti? Není ti dobře?“

„Není.“

„Jsi nemocná?“

„Ani ne.“

„Minulý týden jsem tu byl dvakrát. Nechal jsem ti vzkaz.“

„Sousedka mi ho vyřídila.“

„Hledal jsem tě i ve městě.“

„Nečekala jsem už. Dva roky jsou dlouhá doba. Myslela jsem, že zůstaneš na chalupě.“

„Syn ji prodal.“

Ach tak, pomyslela si Fanyňka a chvíli trvalo, než tu zprávu přijala. Prodali ti střechu nad hlavou, tak proto se vracíš. Nemáš kde bydlet a teď ti budu dobrá.

Potom se zeptala: „Co by tomu nyní řekl syn?“

„Prosím tě, syn o tobě neví.“

Neví. Jak to, že neví? Vždyť jsem mu pokaždé posílala něco na zub: bábovku, řízky, co bylo. A dárky z Německa. Nikdy jsem na něho nezapomínala. Od koho, jsi mu namluvil, že jsou.

Nedostala ze sebe slova.

Mlčeli oba, nejdřív jaksi nejistě, posléze se sobě opět podívali do očí.

František si dodal odvahy: „Nepozveš mě dál?“

Čekal, že mu podá bačkory, že ustoupí ze dveří, ale ona se nehýbala.

Trvalo věčnost, než promluvila:

„Nezlob se, Františku, ale od rána nejsem ve své kůži. Jde na mě chřipka, abys to nedostal.“

„Myslel jsem, že teď, když budu zase tady...“

Pokrčila rameny a dívala se jako odsouzený.

„No, co se dá dělat,“ ztěžka povzdechl. „Tak sbohem.“

Podali si ruce, ale jen krátce, jako ublížení lidé.

Když Fanyňka zavřela za ním dveře, chtělo se jí plakat, ale nemohla. Když bolest překročí určitou mez, slzy se neobjeví. Vrátila se do pokoje, kapesníkem si přejela čelo, na kterém nebyl pot, oči, v nichž bylo sucho a hluboké vrásky kolem úst. Pod módní barvou vlasů probleskovaly šediny. Ještě před patnácti léty dostávala od mužů nabídky, ale ona na žádnou neodpověděla. Potom zemřela Františkovi žena a ona ho politovala.

Ztěžka se posadila za stůl a sevřela obličej do dlaní. Bylo to gesto, jako by jím sevřela celý svůj život. Přemýšlela o všem možném. O sobě, o Františkovi, o tom jak to v životě dopadá, když přijdou léta. Zvláště a smutně. Ještě se zeptala: co jsem pro něho vlastně znamenala?

Otázku přerušil zvonek.

„Paní Fanyňko, tady za dveřmi vám někdo nechal forzýtie. Já jen, aby neuvadly. Byla by jich škoda.“

„Jste laskavá. Děkuji.“

Když dávala květiny do vázy, podívala se dolů na ulici. Stála u okna, rozhlížela se po Františkovi, ale na ulici jako by bylo prázdno.

ÚSCHOVNY

Ten den se k panu Roubínkovi hodil. Slušel mu jako jeho umaštěný klobouček, který si hned ráno posadí na hlavu a dřív než večer ho nesundá, jako jeho terasovitá zahrádka, kterou si pan Roubínek ani postavit nechtěl, ale posléze přece jen postavil ve svahu u Břevnické přehrady. Už od rána, kdy ho nevbudil budíček, ale ptáci, je vidět, že ho ta zahrádka vábí, přitahuje, jak pan Roubínek spěchá ze svého činžáku zkratkou kolem hřbitova, uzounkou pěšinou přes trať, dál po hlavní cestě. A už si odemkl branku a už čípeří mezi záhonky s rýčem a kraclíčkou a načechrává půdu kolem pivoňek, kosatců, zajíždí prsty hluboko do hlíny a omakává cibulky lilií, zdali přes zimu neuhnilly a když ucítí, že raší, spokojeně je zahrne.

Před panem Roubínkem nikdo nevysloví slovo hlína podruhé, protože každého hned poučí, že na jeho zahrádce je země a zase jen zem. Každý poslouchá a uzná, že pan Roubínek má pravdu, protože on s ní pracoval celý život, a to nejen na povrchu, ale i trochu hloub. Býval donedávna ve zdejším městečku hrobníkem. Bydlel ve hřbitovním domku a zná lidi z okolí po líci i po rubu. Zná je z té smutné a nejryzejší stránky, a přesto se pan Roubínek převážně usmívá, hledí optimisticky na svět.

Když se na hřbitově likvidovaly nevyplacené hroby, ty o něž se nikdo léta nestaral a ani se k nim nehlásil, bylo panu Roubínkovi líto ty tvarované kameny vyhodit. Rovnal je u zdi, sedal na nich, vyprávěl si s nimi, až ho ty pískovcové kvádry začaly přemlouvat, aby si je vzal a někam odvezl. Poslechl je, koupil si na svahu u Břevnické přehrady pár kroků za městem zahrádku a ty desky místo na skládku odvážel dvoukolákem jeden po druhém přímo tam. A když jich odvozil slušnou řádku, začaly mu znovu našeptávat, aby z nich postavil sklípek na jablka, co mu urodí jabloně, které teprve zasadí. Ale pan Roubínek, že je poslouchat nebude, že mu nemají co poroučet, až najednou kouká, že kope jamky, zatlouká kolíky a sází stromy. No a jablka potřebují sklep, přiznal a pustil se do práce. Vykopal ho jak se patří hluboko a vyložil pískovcovými deskami. Sklípek jako prdýlka, mnul si nad ním ruce, kampak se na něj hrabe ten můj v činžáku. A zhotovil v něm ještě tolik přihrádek, kolik zasadil odrůd jabloní. Koupil starší dřevěnou chatičku, vztyčil ji nad sklípkem a kouká, desky ze hřbitova ještě zbyly. Přece vás nevyhodím, to by byla škoda, řekl a ony mu z vděčnosti našeptaly, že zahrádka by chtěla terasy a schůdky, takový div jako mívaly visuté zahrady Semírámidy. Pan Roubínek se na ně za jejich troufalost málem rozzlobil, ale neuběhl měsíc a on žasne, že zničehonic naváží hlínu, otesává kámen a staví terasy. Lidi, co chodí kolem k vodě, vrtí hlavou a tūkají si na čelo, ale Roubínek si jen posune klobouček do týlu a mávne rukou.

Ten den jsem se vracela z Břevnice cestou mezi tratí a ploty zahrádek. Za nimi křepčily žluté narcisy a sváděly mě protáhnout škvírou ruku a pár si jich utrhnout. Tady to nikdo nepozná, vyhlídla jsem si největší záhon a dřepa si na paty. Vtom za mnou zadupal vlak, motorový vláček se dvěma vagóny a já se odtrhla od plotu.

Než mi vlak zmizel z očí, došla jsem k Roubínkovi. Otevřel mi branku a já jdu za ním, následuji ho cestičkou, po schůdkách na terásku a ještě výš a ještě a skláním hlavu k jeho kloboučku a jako dva milenci obdivujeme na píd' vzrostlé kosatce.

„Americké velkokvěté,“ upozorňuje mě pan Roubínek, „a tady je pivoňka selská. Když do květu zaboříte nos, padnete do vůně.“ A postoupí o krůček dál a já se posunu k němu a opět se sklóníme k sobě jak milenci a jeho prsty píšou, načechrávají prohojenou půdu. „Sáhněte si, už se

klubou,“ říká a popadne mou ruku a zaboří ji do hlíny, až ucítím silný výhonek, co se dere za sluncem. Téměř se mi chce odhrnout všechnu prst a prohlídnout si jej, drobínek ho popotáhnout, pomoci mu ven, vysvobodit ho z podzemí, ale pan Roubínek už ho přikrývá a vysvětluje, jak se množí růže. Přicházíme k polyantkám. Vzápětí odběhne k chatě, odkud se vrací se zahradnickými nůžkami. Sestřihává trnité výhony až u země a hází je do kolečka.

Posadím se zatím na terásek a hladím ho rukama.

„Ušlechtilý kámen,“ řeknu a pan Roubínek se mi podívá pod nohy a opíše nůžkami oblouk.

„Poslední z toho rodu byl nějaký Turek a vrátil se z první světové války s jednou nohou. Však nás ve škole učili, že v ní bylo deset miliónů mrtvých a těch, komu dávali trafiky, že bylo taky dost. Válka je svinstvo,“ málem si uplivil, popojel s kolečkem a stříhal dál. „Víte, že Řekové nepostavili bohu války ani jednu sochu?“

„To nevím,“ přiznala jsem a přisedla si k němu blíž.

„Tady jsem zasadil karafiáty,“ ukázal. „Karafiát je květina francouzských králů,“ dodal a já si Roubínka představila, jak je piplá, ošetřuje, hladí a nemá komu by je dal. Kdysi jsem mu poradila, aby je prodal. Nejdřív nechtěl, ale pak mě poslechl jako ty kameny.

„Nemáte chuť na jablíčko?“ zeptal se, když skončil. Zároveň mě předběhl, otevřel dveře verandy a zvedl v podlaze poklop. Posvítil baterkou na žebřík. „Lezte první,“ pobídl mě. Zachytila jsem špičkou boty šprusli a v kuželu světla jsem se postavila na zem. Roubínek mě strčil do ruky tašku a posvítil do první přihrádky. Bral z ní jablka a ukládal je do tašky. „Někomu tyhle ontária chutnají, ale já mám jako nejchutnější jablko Zlatou parménu. Mívali jsme ji doma, byl to dědeček, ohnutý přes střechu králíkárný a já v ní jako kluk bydlel. Ze země jsem vyběhl po kmenech až do koruny. Na každé větvi jsem měl jeden pokoj. když jsem se do stromu nastěhoval, měl jsem dvorek jako na dlani, pořád se v něm něco dělo, takže jsem vydržel ve stromě celý den.“

Posvítil baterkou do vedlejší přihrádky. „Máte ráda Golden Delicious?“ Zeptal se a současně vybíral ty z největších. „Nás bylo doma sedm. Dřív v jediný světnici žila celá rodina. A to byli ještě páni, protože ve dvoře v ratejně se muselo shodnout i rodin pět. Jo, my jsme toho zažili. Za císaře pána se sázely lípy. Franc Josef, že prej se žádný nestaral o národy jako on, on že válku nechtěl, že mu ji vnutili, pak sázeli lípy Karlovi a Zitě, dál přišly na řadu lípy svobody, pak je někdo uříz. No a potom přišel Hitler a to už znáte,“ má rukou.

„A Zvonková už jste chutnala? Na ty se tu zastavte, až se v červnu půjdete koupat. Zvonková chce vlhký tmavý sklep,“ řekl a přejížděl světlem baterky po stěnách.

Neúmyslně jsem pohladila nejbližší desku.

„To byl pomník nějakého doktora,“ vysvětloval. Starý byl doktor, mladý byl doktor a kde je moc rozumu pohromadě, zase chybí něco jiného. U nich to bylo zdraví. Vymřeli na tuberu,“ pokýval hlavou. „nemoc je špatná věc, a když se k ní přidá ještě smrt, tak je to nejhorší.“

Vrátili jsme se zpátky na terasu. Dole za plotem se leskla hladina přehrady a třepetalo se v ní, jak voda utíkala k protějším břehům, jak po ní běžel vítr.

„Jako kluk tady pamatuju louky a potůček jak hadí ocásek. Touhle dobou jsme sem chodili pro vrbové proutky na pomlázku a v létě pozorovat milence. Pěnkavová ze zahradnictví od zámku sem chodila s tím svým. Dneska je to babka jak keř, ale bejvala prouteček a taky pamatuju, jak ho jednou při něžnostech v trávě povzbudila: Dělej, hryžou mě mravenci.“

„No tak,“ pokárala jsem ho.

On se jen usmál pod vousy, vytáhl z kapsy zeleno-zlaté jablíčko, přešetřil ho o kalhoty a podal mi ho.

„Jablkem to všechno začalo,“ pravil. „Už za Adama. Tady co sedíme,“ ukázal, „pod tímhle kamenem ležela Poldinka. Za mlada prý měla dítě s nějakým hrabětem a on si toho chlapce od ní koupil, musela se ho zříct. Láska je na světě jen pro zlost!“ ulevil si a pokračoval. „Přitom nějaký čas vystupovala v Praze jako herečka. Chlapi před divadlem vypřáhli bílé čtyřspřeží a zapřáli se do kočáru sami a vozili ji po Václaváku nahoru a dolů. Ale sláva, polní tráva. Nakonec zestárla, peníze utratila a bydlela tady ve vagónu bez koruny, protože jak víme, postel ještě nikoho neuživila. Ale bývala šik, říkali naši dědové. Uměla prý chodit s takovou grandezzou a mužští se za ní táhli jako vosy za sladkým. Nejvíc nějakej Bedrníček, ale ona se potom smála, copak Bedrníček, ten ho měl, že by ho sotva našel.“

Dělala jsem, že neposlouchám.

„A když umřel řezník Titz, přišla Poldinka za jeho ženou a utěšovala ji: neplačte Blaženko, vždyť ten váš byl pěkněj proutník, co on se za mnou naběhal...“

Rozesmála jsem se, i když mě to prozradilo. A když jsem si ještě uvědomila, čemu se směji, hned jsem zmlkla. Vzpomněla jsem si že panu Roubínkovi zemřel syn, když snacha čekala každým dnem dítě.

A kdo jiný mu měl vykopat hrob než táta. Bylo to začátkem roku a sněhu bylo tenkrát po pás. Roubínek měl postavenou láhev rumu na hrobě a kdo ví, kolik jich vypil, než hrob vykopal.

Zlé jazyky z městečka praví, že nejmenovaná dobrá duše za ním přišla až na hřbitov, ne že by mu chtěla pomoci, ale aby ho utěšila: Nic si z toho nedělejte, pravila, lidi říkají, že ten vitriol nevypil náhodou, ale že se dověděl, že to dítě není jeho.

Sotva se dítě narodilo, snacha se vdala a odstěhovala se kdovíkam.

Jako by poznal, nač myslím, jako by četl mé myšlenky, vstal z lavičky a napumpoval do dvou kbelíků vodu.

„Pozítří začínají velikonoce, prodám pár kytek.“

Dívala jsem se, jak žluté květy narcisek plní kbelíky. V dálce do kolejí zaťukal vlak.

„Lidi to pořád žene do světa,“ řekl Roubínek, „a ze světa zase zpátky domů.“

A to už nebyly kbelíky pro květy ani vidět. Hodila jsem si tašku s jablky přes rameno. Přešli jsme trať, a když jsme procházeli kolem hřbitova, zeptala jsem se:

„Co nový hrobník?“

„Vypadá jak čert. Kdoví jestli ho neposlalo samo peklo. Semele pátý přes devátý. Nevím, jestli si na něj lidi zvyknou. Ta jeho práce chce určitou pietu. Ale nechci mu ubližovat, řek bych, že to vzal kvůli bytu. Víte přece, co jsou dneska lidé schopni pro kvartýr udělat.“

„Tak se vám nelíbí?“

„To neříkám. Ale ten tu dlouho nevydrží.“

Procházeli jsme kolem nových řadovek ke starému hřbitovu, dolů na náměstí.

„Na výbor nemusíte, já vám potvrzení přinesu.“

„Nebudete mi ho přece nosit zadarmo. Vezměte si, kolik chcete,“ ukázal na narcisky.

„Až přinesu doklad,“ řekla jsem.

„To už můžete přijít s křížkem po funuse,“ zavolal za mnou, ale já jsem se neobávala, že by tak rychle prodal.

HVĚZDONOŠ

Na dvorku nebyl, ani v zahrádce před okny. Sotva jsem vstoupila do síňky, otevřely se dveře chlěva a já už chtěla pozdravit. Ale ve dveřích se objevila zvědavá hlava s lysinou, natáhla se ke mně na celý řetěz a zabučela na uvítanou. Avšak z komory nikdo nevyšel. Vzala jsem tedy za kliku, ale uvnitř stál opuštěný verpánek. Šídla, jehly, ausrašple, odymáček ležely při kraji stolu pod žárovkou s plechovým stínidlem, kterou Toník přivázel provázkem k oknu, aby mu nesvítla do zad, ale přímo na ruce.

Ještě se podívám do kuchyně, řekla jsem a stiskla druhou kliku. Postel byla ustlaná, kamna jako vždycky studená, na stole zůstal talíř od oběda. Kromě postele, stolu, dvou židlí a skříně Toník víc nábytku neměl. Vrátila jsem se před dům a hledala jsem dál.

Našla jsem ho až ve stodůlce.

„Co nevidět přijede Pepíček a přiveze pivo,“ uvítal mě a vyběhl z vrátek.

Abych nepřekážela, posadila jsem se na záděň, protože spíš než úředně jsem přišla na kus řeči. Dávno vím, že k Toníkovi chodím pro krásný obraz pozorovat ho při práci. To pak doma zavřu oči a vidím ho přivážet trakař zeleného, vybavím si, jak krmí Lysku a býčka, jak s nimi hovoří, vyváží od nich hnůj a nebo ho pozoruji při ševcovině, jak sedí na verpánku a přitom slyším Toníkovy myšlenky, neboť jsou jak hvězdonoš - plicník lékařský, lék na neduhu, neboť jsou volné jako ptáci, kteří musí z hnízda ven.

Opřu se o zeď a čekám, než si Toník přiveze trakař štěpin či kulánků, než sem na mlat natahá torsa vysloužilých štěpů ze zahrady, pro něž má už připravený špalek, ostrou sekeru a ruční pilu, kvůli nimž už napnul řemenici od motoru na hřídel cirkulárky. A v tu chvíli, kdy se za Toníkem zavřela sama od sebe vrátka stodoly, kdy drkotal jeho trakař dvorkem, obklopilo mě ticho a šero. V záděni vonělo několik fůr letošního sena. Že se honíte, pokaždé mu říkám, a on se jen usmívá, že seno se suší samo a kráva nedá žádnou práci. Ale mně nemusí nic říkat, já dobře vidím, jak je bezedná, když ji krmí.

Otevřela se vrátka a koukám, Toník nevezze kulánky ani kmeny vykácených jabloní, ale prádelník. Umně vyřezávaný, leštěný kus nábytku.

Takový nemívala ani moje babička, podobný snad měli jen v lepších rodinách.

„Nejlepší je umřít, dokud s tím člověk nepočítá,“ začal mudrovat. „Nemusí o tom zbytečně přemýšlet. Odejít z kamarádů poslední taky není moc dobrý. Kdopak mu pak přijde na pohřeb? Nikdo. Takovej Turek to vzal zkrátka a přišlo se s ním rozloučit široký okolí. Nakonec jsem šel i já. Smrt smaže všechno.“

Postavil prádelník na mlat, popadl trakař a v mžiku byl pryč.

Ano. Nakonec šel i Toník. Ale babky šuškalý, že nešel kvůli Turkovi, ale kvůli Ryklové, jeho sestře.

Vrzla vrátka a vidím, že do vrat vchází almara.

„Kdyby to tak šlo zařídít,“ promlouval ke mně opět Toníkův hlas, tentokrát z almárky, „aby člověk umřel a mohl se občas vrátit mezi své, na svůj plácek. Tohle je moje místo,“ zněl Toníkův hlas dál z almary, „vystavený slunci. Narodil se tu táta, děd i praděd. A všichni byli ševci a všichni přilepený popem k tomuhle domku a k verpánku,“ povzdechl si. „Ale já nemám komu předat řemeslo ani dům. Když jsem byl mladej, myslel jsem, hlupák, na lásku. Taková blbost. Měl jsem se na ni vykašlat a oženit se. Ale nějak to nešlo. Ty, které chtěly mě, jsem nechtěl já a pořád jsem čekal na ni. Jak beran. A k čemu?“

Postavil almárku, vyšel z ní a pokládal ji na bok.

„Teď už je po všem,“ zvedl čepici, otřel rukávem čelo a odběhl.

Asi má v úmyslu nábytek přelakovat, napadlo mě. Zřejmě počítá, že haraburdí z baráku vyhodí a na stará kolena bude bydlet trochu slušně. Teď se už nebudou boty zákazníků povalovat v komoře po podlaze, ale budou srovnány v almárce. Bude jim líp než v opravně pod náměstím.

A znovu slyším trakař a do stodoly se vezou židle.

„Kdyby tak šlo zařídit,“ meditoval Toník, aniž se na mě podíval, „aby se člověk i potom mohl vrátit mezi svý, potkal bych Turka jinak. Už bych nedělal, že ho neznám, ani bych se nedíval skrze něj, jako by byl vzduch.“

Toník zastavil trakař, nadzvedl čepici a otřel si s ní čelo.

„Podal bych mu i ruku, aby věděl, že mu to nemám za zlý.“

Sundal vrchní židli a postavil ji k cirkulárce.

„Možná, že bysme se uviděli v lepším světle a pochopili vznešenější vztah člověka k člověku. On za to ani nemohl. Tenkrát byla jiná doba,“ ztlumil hlas a poslední židli dal na prádelník nohama vzhůru.

Trakař postavil stranou.

Záděň byla nepohodlná a tvrdá, neustále jsem poposedávala, ale netroufla jsem si požádat Toníka o jednu židli.

Teď se jeho kuchyň změní k nepoznání, zvláště když nábytek přelakuje. Zdalipak na takových židlích nechá posedávat Pepíčka v jeho špinavých kalhotách?

Rozlítla se vrátka a mě cáklo do očí světlo a křiklavé barvy. Toník nesl pod paží paravánek.

Nač mu bude?

Takový paraván by se hodil do starého filmu. Do dnešní doby už vůbec ne, a k tomu do chalupy takového samorostu jako je Toník.

„Vy se budete stěhovat do vily?“ zeptala jsem se, natáhla hlavu dopředu, abych lépe slyšela a přidržela jsem se, abych náhodou nespadla, kdyby řekl, že ano.

„Proč bych se stěhoval?“ nechápavě se zeptal Toník a podíval se na mě, jestli je ta otázka určena jemu. Když viděl, že mé zmatené oči jsou upřeny na něho, opřel paraván o šrotovník. „Tady mám veškeré pohodlí,“ pochválil si svou starou chalupu, kterou kromě nejkrutějších mrazů vyhříval chlív a v níž měl po ruce svou nesmrtelnou singrovku a verpánek.

„Jistěže,“ přitakala jsem mu.

Kde by se ve vilce roztahoval se svým ševcovským harampádím, kde by sešival rozpárané školní aktovky, lepil podpatky, spravoval staré křápy, které by leckdy v opravně ani nevzali, kde by přitom cítil za zády teplý chlív, dech své dobromyslné Lysky? A co nájemníci z vily? Zřejmě počítají s tím, že si po Toníkově smrti vilku od státu odkoupí.

Prohlížela jsem si ženu na paravánku. Nedívala se na mě. Snad si ani neuvědomovala, že drží v ruce vějíř. Jistě nemá tušení, že jí ve vlasech hýří nachové květy. Jako by se nad ní vznášel bájný pták Ibis. Ibisové se objevovali vždy znenadání. Po záplavách Nilu a Egyptané se domnívali, že se tito ptáci rodí z vody, sami od sebe. Proto je považovali za symbol nesmrtelnosti. Proto jsem si na něj vzpomněla, snad Toníkovy myšlenky ho přivolaly.

Tu krásku jsem už někde viděla. Vlastně ten paraván. Ale kde? Chvíli jsem usilovně přemýšlela, až se mi to vybavilo. Bylo to nedávno, tak dva, tři roky.

Šli jsme s Emilkou na kontrolu. Do jednoho honosného domu na náměstí. Zazvonily jsme. Čekala jsem, že zarachotí zámeček ve dveřích, ale bezhluchně se otevřela skleněná výplň dveří a hleděla na nás dobrácká tvář, stejně baculatá jako mívaly kuchařky labužnice. Jakmile poznala Emilku, otočila

klíčem a pozvala nás dovnitř. Vstoupily jsme do šera chodby. Šla jsem poslední, rozhlížela se a najednou mě zaujaly litinová kamna.

„Bože, to je nádhera“ vydechla jsem nahlas.

Obě ženy se zastavily a obrátily se ke mně.

„Mohu?“

Nečekala jsem na odpověď a začala jsem je hladit a otlapkávat na nich cinkrdlátka a miniaturní postavičky.

Paní Ryklová je otevřela stejným způsobem jako se otvírají nedobytné sejfy.

„Proč jste je vyřadila?“ zajímalo mě.

„Hoří v nich jen antracit,“ odpověděla a posunem patřičných figurek opět kamna zavřela.

„Paní Ryklová,“ ujala se slova Emilka, „přišly jsme si přeměřit váš dům. Máte tu obchod a my si potřebujeme ověřit, zda se nejedná o provozní dům.“

„V pořádku. Musíme tedy nahoru.“

Stoupaly jsme po dřevěných točitých schodech do prvního patra. Po celé délce chodby stály skleněné vitríny. Za sklem jako vojáci v řadách svazky knih vázaných v kůži.

„To byla manželova knihovna,“ vysvětlila paní Ryklová, když viděla mé oči navrch hlavy.

Vedla nás do přijímacího salónu. Mezi okny vévodil obraz. Byl jak magnet.

„Je od Peřiny,“ ukázala na něho.

„Slezové růže,“ vydechla jsem.

Ožila na něm chudobná Vysočina, došková chaloupka a před ní zahrádka slezových růží. Staří si sednou k nedělní siestě na zápraží a hledí na svůj věčně se měnící obraz, který by byl na stěně jejich nízké světničky už zbytečný.

Do jisté míry podvod, pomyslela jsem si, když jsem si vzpomněla na tu každodenní dřinu a na to strádání těch udřených lidí na Vysočině. Sotva kdy měli čas lelkovat na lavičce před chalupou.

V tomto pokoji s okny do náměstí dominoval oválný stůl se zámeckými židlemi. K těm židlím patřily společenské šaty, podobné těm, jaké měla dívka v životní velikosti. Na dalším obraze. Stála jednou rukou opřená o klavír a na melisových šatech měla růži. Čekala návštěvu. Už ji viděla vcházet do dveří a byla to návštěva, co přináší nepokoj do dívčího srdce, ten vzácný dar.

„Obraz maloval profesor Vít.“

„A ta dívka?“

„To jsem já.“

Stály proti sobě tiše, každá jinak se usmívající, v propasti let, v trvání jednoho života a já se musela otočit z obavy, aby se i paní Ryklové nedotkl tok času, který mezi nimi proběhl.

Tak jsem uvažovala mezitím a posléze, co jsem poslušně držela Emilce pásmo.

„Tady jsme s měřením hotovi,“ smotávala Emilka pásmo.

Než jsme z pokoje odešly, všimla jsem si i paravánku. Ale zvláště mě nezaujal. Spíš mě napadlo, že paní Ryklová podle výrazu tváře a očí na obraze měla jistojistě svou velkou lásku. Že by měla příběh své tajné lásky svěřit papíru a uložit jej do vyřazených litinových kamen jako do sejfu. Nikdo by kolik let nepřišel na to, kterou figurkou posunout, aby se všechny daly do pohybu a vydaly své tajemství.

Je to on, uvědomila jsem si s úžasem. Je to ten paraván paní Ryklové z náměstí. A ona se nedávno odstěhovala k dceři. Dům je na prodej. Zavrtěla jsem nevěřičně hlavou. V životě je tolik nepochopitelných věcí. Jako Phe, nejjasnější hvězda. Má podobné vlastnosti jako naše Slunce. Je však větší a vysílá intenzivnější záření. Je od nás vzdálena šestasedesát světelných roků. Světlo z ní k nám

letí po celý lidský život a každou vteřinu urazí vzdálenost tři sta tisíc kilometrů. To mě stejně fascinuje jako skutečnost, že paraván paní Ryklové může stát na mlatu ševce Toníka.

Toník se rozhlížel, co by měl vzít dřív do ruky a kupodivu mlčel. Stál tak aspoň minutu. To nebylo u něho zvykem, proto jsem ho vyrušila:

„Vy máte rád secesi?“

„Já jsem nikdy na žádný sukničky nedal. Mně se líbila jen jedna. Znali jsme se od mládí. Hrávali jsme spolu divadlo. Nikdy bych nevěřil, že láska může vzniknout z blbosti. Myslel jsem, že musí být podložena něčím trvalejším, jako je kamarádství.“

„A ona? Co ona? Neměla vás ráda?“

„Co já vím. Asi měla.“

„Tak proč si vás nevezala.“

„Byla Turková. Ze mlejna.“

Už to chápu, chtěla jsem říct, ale nic jsem nechápala. Ti dva se k sobě nehodili. Každý byl z jiného světa. Ani bych nevěřila, že by mohli mít spolu něco společného. Že by se spolu mohli důvěrně hovořit, že by se znali. Přemýšlela jsem nad tím, co Toník řekl, a hleděla jsem na paraván, na tu secesní ženu. Přirovnala jsem její lhostejnou tvář k účastným očím paní Ryklové a nevěděla jsem, čemu mám věřit.

„A co vám odpověděla?“

„Co by říkala?“ divil se.

„No když jste jí řekl, že ji máte rád.“

„Co bych jí to říkal.“

„Vy jste to před ní nikdy nevyslovil?“

„A proč?“

Sbíral kolem špalku štěpinky a házel je do koše. „Měla to poznat sama!“ vykřikl umíněně.

„Vy jste ale dobrák,“ kroutila jsem na něm hlavou, „říkáte, že jste jí měl rád, a neuměl jste se s ní domluvit.“

„To nebylo tak jednoduchý,“ zavrtěl Toník hlavou a stáhl si štítek čepice do očí. „Jednou o senách jsem s ní stál u náhonu. Už jsem vám říkal, že jsme spolu hráli divadlo. Jednou ze mě spadl kostým a ona mi ho upravila. To nezapomenu. Vyprovodil jsem ji ze zkoušky. Zastavili jsme se u náhonu. Nebylo pozdě a nestáli jsme tam dlouho. Byl úplněk. Zaslechl jsem rázné kroky. Nebyl to mlynář, jak mě v první chvíli napadlo, ale Turek. Její bratr.“

„Jdi si po svejch!“ zasyčel. „Tady není nic pro tebe!“ napřáhl na mě hůl.

Toníkovy ruce přestaly sbírat polínka.

„Kdybych se s ním pustil do křížku, nic bych tím nezískal. Ona byla ze mlejna.“

„A co ona?“

„Emka poslechla bratra, a já jsem si hrál na uraženého. Stejně by mi ji nedali. Ona nebyla pro život do chalupy. Po čase ji provdali za Rykla. Obchodníka. Chodil jsem k nim nakupovat, aby měli o zákazníka víc. U něj v krámě šlo všechno jako na drátku. Když učedníci neměli nic na práci, museli jen lítat sem a tam.“

„Bejvávalo.“

„Přesně tak.“

Pan Rykl dávno nestával za pultem. Paní Ryklová byla už nějaký čas vdova.

Nechtěla jsem na Toníkovi tolik vyzvídat, abych ho nepřiváděla do rozpaků, nechtěla jsem na něj jen tak civět, dívala jsem se na ženu za ním. Neradovala se, ani netesknila. Její majitelka jí neměla co závidět. Ráno si přehodila přes paraván župánek, večer šaty. Co víc?

„Toníku,“ vzpomněla jsem si, „ty ševrové boty, co jste mi kdysi nabízel, jste šil pro ni?“

„Už je to tak.“

„Proč jste jí je nedal?“

„Nebyla příležitost.“

„Copak jste se nedokázali za celý život domluvit?“

„Jaký by to mělo smysl, když byla vdaná.“

„Ale taky byla vdova.“

„Když je mládí pryč, je pryč všechno. A pak způsob života se ke stáru nepřejinačí.“

Toník si utřel čepicí čelo a narazil si ji zpátky do očí. „A taky tu byl Turek.“

„Myslíte, že proti vám ještě něco měl?“

„Ne, to ne. Zato já proti němu.“

„Navštívil jste ji?“

Sebral ze země posledních pár kulánků a přiznal se: „Přišla sama. Až teď, po bratrově pohřbu.“

Pomaloučku vstal a zakryl zády vějíř, květy i ženu na paravánu. Zůstali jsme na mladě sami dva. Beze svědka.

„Možná, že čekala, že ji u sebe nechám. Možná že ne. Neřekla o tom ani slovo. Ale člověk mluví i tak. Poznal jsem na ní, že něco potřebuje. A chtěl jsem jí pomoci. Peníze mám. Ale bál jsem se, že je ode mne nepřijme. I vilu mám. Mohla by v ní bydlet, když se rozhodla prodat dům. Čekal jsem, co řekne. Ale přišla se jen rozloučit. Stěhovala se k dceři.“

Takhle se tedy rozešli, pomyslela jsem si. Zároveň jsem pohlédla na secesní ženu, ale porozumění jsem u ní nenašla. Znovu jsem přirovnala její lhostejnou tvář k živým očím paní Rykové a vyzývavě jsem se zeptala:

„Takže vám dala nábytek.“

Toník si přešel rukou po neholené bradě. Tohle dělával, když se mu do něčeho nechtělo.

„Přišla, že by ho prodala, ale že nemůže sehnat kupce. Tak jsem řekl, že ho koupím.“

Rozhlédl se po mlatu, shýbl se pro pilku a rozkročil se.

A samozřejmě jste dobře zaplatil. Za staré krámy plné červotoče, které nikdo nechtěl. Proč vám nedala něco lepšího? Ona věděla s čím za kým jít. A tak konečně přišel na milost Toník, jeho svatý cit.

„Potřebovala peníze a takhle to bylo nejjednodušší.“

Levou rukou si přidržel almárku a druhou přešel pilou přes její hranu. Vystříkl gejírek pilin, za ním další, už větší a jak se pila zakusovala, piliny vytvářely vějířky.

Žena za Toníkovými zády držela vějíř a na nic nereagovala. Už ze zvyku se dívala jinam.

Vtom na dvorku zadrnčel bicykl. Bylo slyšet, jak ho někdo opřel o zeď stodůlky, zhluboka se napil a nic bych nedala za to, že si rukávem utřel pěnu.

Vzápětí se přihnul Pepíček s bandaskou.

„Dejte si pivo, podával bandasku Toníkovi.“

„Lokněte si,“ pobízel ho.

„Spláchněte tu špínu.“

NOC V ÚPLŇKU

Schůze bytové komise se protáhla. Byla jsem duchem jinde. Neposlouchala jsem, o čem je řeč. Celá ta schůze mi připadala jako mlácení prázdné slámy. Komise měla jen poradní hlas, v důsledku toho nemohla o ničem rozhodovat.

Vzpomínala jsem na dobu, kdy po mém boku v čele stolu sedával Francín. Kolegyně ho podezíraly, že si koupil nové módní sako jen kvůli mně. Byly to zlaté časy, kdy jsem načmárala na kousek papíru:

Pane Francín, věnujte mi jednu sváteční. Kdy jsem mu papírek tajně podstrčila.

Francínovi byla v tu chvíli malá košile a těsné sako. Přesto sáhl do krabičky a jednu mi podstrčil v sevřené dlani. Nikdy neviděl rád, když jsem si na schůzi zapálila, ale nikdy mě neodmítl.

Konečně předseda schůzi ukončil a všichni kvapně odcházeli. Jako poslední jsem zamkla a vyšla z budovy radnice. Náměstím už nikdo nechvátal, ba ani nepostával u osvětlených výkladních skříní, dvojice se neukrývaly ve stínu zeleně.

Přicházela noc. Noc nesoucí vůni sena z luk, ostrý pach z nedalekých družstevních kravínů a měsíc – rozžatý lampión. Okna kolem náměstí dokořán nadechovala plnými doušky a hovořila modrými plamínky obrazovek.

Šla jsem napříč náměstím a dosud jsem vzpomínala na dobu, kdy před radnicí neparkovala auta, kdy mě bývalý předseda Francín posílal do obchodu pro kávu a ta se na schůzi vařila, kdy jsme všichni společně chodili domů, zastavovali se v hospodě na hlt piva, kde schůze pokračovala. Nový předseda teď vyjde ze dveří jako první, sedne do auta, druzí po něm a v minutě je na náměstí prázdné.

Kráčela jsem sama, nijak jsem nespěchala.

Z kaštanů tekly inkoustové stíny, městečko mělo šmolkové střechy. Noc pohodila hlavou, její vlasy smýkly oblohou a nechaly po sobě směs vůní.

Došla jsem až k fabrice.

I černé bezy před vrátnicí kvetly modře.

Ve vrátnici se svítilo. Službu měl pan Petříček. Poslouchal rádio, četl noviny a když uslyšel kroky, zvedl hlavu. Neznatelně se usmál, ne ústy, jen očima.

Vešla jsem jako domů. Posadila jsem se na svoji otáčecí židličku proti dveřím. Byly dokořán a v nich noc.

Hlas tranzistorového rádia tichounce zpíval. Někdo otevřel dveře dílny a ven vyrazil hluk soustruhů.

Petříček zavřel noviny.

Noc se zastavila před vrátnicí bosá s vykasanou sukni. Překračovala městečka i metropole, přehrady i štíhlé topoly, jehly televizních vysílačů, šla rázně po lukách. Pod paží měsíc do běla.

„To je noc!“ obdivoval ji Petříček. Takovou už léta nepamatuji.“

„Nejste sám,“ přitakala jsem mu a otáčela se na židličce.

„Člověku až bere dech. Jako by mu bylo dvacet.“

Někdo přibouchl dveře dílny, zavřel za nimi hlas soustruhů. Černé bezy před vrátnicí neznatelně posouvaly svůj stín. Rádio hrálo tlumeně. Petříček ho vypnul a pečlivě složil noviny.

Horká krasavice se zavinila v bocích a po modré sukni běželo vlání jako v poli kvetoucího žita. Její vlasy vylétly za magnetem hvězd a jako pohlazením se vracely.

„S měsícem v úplňku,“ zašeptal Petříček a díval se na ni a obdivoval ji, jako bych tu nebyla. „Úplně jiná než v Nangororo, než v Lourenco Marques.“

Přestala jsem se točit na židli.

Pan Petříček vzpomíná na Afriku!

A proč právě mně? Proč se rozhodl pro mě? Petříček přece nedává svou přízeň najevo. Po návratu se poučil. Naučily ho zkušenosti s lidmi. Nebo doba?

U Petříčků znenadání zastavil exkluzivní bourák. Vystoupil z něho černocho! Šlo od úst k ústům.

Černocho?

O Petříčkovi cvrlikali i vrabci na střeše. Nikomu nešlo na rozum, že až teď.

Inu, příroda si nedá poroučet, rozumovali.

Jedni litovali paní Petříčkovou, druzí Petříčka.

Proto žili jen pro sebe.

Nechtěli, aby to vyšlo najevo.

A pak že nemá pro koho šetřit.

Od paní doktorky, která s ním střídá směnu jsem se dověděla, že před válkou pracoval v plzeňské Škodovce, odkud ho vyslali do Afriky. Na montáž diesellových motorů.

Zůstal tam přes válku, a když ho tady nikdo nečekal, vrátil se. Koupil si dům, oženil se s vdovou, která se mu líbila už jako svobodné děvče. Ale děti spolu neměli.

Paní Petříčkovou téměř neznám, ale říkají, že je jako on. Tichá a pracovitá. Pleje a okopává zahrádku přistrojená tak, jako by každou chvíli čekala návštěvu. A přitom k nim celé roky nikdo nepřijde. Přes svou snášlivou povahu Petříček nemá přátele. A paní se mu přizpůsobila.

Lidé se mu nevyhýbají, to ne, ale doba kdy mu kladly všetečné otázky, je dávno ta tam.

A co čas těžkých tropických dešťů? Zajímalo je.

Dravci a jiná havěť? Vyzvídali.

A jak suchá doba? Naléhali na něho dál.

Nemoci? Malárie? Dyzentérie?

V suché době neprší, odbýval je Petříček.

A černoši? Dožadovali se odpovědi.

Černoši jsou černí, zhostil se otázek jedinou větou.

Lidská zvědavost nebyla ukojena. Hádali, co se za tím skrývá, ale ptali se míň a méně, až se přestali ptát vůbec.

I bez informací paní doktorky jsem věděla, že Petříček zachází se svou přízní jako se špetkou šafránu. To mi potvrdil pan Francín, pro kterého má Petříček slabost, dá na jeho radu, dalo by se říct, že ho má svým způsobem rád. A to je ten pravý důvod, proč pro mě Petříček postavil do vrátnice židličku, když je tam sotva místo pro jednoho.

To dokazuje, že o mně s Francínem mluvil. Určitě. Jednou při řeči se Francín zmínil, že přes veškeré vzájemné sympatie ani on u Petříčků nikdy nebyl. Ale vím, řekl, že na jeho dům má hodně lidí záslusk. Domnívají se, že takový dům je pro dva lidi přepych.

I já jsem slyšela, že Petříček patří k nejbohatším lidem ve městě. Proto každý ve fabrice kroutí hlavou, když ho vidí svačit. Jakživ ho nikdo neviděl otevřít si pivo nebo vařit kávu.

„Před válkou byl Mozambik portugalskou kolonií. Země úrodná a štědrá jak na slunce, na vláhu, tak na nemoci,“ rozhovořil se tiše Petříček.

Zůstala jsem jako pěna.

„Jel jsem jako vedoucí konstrukce na montáž diesellových motorů do parních turbín do Nangororo. V Evropě byla nezaměstnanost. Cesta trvala lodí celý měsíc. Na lodi byla většina Němců a Angličanů. V Evropě byla tehdy veliká nezaměstnanost. A do buše to bylo z přístavu ještě padesát kilometrů. Představte si volné prostranství, u každé chýše kokosová palma, kolem stará tráva, domorodci mají své cestičky, po nich odcházejí jeden za druhým na svá políčka. Pěstují proso, burské oříšky, rýži, mandňoku, jako brambory, ořechy a hlavně kukuřici. Lev přijde z buše, kdy se mu zachce, a muži jsou zbabělí.

Tady máte dům a tři domorodce na domácí práce, řekli mi.

Fakiru jsem si oblíbil, protože byl veselý, přívětivý a byl z nich nejchytřejší. Byl mým osobním sluhou.

Dny byly stejně dlouhé jako noci. Soumrak neexistoval. Vzpomínal jsem na krásné dlouhé večery u nás doma, na melodické písně děvčat a stýskalo se mi. Po dívce, se kterou jsem se ani nestačil rozloučit, po rodičích, po domově. Často jsem si prohlížel fotografie.

Fakiro, podívej, tohle je město, kde jsem pracoval. Tady jsem se narodil a tohle je naše Praha. Zlatá, stověžatá.

Fakira si se zájmem prohlížel fotografii a opakoval: Krásné, pane. Velmi krásné.

Kristepane, Fakiro, vždyť to držíš obráceně! Chtěl jsem vykřiknout, ale pak jsem rezignoval a jen odevzdaně dodal: To jsem rád, že se ti to líbí.

Kuchař vařil stále jedno jídlo. Už jsem nemohl jeho slepice ani vidět. Doma jsem byl zvyklý na buchty, koláče, dobrý domácí chleba. Upekli jsme spolu chleba, ale to byl kámen. Peněz jsem měl jako slupek, a nikdy jsem se pořádně nenajedl. Ani když jsem promarnil den a jel padesát kilometrů do Porto Amélia. Když jsem se z Afriky vrátil, vážil jsem pětasedesát kilo. Fakira se staral o mou vilu. Při práci se nepřetrhl, ale dělal všechno s láskou a z vůle boží.

Bwana, potřebuji peníze, požádal mě jednou bez rozpaků.

Na co, Fakiro?

Umřela mi máma.

Plakal jsem s ním, protože jsem měl taky maminku a při představě, že bych ji už neviděl, jsem plakal od srdce. A dal jsem mu na pohřeb.

Za měsíc přijde znovu.

Co je?

Umřela mi máma.

Vždyť je dávno mrtvá.

Můj otec měl deset žen a každé jsme říkali máma.

Netrvalo dlouho a zase: Bwana, potřebuji peníze.

Na co zas?

Já se chci ženit.

Konečně rozumná řeč. Tady máš padesát escudů a ožeň se.

Fakira se oženil. Bydlel v bambusové chýši ve vesnici, svou práci vykonával stejně ochotně a pomalu jako dřív a já jsem pracoval věčně hladový od slunka do slunka v továrně na diesellové motory spolu s Portugalci, Němci a mulaty.

V Evropě vypukla druhá světová válka. Už rok jsem nečetl noviny a se světem nás spojoval jen rozhlasový přijímač. Netrvalo dlouho a dostal jsem se s Němci do konfliktu. Odmítl jsem s nimi pracovat.

Fakiro, půjdeme na jih.

Fakira souhlasil. Byl rok ženatý, a proto povídám: Snad si vezmeš s sebou svoji ženu.

Tu já tady nechám, odpověděl bez rozmyšlení.

Jak to? Žasl jsem.

Ale ona nedostává děti a já chci mít potomka.

Pokrčil jsem rameny.

Ženu skutečně nechal doma a my jsme odjeli na jih Mozambiku až k tehdejšímu hlavnímu městu Lourenco Marques. Měl jsem na starosti elektrárnu, která zásobovala továrnu na sisal. Plantáž měla čtyři tisíce hektarů. Mečovitě, ostře zubaté listy dorůstají do výšky chlapa. Čtyři roky to trvá, než je sklizeň. Domorodci začínali pracovat uprostřed noci. Sekali zahnutými noži listy agáve, svazovali je do balíků a nakládali na železnici, aby si vydělali dva escudy, než slunce dostoupí zenitu a začne nemilosrdně pálit. Vlaky směřují do továrny. Tam jdou listy do stroje, kde se z nich vytluče maso, suší se, bělí, lisují do balíků. Zpracovaný sisal si odvážely lodě do Amsterdamu. Jediná nevýhoda sisalového lana je, že neplave na vodě jako kokosové. Akciové společnosti to neslo obrovský kapitál.

Fakira dohlížel na kuchaře, staral se o čistotu prádla, o dům. Dbal, aby sítě v oknech i na mé posteli byly v pořádku, aby v domě byl dostatek ovoce, aby byla podlaha vždy čistá, vycíděná petrolejka. Spát chodil do vesnice. Dům bílého muže měl své zákony.

Neuběhly ani dva měsíce a Fakira za mnou přišel:

Bwana, já se musím ženit.

Dobře, Fakiro, tady máš padesát escudů a vyhledej si nějakou šikovnou ženu.

Už jsem si ji našel a představ si, pane, že ona už dostane dítě.

Hlouposti, povídám. Jakkak ji znáš dlouho? Měsíc? A není ti to divné, že už bude rodit?

Fakirovy blýskly zuby v šťastném úsměvu:

To není moje věc, záporně vrtěl hlavou a rozhodil paže. To je věc boží.

Víc jsem už neřekl, protože jeho radost nádherná a veliká mi zabránila se mu vysmát. A když mi přišel oznámit narození syna, dal jsem mu peníze a dokázal jsem ho i pochopit. Ale po čase jsem poznal, že jsem ho ani zdaleka nepochopil.

Představ si, pane, jaké je to štěstí, vyhrkl udýchaný, úsměv od ucha k uchu. Moje první paní konečně dostala syna.

Fakiro, vzpamatuj se. Co to mluvíš za nesmysly? Vždyť jsme tři roky z Nangororo pryč. Vždyť jsi ji tři roky neviděl.

To se nedá nic dělat, radoval se jako dítě. To je věc boží.

A já ohromený jeho velikým štěstím jsem zmlkl. Zase věc boží, ať to přišlo z nebe, ze země nebo z buše, či to vyvěralo z lidské prostoduchosti.“

Celou tu dobu jsem visela panu Petříčkovi na rtech a ani maličko jsem se na židličce neotáčela.

„Na tu noc se pamatuji, jako by byla včera. To nebyla noc s hedvábnou sukni větříčků, to byla mulatka odkojená buší. Nepokojná, živočišná se zvířecími pudy. Ani měsíc, který nesla v temném podpaží, neměl jako u nás lidskou tvář. Kolem šesté spadla tma. Během půlhodinky skončil den i klid. Prales ožil. Opice vřeštěly, skákaly s větve na větve, kočky pobíhaly, šelmy vyrazily na lov, zvěř

přebíhala do bezpečí. Prales hučel jako přetopený kotel. Domorodci jej vnímali a milovali od kolébky, asi tak jak rybář moře.

Ve vsi začal řádit lidožrout, řekl mi Fakira a v jeho odevzdaných očích jsem poznal, že i lev má právo se nažrat. Starý lev, který nemá sil dohonit zvěř. Starý zabiják čekající na setmění, aby vyšel z buše jako stín a přiblížil se cestičkami domorodců k bambusovým chýším pod kokosovými palmami, aby si vybral z jejich dobytka večeři.

Lev!

Na varovný signál nikdo z mužů nezvedl luk, nezamířil šíp, na výstražný výkřik domorodci zmizeli v chýších, vesnice ztichla, vymřela. Dobytek začal bučet, mečet, dupat v ohradách, tlouct kopýtky o bambusové ohrady. Muži vesnice tušili blízkost lva, slyšeli úzkost dobytka, viděli na stěnách své zbraně. Muži vesnice čekali.

Lev vyrazil bambusové dveře chvilku. Měl prázdný žaludek a ucítil mladé maso. Proti němu se postavila zdatná matka. Kráva přestala bučet, volat o pomoc. Zadkem chránila telátko. Cítila, jak se chvěje. Sklonila hlavu a čekala, až lev zaútočí. Lví tesáky se jí zakusovaly do šíje, ostré drápy zatínaly do masa. Kráva bila kopyty, zuřivě bodala špičatými rohy. Lev měl ještě sílu. Kráva s nesmírnou vůlí bojovala o potomka. Šelma trhala zuby, kráva bodala noži svých rohů. Krev prýštila v dlouhém urputném a hlučném boji. Poslední zásah, poslední zachroptění a šelma se svalila.

Zvířata v ohradách se zklidnila, hluk ustal.

Lev s kořistí odtáhl, oddychli si domorodci. Je pryč, ulevilo se jim. Počkali, až se ztratí v buši a vylezli z chýší.

Přišli k chlívků. Kráva se sotva držela na nohou, krev se mísila s potem a stékala v čúrcích po mokré srsti. Telátko se třásl a lísal se k matce. U dveří ležel lev. Kráva byla skleslá a šťastná.

Kráva zabila lva.

Měsíc je v úplňku. Bude ngoma.

Kráva zabila lva! Jásal Fakira a pozval mě na velikou slavnost.

Slíbil jsem, že přijdu.

Rozdělalí oheň, upekli maso, najedli se. Muži, ženy, děti. Zabalili tabák a kouřili. Slavnost zahájil tanec mužů. Čtveřice tančí za sebou v řadě kolem ohně. Ženy se dívají a kouří, děti přihlížejí a kouří. Prsty bubeníků udávají rytmus. Poroučejí tělu, pobízejí nohy, povznášejí mysl vysoko, do snů, v nich domorodec nehrbí záda a jeho zahnutý nůž v jeho dlani nestíná obrovité listy agáve.

Měsíc je v úplňku a noc si domorodce podmaňuje. Tančí v prachu a potu celou noc.

Velká slavnost končí. Měsíc zbledne, noc rázem vystřídá den.

Vstal jsem časně ráno a šel jsem se také obdivovat zdatné bojovnici. Oheň dohořival, bubny zmlkly, muži se vymanili z područí tance, ženy dokouřily, děti usnuly. Ngoma skončila.

Jak dlouho jste oslavovali, Fakiro? Zeptal jsem se.

Fakira vycenil v úsměvu bílé zuby.

Výborně pane.

Ukaž mi tu statečnou krávu, požádal jsem ho.

Fakira mě dovedl ke chlívků a otevřel jej.

Ze tmy se dívaly smutné oči. Pozorně jsem se zahleděl do kouta.

Kde je telátko? Zeptal jsem se.

Oslavovali jsme, povídá jako by nic, a tak jsme zabili a upekli to tele.“

Co na to říct? Pan Petříček se odmlčel, hleděl do noci, jako by dosud stál před bambusovou chýší, pod štědrá kokosovou palmou a snažil se domorodce pochopit.

Noc po kolena v černých bezech sepnula rukou věčnou spoustu vlasů a vystoupila proti nám. Černou tuš přelilo měsíční světlo.

Takže ani slovo o ženě s ebenovou pletí, jejíž syn či vnuk rozvířil poklidnou hladinu našeho městečka. A proč taky. Takoví přátelé zase nejsme.

Ale pan Petříček zná lidi a domnívá se, že i já hořím zvědavostí.

„Byl to jeden z Fakirových vnuků. Zůstal u nás do rána. Kdyby to Fakira věděl, plakal by radostí. O tom se jemu ani nesnilo, že by spal s bílými v jednom domě.“

„Ještě žije?“

„Už zemřel.“

Když jsem z Afriky odjížděl, plakal Fakira jako dítě. Nemohl jsem se na to dívat a tak jsem mu slíbil, že se vrátím.“

„Připadal jste si někdy spokojený jako Fakira?“

Petříček se usmál, ale ne ústy, jen očima. Zapnul rádio.

„Žil snad spokojeně, či ne?“

„On o tom nepřemýšlel. Pro něho bylo štěstím, že po sobě zanechá hodně synů.“

Někdo vyšel z dílny a ven vyrazil řev soustruhů.

Noční návštěvnice nám pokynula na rozloučenou a z limonitu sukně vytřásla myriády hvězd.

Cestou domů jsem přemýšlela, proč si pan Petříček nenalezl s lidmi našeho městečka společnou řeč. Pracovitý, skromný, mohl by být leckomu příkladem. Svou ochotou a umírněností by si přátele jistě získal. Zvláště teď, kdy městečko podlehe řečem, že měl v Africe syna.

Ale ne. Nikdo se ho na to přímo nezeptá a pan Petříček nebude mít po pravdě komu odpovědět.

ŠKARDOVA SAMOTA

Bílá firemní stodvacítka odbočila na Kysibl. Tenhle měsíc už potřetí. Tentokrát si to nerozmyslela.

Za volantem seděla žena, nespěchala, sotva se špičkou nohy dotýkala plynu. Stromořadí chytalo do korun bronz, spadlé listy ležely na silnici a chovaly se tak, jako by se vrhaly pod kola. Za vsí ubrala plyn, dokonce sundala nohu z pedálu a sáhla si na žaludek.

„Čert aby to spral,“ zašeptala, zařadila neutrál a auto sjíždělo do údolí.

Za potokem vlevo od silnice se vyloupila ošuntělá chalupa. Kdysi červená střecha, kdysi bílý štít u paty košatých stromů. Byla zalita slunečním světlem.

Žena si sáhla na žaludek a uvědomila si, že touhle okreskou jela, že by to na prstech ruky spočítal a pokaždé jí připadalo, že tuhle silnici postavili jen pro Škardovi. Nikdy po ní nešel ani živáček, natož aby tu potkala auto.

Byla u Škardů všehovšudy čtyřikrát, z toho dvakrát nebyl nikdo doma. Jednou Vaškovi vyřídít dožití pojistky a podruhé zvýšit úrazovku.

Říká se: do třetice všeho dobrého, ale nám se tohle rčení doslova vysmálo. „Čert aby to spral!“ ulehčila si.

Auto odbočilo k chalupě. Reprezentantka pojišťovny vystoupila a s kufříkem v ruce prošla otevřenými vrátky. Pes zuřivě štěkal, cloumal řetězem, boudou a snad i celým domem. Hlídal komín bez kouře, slepá okna a dveře na petlici.

Žena se u něho zastavila. Dumala nad tím, jaký je paradox v jeho štěkání. Poctivém a vytrvalém strážení domu, který pro pány ztratil cenu.

„No tak, nech toho. Co tak vyvádíš, blázínku,“ domlouvala mu. „Dej pokoj.“

Pes jako by jí porozuměl. Poslechl. Žena vzala za kliku. Bylo zamčeno. Postavila kufřík na práh domu a vrátila se na cestu. Zneklidněle čekala. Chodila tam a zpátky a filosofovala nad tím, proč někdo, kdo řídí a usměrňuje náš život, dopustí, aby byl člověk bezmocný – spadlý list, stéblo v proudu, papírová lodička.

Zastavila se, jako by uslyšela chruplavý hlásek motocyklu. Zaclonila si oči a dívala se k silnici. Vtom jej uviděla. Odbočil na cestu přímo k ní. Ze zadního sedadla se svezl muž a motocykl se otočil a odjel.

Muž se rozhlížel, jako by ztratil orientaci, potom uslyšel psa, šel po hlasu, objevil branku a dům. Vlasy měl rozházené a v očích sklíčka, přes něž stěží viděl na cestu.

Žena mu zastoupila cestu a podala mu ruku. Při stisku zašeptala: „Upřímnou soustrast.“

Škardovi se vyhrnuly z očí slzy. Pochopil, proč přišla, a beze slova ukázal ke kravínu.

„Půjdete se mnou?“

Přikývl. Kráčel vedle ní nejistě, tápal jako ve tmě a každou chvíli klopýtl.

„Už ho našli,“ řekl. „Prej na něj přišli náhodou.“

Ženě se do hovoru nechtělo. Úmyslně mlčela. Věděla, že to není pravda, že mu to chlapi v hospodě namluvili z milosti.

„Ale trvalo jim to,“ dodal a mírně se zapotácel.

Žena se po něm ohlédla.

Prošli otevřenou branou do dvora. Škarda šel přímo ke kravínu, bořil se po kotníky do marastu, zatímco žena hledala suché ostrůvky a přeskakovala bláto a kaluže. Škarda se opřel do vrat, až zaskřípěla v kolejnicích a vešel dovnitř. Žena za ním.

Babka v šátku hluboko do očí běžela s kbelíkem podél koryta a vylévala pod kravské jazyky melasu. Prázdný kbelík odhodila, popadla plný a znovu utíkala podél hladových tlam dobytčat. Vtom ji z práce vyrušil Škardův hlas.

„Mámo!“

Škardová zvedla hlavu, stáhla si šátek s očí a vzápětí si je zaclonila paží, jako by hleděla do světla. Udělala dva tři kroky a v okamžiku, kdy ženu poznala, jako by ji opustily síly. Kbelík jí vypadl z ruky.

Žena jí vyšla vstříc a Škardová ji pevně objala a hlasitě se rozplakala. Chvěla se bolestí a slzy smáčely ženě svetřík na rameni, ruce ji svíraly, jako by se chytaly poslední záchrany.

I ženu zaplavila bolestivá lítost a vší silou Škardovou objala a položila si hlavu na její rameno. Zdálo se, že pláče s ní. A plakala, i když měla oči suché, plakala z hloubi srdce nad jejím trápením.

Plakala upřímně, protože má také syna a nedávno poznala, jaká se jí zmocnila hrůza, když měla strach, že se utopil.

Vzpomněla si, jak ji ten strach ochromil. Každou minutou se ještě násobil. Běžela za synem podél řeky bažinou a kopřivami. Řeku tam neznala a domnívala se, že je na ní jez, kde se její syn na lodičce obrátil. Prodírala se kopřivami a víc padala, než běžela. Oči měla upřeny do řeky mezi olše a bylo jí na zvracení. Na umření. Pomohl jí rybář. Jestli se bude vracet s mrtvým dítětem v náručí, skočím do řeky, naříkala. Když se svého synka dočkala, popadla ho do náručí a neúměrně plakala štěstím.

Proto věděla, že slova jsou zbytečná, když nepomohou. Jediné, co pro Škardovou může udělat, podržet ji v náručí a spolu s ní si zaplakat. Když ucítila, že objetí Škardové povolilo, zvedla hlavu. Škarda stál pár kroků od nich, slzy se mu řinuly z očí a strniskem vousů padaly na zem. Žena pohladila Škardovou po rameni. Ta se podívala na muže a oběma rukama si utřela slzy.

„Krmte i za mě, hned jsem zpátky,“ křikla na ženské.

Kráčela za Škardou hlubokým blátem až k silnici.

„Tady se to stalo,“ ukázala na krajnici, „skoro před barákem. A já na něj čekala, a nic jsem neslyšela. Ani auto, výkřik, vůbec nic. Každou chvíli jsem vybíhala ze stavení a vyhlížela ho kvůli večeri. Kdyby se to aspoň nestalo tak blízko. Pořád budu mít to místo na očích a vyčítat si, že jsem mu nešla naproti.“

Škarda šel napřed a odemkl dům. Ženu sevřel chlad a tíseň. Čišely odevšad.

„Už ho našli,“ oznámil manželce.

„Kdo to je?“ vyhrkla.

„Chlapi říkali, že mu to u soudu vosolej, když ujel.“

„A odkud je?“

„Nevím, ale mají ho.“

„Prdlajs! Dělalí si z tebe blázný! Dřepíš jen v hospodě a posloucháš blbý kecý!“

„Dal jsem si jedno pivo.“

„Tvoje jedno pivo já znám,“ odbyla ho mávnutím ruky a nabídla ženě židli. „A k čemu ti bude, že ho vypátrají? Copak nám vrátí kluka?“ Slzy jí vyhrkly z očí a zabořila tvář do dlaní.

Škarda si otevřel láhev piva a polovinu ho do sebe obrátil.

„Nech toho chlastání a udělej nám kafe!“

„A kdepak je?“ zeptal se, když našel prázdnou pikslu.

„Měls ho přece koupit. Kde máš batoh? V hospodě. Takže zase budeme bez mlíka. Za co mě kdo trestá. Já bych tě...,“ napřáhla na něho ruku, ale vzápětí ji stáhla. „Uvař teda čaj.“

Škarda dopil pivo, šel ke kredenci a sotva vzal šálky do rukou, křáply o zem.

„Zatracenej chlape, všechno rozmlátíš. Sedni si do kouta a nepřekážej!“ odstrčila ho a smetla střepy. Postavila na čaj a to co vykřikla v následujícím okamžiku ženě připadalo jako výkřik zoufalce: „Mělo to potkat radši tebe!“

Ženu zamrazilo, čekala, že Škarda bude protestovat, ale on už zas držel láhev piva a svými sklíčky hleděl odevzdaně na svět.

Žena vzala od Škardové synovy pojistky a začala mluvit jen k ní. Navrhla, aby si část peněz nechali v pojišťovně. Škardová poslouchala, její muž seděl u kamen a dopíjel druhé pivo. Když žena domluvila, přišel ke stolu, podíval se na výslednou sumu, jako by nevěřil svým očím a neuváženě se obrátil k manželce:

„Teď budeš mít peněz!“

„Nejseš ty magor!“ rozkřikla se na něj. „Nač mi budou? Na! Vem si je a přiveď mi kluka!“

Udělal gesto, jako by ji chtěl pohladit, ale ona se na něho osopila: „Ty dovedeš člověka potěšit.“

Škarda sáhl do náprsní kapsy a položil před manželku obálku.

„Co to je?“ podívala se mu do očí.

Rozhodil ruce do prázdna.

Z obálky vyndala štos snímků. Její oči nejdřív nijak nereagovaly. Náhle je prudce zavřela a stiskla v bolesti rty. Rukama sevřela stůl a vrhla se tváří na fotografie. Do obličeje jí vidět nebylo, ale padla na ně, jako by se jí smrtelně zachvělo srdce.

Voda v konvici začala vřít. Škardová si utřela slzy, rozsvítla a připravovala čaj.

„Jakpak je to dlouho, kdy tu s námi seděl? Největší strach jsem měla z úrazů na hřišti. Když ho postavili prvně do branky, mohla jsem z toho mít infarkt. Budeš terčem, zrazovala jsem ho, každá střela tě může zabít. Jednou se dočkám, že tě přivezou na invalidním vozečku. Tak přivezou, odbyl mě, odehrajú zápas a můžou mě zas odvézt. Dělal si ze všeho šoufky, prej má chrániče, masku a zapomněl, že mu zlomili hokejkou prst.“

„Mámo, to přece nebylo při utkání.“

„Máš pravdu, a přesto jsem sportu nevěřila. Pořád jsem trnula hrůzou, že mu přerazí nos nebo vytlučou zuby, a on tam byl nakonec v bezpečí.“ Postavila šálky na stůl, nasadila si brýle a v tu chvíli se k jejímu boku postavil manžel, položil jí ruku v láskyplném gestu kolem krku a díval se jí přes rameno.

Pozoruhodné smíření, pomyslela si žena. Kdyby nevěděla o jaké fotografie se jedná, byl by na ně dojemný pohled.

Usrkávala čas a prohlížela snímky, jako by patřila do rodiny. Trochu ji iritovaly, neboť se jí zmocnila představa, že by se octla na místě paní Škardové a v pětapadesáti ztratila své jediné dítě. Byla si jistá, že by neměla z poloviny tolik sil jako ona, kdyby se dívala, jak dívky v bílých plesových šatech vyprovázejí naposled jejího syna.

Napila se čaje a připravovala doklady k podpisu, otálela, možná dostala z té oficiální chvíle strach. Když položila před Škardovou smlouvu, zavládl v domě klid. Snad se zastavily i hodiny. Ticho umocňovalo pocit naprosté prázdnoty.

Škardová instinktivně našla okno. Bylo zatažené pokročilým soumrakem. Napnula uši, zdali nezaskučí pes, nezvedne se vítr, zdali odněkud zdáli neuslyší spěšné kroky Vaška, svého syna. Marně.

Kolikrát se ještě bude otáčet k oknu, kolikrát bude slyšet kroky, kolikrát se v nich bude mýlit.

Konečně si vzala tužku a pomalu a těžce stavěla jedno písmeno vedle druhého. Podala propisku manželovi a sledovala každý jeho tah po papíře. Oba byli přitom tiší a plakali. Žena viděla v životě poprvé stvrzovat podpisy pláčem a zmocnila se jí sklíčenost. Tajně si otřela zpocené dlaně.

Podepsané smlouvy uložila do kufříku a zacvakla zámky. Ani nedopila čaj. Stačilo, aby se jim podívala do očí a mohla určit směr jejich osudu.

„Zdržela jsem vás a vy máte práci. Ale byla jsem tu už dvakrát a nezastihla jsem vás.“

Škardová přikývla: „Půjdu dokrmit.“ Zvedla se a sebrala z opěradla židle pracovní kabát.

„Vy s ní nepůjdete?“ obrátila se žena na Škardu.

Něco zahuhlal.

„Seberte se a jděte!“ pobídla ho. „Nikoho nemá než vás, musíte jí být oporou.“

„Slyšíš to? A ty jen vysedáváš v hospodě, lemtáš tu břechku a abys byl šel klukovi naproti, to ne! Komu jsem co udělala?“ znovu se rozvzlykala. Po tváři se jí řinuly nové slzy.

Žena držela její ruku ve svých: „To přejde, to vás přebolí,“ opakovala, ale sama svým slovům věřila pramálo.

Venku už všechno pohltila tma.

Žena popaměti otevřela auto, hodila kufřík na sedadlo, sevřela oběma rukama volant a opřela si o něj na okamžik čelo. Byla nesmírně unavená.

Konečně rozsvítila tlumená světla. A ti dva polapeni v kuželu reflektorů vedle sebe kráčeli ke kravínu. Nepromluvili, jen šlapali do tmy.

OBSAH:

1. Souhvězdí lásek
2. Na Stř.Dolci
3. Sběrač snů
4. Babí léto
5. Hluchavky
6. Snoubení třešní
7. Bračkův domek
8. Odsluní
9. Podletí
10. Úschovny
11. Hvězdonoš
12. Noc v úplňku
13. Škardova samota

Vážení čtenáři,

Právě jste si přečetli sbírku povídek z městečka, kde se zastavil čas. Nejsou v ní obrázky smyšlených figurek, potkali jste v ní lidi, kteří žijí a žili svůj život prolnutí láskou, neotřelým přístupem ke všemu kolem a s nadějí...

Pokud vás přečtený text natolik zaujal, že byste byli ochotni ho honorovat, zašlete vámi uváženou částku na konto 78 – 8079580277/0100

S díky autorka.

